

PREVENTIVNÍ
RESTRUKTURALIZACE

držitel prestižního odborného ocenění
Právníký časopis ČR
za rok 2022

1-2 2024

Bulletin advokacie

Legalita a legitimita restrukturalizace podniku • Péče řádného hospodáře managementu podnikatele při preventivní restrukturalizaci • Restrukturalizační správce a jeho funkční role v preventivní restrukturalizaci • Cesta k účinnosti restrukturalizačního plánu – jak probíhá jeho přijímání a potvrzování? • Systém včasného varování •

V Y D Á V Á Č E S K Á A D V O K Á T N Í K O M O R A

ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA

NOVÝ ZÁKON O PREVENTIVNÍ RESTRUKTURALIZACI

mění pravidla péče řádného hospodáře a dotváří standard odborné péče advokátů. Čtěte na str. 9-59.

STAŇTE SE
TALENTEM
ROKU 2023!

Viz str. 5.

Zákon o preventivní restrukturalizaci

Praktický komentář

Adam Sigmund, Jaroslav Brož, Lucie Kačerová, Petr Kališ, Roman Macháček, Lukáš Mikeska, Antonín Stanislav, Marek Šmůla, Jan Vavřina, Jiří Voda, Michal Žižlavský

Vychází první komentář ke zcela novému zákonu o preventivní restrukturalizaci, jenž nabyl účinnosti 23. 9. 2023 a byl do našeho právního řádu zařazen povinnou transpozicí evropské směrnice o restrukturalizaci a insolvenční.

Preventivní restrukturalizace je zcela novým právním nástrojem, jehož smyslem je:

- pomoci obchodním korporacím ve finančních obtížích, aby mohly pokračovat v podnikání (změnou struktury jejich majetku, závazků, kapitálu či provedením provozních změn);
- přinést řešení, které chrání manažery a vlastníky podniků před žalobami na osobní majetek;
- umožnit uspořádání vztahů s obchodními partnery.

Autorský kolektiv praktického komentáře je složen z advokátů, insolvenčních správců a ekonomických poradců aktivně praktikujících na poli insolvenční. Snahou autorů díky jejich zaměření je nalézt a podat praktický pohled na fungování preventivních restrukturalizací, tedy na možnou budoucí praxi preventivních restrukturalizací, která se teprve bude formovat, stejně jako judikatura.

Komentář je součástí nabídky ASPI – právní obor Korporátní právo a insolvence včetně Průvodce

Komentář je k dispozici také jako e-kniha.

Objednávejte na obchod.wolterskluwer.cz

Bulletin advokacie

Bulletin advokacie vydává
Česká advokátní komora v Praze
(IČ 66 000 777)
v agentuře **IMPAX**, spol. s r. o.
www.impax.cz

Časopis je zapsán do Seznamu recenzovaných
neimpaktovaných periodik ČR.
Vychází 10x ročně, z toho 2 dvojčísla (1-2, 7-8).
Přetisk povolen jen se souhlasem redakce.

Adresa redakce:

Česká advokátní komora
Národní třída 16, 110 00 Praha 1
telefon: 273 193 111
e-mail: bulletin@cak.cz, www.cak.cz
IČ: 66000777
DIČ: CZ 66000777

Redakce:

Šéfredaktorka: JUDr. Hana Rýdlová
Výkonná redaktorka: PhDr. Ivana Cihlářová
Tajemnice redakce: Eva Dvořáková

Předseda redakční rady:

JUDr. Petr Toman, LL.M.

Místopředseda redakční rady:

JUDr. Ondřej Trubač, Ph.D., LL.M.

Členové redakční rady:

JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.,
prof. Dr. et Mgr. Ing. Alexander Bělohávek,
prof. hon., dr. h. c.,
JUDr. Petr Čáp,
JUDr. Jiří Grygar, Ph.D.,
JUDr. Vladimír Jirousek,
Mgr. Michal Králík, Ph.D.,
prof. JUDr. Alena Macková, Ph.D.,
doc. JUDr. Pavel Mates, CSc.,
doc. JUDr. Filip Melzer, Ph.D., LL.M.,
JUDr. Robert Němec, LL.M.,
JUDr. Monika Novotná,
JUDr. František Půry, Ph.D.,
prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.,
JUDr. PhDr. Karel Šimka, Ph.D., LL.M.,
doc. JUDr. Petr Tégl, Ph.D.,
JUDr. Michal Žižlavský

**Pokyny pro autory najdete v Advokátním
deníku pod rubrikou BA online.**

Objednávky předplatného zasílejte

na adresu: ČAK, Národní třída 16,
110 00 Praha 1,
e-mail: dvorakova@cak.cz
Cena výtisku včetně dvojčísel je 90 Kč,
zvýhodněné roční předplatné 850 Kč kromě
poštovného, balného a DPH. Advokátům
a advokátním koncipientům se rozesílá
zdarma. S reklamacemi při problémech
s distribucí se obraťte na pí Dvořákovou,
e-mail dvorakova@cak.cz, tel. 273 193 165.

Inzertní služby zajišťuje agentura
IMPAX, spol. s r. o. Objednávky inzerce
zasílejte na adresu agency@impax.cz,
případně volejte na tel. 244 404 555
nebo na 606 404 953. Media kit a další
informace naleznete na internetových
stránkách www.impax.cz.

Celé znění každého čísla vychází též
na internetu (www.cak.cz
a www.advokatnidenik.cz).

Toto číslo vyšlo 16. 2. 2024 v nákladu
15 800 výtisků.

Obálka: Impax, spol. s r. o.

Tisk: Impax, spol. s r. o.

MK ČR E 6469
ISSN 1210-6348 (print)
ISSN 2571-3558 (Advokátní deník)

Úvodník

Michal Žižlavský: **Nový kámen Stonehenge** 3

Aktuality

Vyhlášen 18. ročník celojustiční soutěže Právník roku 2023 4

**Neváhejte a přijďte na květnový galavečer Právníka roku 2023
do Obecního domu** 5

Na přihlášení do souboje o Talent roku 2023 zbývají ještě dva týdny Red. 5

**V online verzi BA si můžete listovat kdykoli a kdekoli, chcete-li,
odhlaste si ten tištěný!** Red. 6

z právní teorie a praxe

Články

Legalita a legitimita restrukturalizace podniku Michal Žižlavský 9

**Srovnání daňového režimu preventivní restrukturalizace dle ZPR a soudní
reorganizace dle ins. zák. při restrukturalizaci závazku podnikatele
(pohledávky věřitele)** Monika Novotná, Martina Šotníková 15

**Péče řádného hospodáře – managementu (příp. odborná péče advokáta)
při restrukturalizaci obchodní korporace** Tomáš Sokol 19

**Péče řádného hospodáře managementu podnikatele při preventivní
restrukturalizaci** Bohumil Havel 22

Vybrané praktické otázky zahájení preventivní restrukturalizace
Roman Macháček 27

**Několik postřehů k rozhodování podnikatele
ve finančních potížích v kontextu ZPR** Lukáš Mikeska 30

**Restrukturalizační správce a jeho funkční role
v preventivní restrukturalizaci** Adam Sigmund 33

Prodloužení moratoria Lucie Kačerová 36

**Dopady preventivní restrukturalizace na stávající financování
a možnosti nového financování** Pavel Boguský, Ondřej Bartoň, Jiří Tomola 39

**Restrukturalizační opatření aneb čeho může být v preventivní
restrukturalizaci dosaženo** Jiří Rahm 43

**Cesta k účinnosti restrukturalizačního plánu – jak probíhá jeho přijímání
a potvrzování?** Petr Chytil, Tomáš Novák 46

**Dvoukolejnost „konce“ preventivní restrukturalizace a hrozba kolize
při překřížení obou režimů** Tomáš Brožek 50

Preventivní restrukturalizace z pohledu věřitele Jan Vavřina 53

System včasného varování Radomír Daňhel 58

z advokacie

Z kárné praxe Petra Vrábliková 60

informace a zajímavosti

Měli byste vědět

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty pořádané ČAK 61

**Pozvánka na 17. ročník tenisového turnaje ve čtyřhrách
o „Prezidentský pohár“ v Ostravě** 62

Z právnické společnosti

Za doktorem Václavem Vlkem Lukáš Trojan 63

Nakonec

Kresba Lubomíra Lichého 64

Víte, že... Stanislav Balík 64

6^{LET} ZÁRUKA
MAZDA
NEBO 150 000 KILOMETRŮ

VAŠE NOVÁ MAZDA S EXTRA BALÍKEM VÝHOD AŽ 155 000 KČ

NAVÍC IHNED K ODBĚRU!

LOUDA AUTO A.S.

PRAHA 9 - ČESKOBRODSKÁ 45 | PARDUBICE - HRADECKÁ 557 | WWW.LOUDA.CZ

Spotřeba dle WLTP (l/100 km): Mazda CX-60 PHEV: 1,5l+23 kWh, Mazda CX-5: 5,6-7,6, Mazda CX-30: 5,6-6,9. Emise CO2 dle WLTP (g/km): Mazda CX-60 PHEV: 33, Mazda CX-5: 147-171, Mazda CX-30: 127-156

Uvedená nabídka extra balík výhod v hodnotě až 155 000 Kč se vztahuje k modelu Mazda CX-60 plug-in hybrid. Je složená z modelového bonusu, z bonusu na vybrané skladové vozy, z bonusu za výkup vozidla a z ceny 4 ks zimních pneumatik u daného modelu. Platnost akce do 31. 03. 2024 nebo do vyprodání zásob.

LOUDA
AUTO

Nový kámen Stonehenge

Zákon o preventivní restrukturalizaci, kterému je věnováno toto číslo Bulletinu advokacie, přinesl nový způsob řešení finančních potíží podnikatelů. Jde o postup mimo insolvenční řízení, což je zajímavé samo o sobě.

Nový předpis navíc otevírá další témata: Dotváří obsah pravidel péče řádného hospodáře, která platí pro členy volených orgánů obchodních korporací. Zasahuje také do standardu odborné péče nás advokátů.

Restrukturalizační řízení je regulovaný proces. Od nás advokátů se čeká, že o něm budeme schopni poskytovat věrohodné informace svým klientům. Ty si ale musíme nejprve nějak opatřit. Zpravidla metodou Titanic nebo metodou Stonehenge.

Metoda Titanic, to je mechanické memorování zákonů. Někdo se je dokonce učí nazpaměť, a když mu chybí soudnost, obtěžuje své okolí povrchními informacemi, podobně jako doktor Cvach, který neuměl operovat, ale přesto poučoval zkušené chirurgy. Stejně mělce „četl“ situaci na moři Edward John Smith, kapitán *Titaniku*, který zase viděl jen horní část ledovce, ale netušil, že hlavní část problému se skrývá pod hladinou.

Přístup Stonehenge je sympatičtější, protože hledá širší kontext a praktické využití. Touto optikou se jeví nový zákon o preventivní restrukturalizaci jen jako jeden z kamenů mnohem větší stavby. Když víte, že je těch kamenů více, dávají vám smysl až jako celek.

Mimochodem, víte, že některé nálezy naznačují, že starověká památka Stonehenge sloužila jako ozdravovna? Analýzy kosterních pozůstatků ukazují, že mnoho lidí pohřbených v jejím okolí mělo vážná fyzická postižení. Nevíme sice jistě, zda se uvnitř kamenných bloků Stonehenge skutečně léčili lidé, ale je to představa, která nás hezky navede na téma sanace obchodních korporací, což je taky léčba, i když už dnes většinou po sobě nezanechává kosterní pozůstatky.

Tento speciál Bulletinu advokacie vám přiblíží nový zákon o preventivní restrukturalizaci metodou Stonehenge. Autory jednotlivých příspěvků jsem pečlivě vybíral. Není mezi nimi žádný kapitán *Titaniku*. Jsou to zkušení, úspěšní praktici.

Pročtete si jejich články. Navnímejte nový zákon o preventivní restrukturalizaci z více úhlů pohledu. Získáte perspektivu, odstup, a tím i nadhled. Když zapojíte vlastní kritické myšlení, otevře se vám nová cesta, jak můžete pomáhat svým klientům v ten správný čas. Budu rád, když se přitom potkáme.

Ať se vám daří!

JUDr. MICHAL ŽIŽLAVSKÝ,
člen představenstva ČAK,
předseda Sekce pro insolvenční právo

Česká advokátní komora a EPRAVO.CZ vyhlašují 18. ROČNÍK PRESTIŽNÍ CELOJUSTIČNÍ SOUTĚŽE

právník roku 2023

Soutěž již tradičně probíhá pod záštitou předsedy vlády ČR a ministra spravedlnosti.

Nominace na ocenění cenou sv. Yva jsou přijímány na webu www.pravnikroku.cz od 30. 9. 2023 do 29. 2. 2024. Zde jsou k dispozici podrobné instrukce k nominacím a nominační formulář. Informace naleznete též na webových stránkách všech justičních partnerů soutěže a v právnických periodikách. Podrobnosti o prodeji vstupenek na galavečer a zvýhodněném ubytování v Praze hledejte v BA, v Advokátním deníku a na sociálních sítích ČAK.

Stálé kategorie:

Občanské právo
Trestní právo
Právo IT
Insolvenční právo
Právo duševního vlastnictví

Kategorie se speciálními kritérii:

Talent roku
Pro bono
Právnícká síň slávy

Partneři soutěže:

Soudcovská unie ČR
Notářská komora ČR
Exekutorská komora ČR
Unie státních zástupců ČR
Unie podnikových právníků ČR
Unie obhájců ČR
Jednota českých právníků
Český helsinský výbor

**Galavečer se koná 17. května 2024 v Obecním domě v Praze.
Prodej vstupenek byl zahájen 1. 12. 2023.**

Neváhejte a přijďte na květnový galavečer **Právníka roku 2023** do Obecního domu

Chcete strávit příjemný večer s kolegy a přáteli v krásném prostředí? Přijďte či přijedte na galavečer Právníka roku 2023, který se bude konat dne 17. května 2024 historicky poprvé v nádherné Smetanově síni Obecního domu v Praze.

Cena vstupenek, které mohou posloužit i jako pěkný dárek, je stejně jako vloni 1 500 Kč/ 1ks.

Jak si vstupenky zakoupit?

Elektronicky a komfortně – platbou přes platební bránu, jako když si kupujete vstupenky na sportovní akce či velké koncerty.

Na webu ČAK – www.cak.cz či na webu Advokátního deníku – www.advokatnidenik.cz stačí kliknout na tento banner Právníka roku 2023:

Budete přesměrováni na stránku s informacemi o Právníkovi roku 2023, kde naleznete onu platební bránu, která vás po zadání evidenčního čísla ČAK zavede na stránky GoOut.net.

Zde, v online ticketingu zadáte své údaje stejně, jako když naku-

pujete na e-shopu. Vstupenky obdržíte po zaplacení do e-mailu s QR kódem. Stačí mít tuto elektronickou vstupenku na galavečer s sebou v mobilu či vytištěnou z e-mailu; jejich kontrola bude probíhat u vstupu do Obecního domu.

Sledujte dále Advokátní deník, Bulletin advokacie, či web ČAK, kde pod bannerem Právník roku 2023 naleznete postupně doplňované aktuální informace o programu galavečera.

✦ icha

právník roku 2023

Na přihlášení do souboje o Talent roku 2023 zbývají ještě dva týdny

Jste mladá právnička či mladý právník do třiatřiceti let v jakékoliv právnické profesi a máte napsaný či rozepsaný odborný či literární text s justiční tematikou?

Tak právě pro vás je určena kategorie Talent roku prestižní justiční soutěže Právník roku, jejíž již 18. ročník vyhlásila Česká advokátní komora a mediální a vzdělávací skupina EPRAVO.CZ.

Neváhejte, text urychleně dokončete a nejpozději do čtvrtka 29. února 2024 práci zašlete na adresu: chaloupkova@cak.cz či miroslav.chochola@pravogroup.com.

Práci odevzdávejte s prohlášením, že je originální a určená pouze do soutěže o Talent roku, a v úpravě, v níž se standardně odevzdávají odborné práce; lze ji odevzdat v pdf či wordovém dokumentu. Dále uveďte svoje profesní působení, datum narození, e-mail a telefon. Doručení práce vám potvrdíme.

Autor práce musí oslavit třiatřicáté narozeniny nejpozději 29. února 2024.

✦ Red.

V online verzi BA si můžete listovat kdykoli a kdekoli, chcete-li, odhlaste si ten tištěný!

Řadíte se mezi pravidelné čtenáře odborného časopisu Bulletin advokacie vydávaného ČAK, ale vyhovuje vám spíše práce a studium v online prostředí, anebo chcete z ekologických důvodů snížit počet tištěných vydání, která vaše kancelář odebírá? Můžete si odběr tištěného BA odhlásit!

Využijte k tomu ONLINE ODHLAŠOVACÍ FORMULÁŘ, který najdete:

- na úvodní stránce webu ČAK, když vlevo v hlavním menu rozkliknete rubriku Komora a následně rubriku Bulletin advokacie:

- na webu Advokátního deníku na hlavní stránce vpravo, když rozkliknete banner BULLETIN AVOKACIE ONLINE:

POZOR! Pokud byste chtěli odhlásit zaslání Bulletinu advokacie pro více osob, je zapotřebí vyplnit formulář pro každého advokáta/tku či koncipienta/tku samostatně, předejdete tak případným pochybením či nesrovnalostem.

Každý se může k zaslání BA v tištěné podobě kdykoli vrátit! Stejně jednoduchý ONLINE PŘIHLAŠOVACÍ FORMULÁŘ najdete na stejném místě na webu ČAK i v Advokátním deníku jako formulář odhlašovací.

V případě dotazů nebo speciálních požadavků kontaktujte tajemnici redakce BA na č. **273 193 165** či na e-mailu dvorakova@cak.cz.

✦ Redakce Bulletinu advokacie

Vážení čtenáři, vážené čtenářky,

obsah ročníku 2023, stejně jako dalších ročníků Bulletinu advokacie od roku 1990, jsou k dohledání na webu České advokátní komory.

A jak je najdete? V levém menu na hlavní stránce www.cak.cz je také rubrika Komora.

Po jejím rozkliknutí se mj. objeví mezi nabízenými body i rubrika Bulletin advokacie, a když rozkliknete i tu, nabídne se vám také rubrika Obsahy ročníků.

2023

Bělina/Drápal a kol.

Zákoník práce. Komentář. 4. vydání

2023 | vázané v plátně | 1 688 | 3 590 Kč | obj. číslo EVK35

Čtenáři se dostávají do rukou již 4. vydání velkého komentáře zákoníku práce. Jedná se o podstatně přepracované, ale zejména aktualizované vydání, které reaguje na poslední legislativní vývoj. Autoři reagují na poslední podstatnou novelu zákoníku práce, která nabyla účinnosti 1. 10. 2023 a další novely účinné od 1. 1. 2024. Autoři se nevyhnuli ani komentování dopadů vládního konsolidačního balíčku na pracovněprávní vztahy, a to zejména na dohodu o provedení práce.

Nejaktuálnější a nejobsáhlejší vydání!

Alexander J. Bělohávek

Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Zákon o mezinárodním právu soukromém (vybraná ustanovení). Komentář

2023 | vázané v plátně | 1 560 | 2 890 Kč | obj. číslo EKZ206

Po více než deseti letech vychází nové vydání komentáře k zákonu o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Vzhledem ke změnám právní úpravy a přijetí nového zákona o mezinárodním právu soukromém, pak autor nově zařadil i komentáře některých ustanovení tohoto zákona regulující rozhodčí smlouvy a rozhodčí řízení s mezinárodním prvkem.

Tomáš Grygar

Zánik odpovědnosti za přestupek

2024 | brožované | 248 | 550 Kč | obj. číslo EPI153

Publikace je primárně určena odborníkům z řad správněprávní teorie a praxe, zejména advokátům, akademikům, soudcům správních soudů nebo pracovníkům správních úřadů všech druhů a stupňů. Představuje první monografické zpracování problematiky zániku přestupkové odpovědnosti, se kterou se pojí řada teoretických i praktických problémů. Naplnění některého z důvodů zániku odpovědnosti za přestupek přitom vyvolává zásadní konsekvence, tolik vítané osobami, proti nimž se přestupkové řízení vede, případně má vést.

Tyšerová/Vácha/Kilián

Hospodaření a nakládání se státním majetkem

2024 | brožované | 304 | 690 Kč | obj. číslo PP197

Kolektiv autorů přichází po pěti letech s aktualizovaným a rozšířeným druhým vydáním publikace, která se věnuje tématu hospodaření a nakládání se státním majetkem. Autoři cílí na širokou veřejnost, a to jak na odbornou, tak i na laickou, která s danou problematikou pracuje anebo se o ni zajímá. Pozorný čtenář nalezne v této publikaci odpovědi na řadu otázek souvisejících s problematikou hospodaření s majetkem státu, například kdy by se mohlo jednat o porušení péče řádného hospodáře, jak správně stanovit výši kupní ceny, za kterou je majetek pro stát nabýván nebo naopak pozbýván, jak si mezi nestátními subjekty stojí územní samosprávné celky i řadu dalších.

Denisa Kubová

Odčítování duševních útrap primárních obětí

2024 | brožované | 152 | 370 Kč | obj. číslo EPI175

Publikace analyzuje odčítování psychických újem primárních obětí v občanskoprávních a pracovněprávních vztazích, a to jak psychických újem dosahujících intenzity duševních poruch, tak psychických újem „prostých“. Publikace téma zpracovává od samotného vývoje odčítování tohoto typu újmy od období první republiky a pokračuje podrobnou analýzou Metodiky Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví zabývající se nejen možnostmi odčinění psychických újem, ale i jejich materiálními a formálními nedostatky a rozhodovací praxí soudů.

Apple MacBook Pro

Supervýkon čipů M3 pro vaše podnikání.

Dvouletá záruka
pro firmy
a živnostníky

 alza.cz
pro firmy

Z PRÁVNÍ TEORIE A PRAXE

Legalita a legitimita restrukturalizace podniku

Nový zákon o preventivní restrukturalizaci (dále jen „ZPR“), účinný ode dne 23. září 2023, přinesl jasně definovaný právní rámec pro řešení finančních obtíží podniků mimo insolvenční řízení.¹ Změnil pohled na pravidla péče řádného hospodáře. Dal manažerům do rukou silné nástroje na řešení podnikové krize. Nastavil také pravidla na ochranu dotčených stran. Jakkoli víme, že restrukturalizační praxe přináší různý mix zájmů podnikatele, jeho věřitelů a věřitelských skupin, rozsah příspěvku neumožní zkoumat všechny. Zaměříme se na základní podmínky legálního a legitimního vstupu podnikatele do preventivní restrukturalizace.

JUDr. Michal Žižlavský,
advokát, zakládající partner advokátní kanceláře ŽIŽLAVSKÝ a společnosti insolvenčních a restrukturalizačních správců AS ZIZLAVSKY.

Legalita a legitimita

Historie zná případy, ve kterých vyniká rozdíl mezi legalitou a legitimitou. Např. nacističtí zločinci jednali podle svých vlastních zákonů legálně, ačkoli jejich jednání nebylo legitimní. Naopak vzpoura bratrů Mašínů proti komunistickému režimu nebyla legální, ale část společnosti ji považuje za legitimní.

Nás ovšem nebude zajímat nesoulad legality a legitimacy, který je charakteristický pro oba zmíněné případy. Bude nás zajímat jejich **soulad**. Přiblížíme podstatu legitimního jednání podnikatele v mezích legálního rámce preventivní restrukturalizace.

Hranice legality preventivní restrukturalizace rýsuje zákon, který je stejný pro všechny. Zájmy jednotlivých zúčastněných stran jsou ale různé. Mohou být legitimní, i když si konkurují. Prosadí se jen ty z nich, které převáží. Většinou v praxi uspějí ti, kdo se lépe orientují.

Chceme-li sledovat zájmy a limity jednání podnikatele, který vstoupí do preventivní restrukturalizace, musíme si nejprve říct, pro koho je toto řešení vlastně určeno. Jsou to **pouze obchodní korporace** (§ 3 odst. 1 ZPR).

Korporace jako tělo bez duše

Preventivní restrukturalizaci mohou využít nejen kapitálové společnosti, jako jsou společnosti s ručením omezeným nebo akciové společnosti, ale také družstva, veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti. **Nemohou ji využít jen některé**

taxativně vypočtené finanční instituce, především banky, a to přesto, že to jsou obchodní korporace (§ 3 odst. 2 ZPR).

Ještě jedna poznámka k terminologii. Zatímco ZPR používá definici podnikatele jen pro právnické osoby, insolvenční zákon do tohoto pojmu zahrnuje i podnikající fyzické osoby. Pokud budeme dále v textu hovořit o podnikateli, myslíme tím obchodní korporaci, která může využít preventivní restrukturalizaci.

To, že se mohou restrukturalizovat jen právnické osoby, nás staví před jednu důležitou otázku: **Čí zájem je v korporaci určující?**

Korporace je jen fikce. Uměle vytvořená osobnost. Vzduch, obalený do právní konstrukce. Neživá entita, která nemá vlastní mysl, cit ani vědomí. Kde se tedy rodí její vůle? Kdo ji vykonává?

Vůli korporace vykonávají členové volených orgánů. Jsou to zmocněnci *sui generis*, na které nedopadá úprava smluvního ani zákonného zastoupení.² Z našeho pohledu je důležité, že **musí jednat s péčí řádného hospodáře** (§ 159 odst. 1 o. z., § 51 a násl. z. o. k.). Členy volených orgánů, tedy jednatele, členy představenstev, správních rad, dozorčích rad a kontrolních komisí, budeme dále souhrnně nazývat **manažery**.

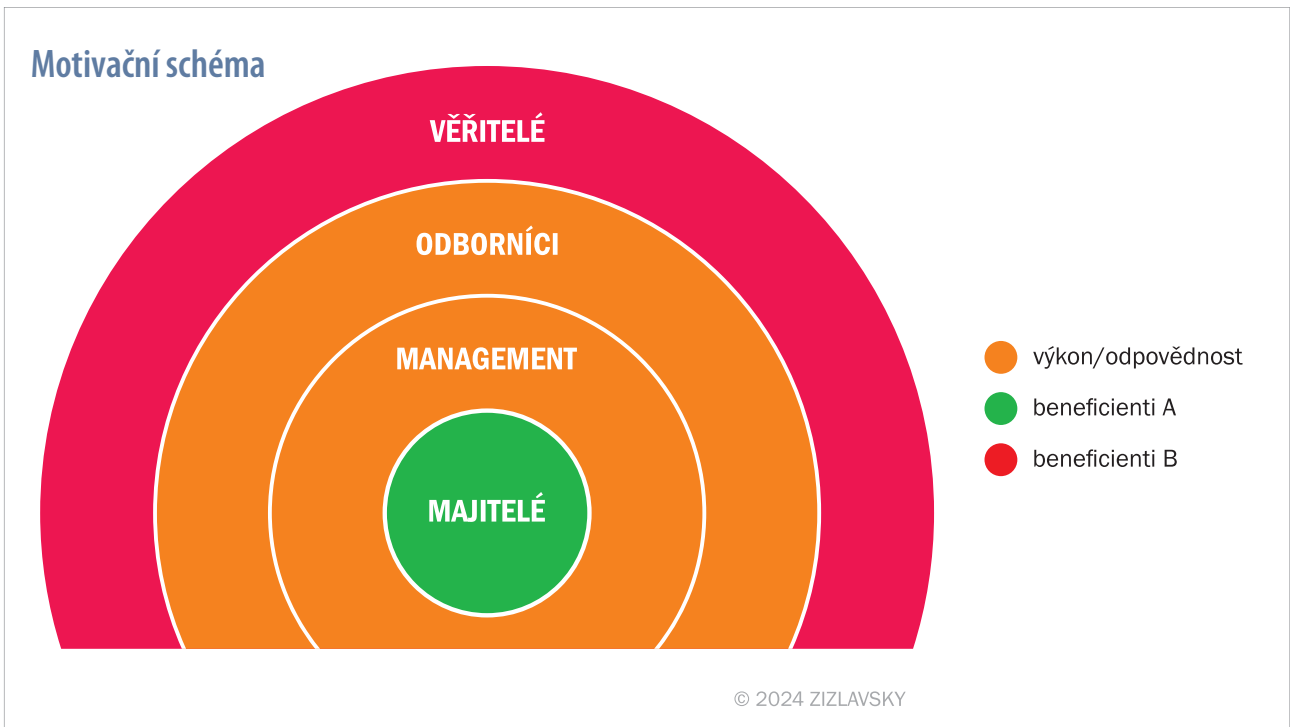
Vratme se ale k tomu zásadnímu, sice kde vzniká vůle korporace. Jistě, mohli bychom říci, že manažeři vůli korporace nejenom vykonávají, ale také jí utvářejí. Byla by to ale pravda jen zčásti, protože oni nejsou těmi, jejichž zájem je určující. Jsou jenom správci cizího majetku. Musí jednat v mezích svého specifického zmocnění, což znamená ve prospěch osob, jejichž zájem je skutečně určující. Kdo to je?

Cui bono

Řekli jsme již, že korporace je jen právní fikce. Manažeři proto za ni musí vždy vidět zájmy konkrétních beneficentů. Ti se mění ve vazbě na ekonomickou kondici podniku. Zájem jedněch beneficentů od určitého „bodu zlomu“ ustupuje do pozadí a nahrazuje jej zájem jiných beneficentů. Máme na mysli majitele a věřitele korporace.

1 Zákon č. 284/2023 Sb., o preventivní restrukturalizaci.

2 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 7. 2019, sp. zn. 27 Cdo 4593/2017.

Je ve vlastním zájmu manažerů, aby se dobře orientovali v tom, ke komu mají být loajální. Když to vyhodnotí špatně, mohou odpovídat osobně za dluhy korporace [§ 66 odst. 1 písm. b) z. o. k., § 98 a násl. ins. zák.]. Mohou být dokonce stíháni za porušení povinnosti při správě cizího majetku (§ 220 a 221 tr. zákoníku).

Manažeři musí provádět identifikaci beneficiantů na základě relevantních dat a podkladů. Když jim chybí potřebné znalosti, musí využít odborníky. Jen tak splní povinnost jednat informovaně a pečlivě, což jsou dva ze tří atributů standardu péče řádného hospodáře (§ 159 odst. 1 o. z., § 51 a násl. z. o. k.).

Jen tak budou moci naplnit třetí atribut loajality, protože budou vědět, ke komu mají být loajální. Teoreticky sice ke korporaci,

prakticky ale k beneficiantům A nebo beneficiantům B. **Právě legitimní zájmy beneficiantů utvářejí vůli korporace, kterou mají manažeři vykonávat.**

Pět způsobů řešení

Z pohledu legality je zásadní, aby ještě před vstupem do restrukturalizace proběhlo objektivní hodnocení kondice podniku z ekonomického a právního pohledu. Jde o to, aby manažeři správně identifikovali právní rámec, ve kterém mohou řešit obtíže spravované korporace.

Pět právních rámců

PRÁVNÍ RÁMEC	DISPOZIČNÍ OPRAVNĚNÍ	BENEFICIENTI	ZÁVOD	KORPORACE
neformální restrukturalizace	management	majitelé	optimalizace	optimalizace
preventivní restrukturalizace	management	majitelé/věřitelé	sanace	sanace
soudní reorganizace	management	věřitelé/majitelé	sanace	sanace
sanační konkurs	insolvenční správce	věřitelé	sanace	likvidace
likvidační konkurs	insolvenční správce	věřitelé	likvidace	likvidace

© 2024 ZIZLAVSKY

Míra obtíží podniku mění beneficiary, jejichž zájmy jsou důležité. Z tabulky na str. 10 je patrné, nakolik má management v rámci jednotlivých řešení zohledňovat preference majitelů spravované korporace, tedy akcionářů, společníků nebo členů družstev, a nakolik zájmy věřitelů.

Nefornální restrukturalizace je možná jen tehdy, když korporaci nehrozí úpadek. Jde vlastně jen o optimalizaci struktury aktiv nebo kapitálu, kterou manažeři zabezpečují čistě v zájmu majitelů. Pro toto řešení je charakteristické, že manažeři nemohou jednostranně zasáhnout do práv žádného z věřitelů.

Kdyby se později ukázalo, že hodnocení kondice podniku nebylo správné, insolvenční správce může napadnout až pět let zpětně smlouvy o převodu majetku a platby, které proběhly v průběhu nefornální restrukturalizace (§ 239 a násl. ins. zák.). Může také požadovat po manažerech, aby platili dluhy, které není schopna platit korporace (§ 66 z. o. k.).

Když ekonomická nebo právní prověrka nepotvrdí dobrou kondici podniku a odhalí hrozbu úpadku, není již možná nefornální restrukturalizace. Manažerům sice zůstává zachováno dispoziční oprávnění, ale mají už na výběr jen dvě sanační cesty. Preventivní restrukturalizaci nebo soudní reorganizaci.

Jak preventivní restrukturalizace, tak soudní reorganizace umožňují jednostranný zásah do práv věřitelů. Je to ale podmíněno tím, že manažeři zohledňují vedle dominantního zájmu majitelů také zájmy věřitelů. Když manažeři jednají legálně a legitimně, není možné později zpochybňovat transakce a platby, které uskutečnili v průběhu sanace, a nevzniká jejich osobní odpovědnost za dluhy korporace.

Preventivní restrukturalizace ovšem není možná, když se prověrkou zjistí, že se korporace nachází v úpadku ve formě platební neschopnosti. Pak vzniká manažerům povinnost podat dlužnický insolvenční návrh a řešit situaci v rámci insolvenčního řízení. Zde již dominuje zájem věřitelů. Stále je možná soudní reorganizace, ale když ji manažeři neprosadí, ztrácejí dispoziční oprávnění a nastupují likvidační způsoby řešení. V těch už nehraje zájem majitelů prakticky žádnou roli.

Základním předpokladem legálního postupu manažerů je správný právní rámec, ve kterém řeší obtíže spravované korporace. Podíváme se proto blíže na podmínky, za kterých mohou využít preventivní restrukturalizaci, která je předmětem našeho zájmu.

Tři podmínky legality

Obchodní korporace může zahájit preventivní restrukturalizaci, pokud splňuje tři podmínky:

- 1. provozuje závod nebo je schopna jeho provoz obnovit,
- 2. hrozí jí úpadek, když nebude řešit situaci,
- 3. její potíže nedosahují úrovně platební neschopnosti.

Podmínka provozu závodu

Podmínka provozu závodu je statická i dynamická. Není dostatečující, že podnikatel provozuje závod v okamžiku vstupu do preventivní restrukturalizace. Měl by jej provozovat po celou dobu jejího trvání, a samozřejmě také po jejím ukončení.

Pravda je, že zákon připouští, aby podnikatel obnovil provoz závodu až v průběhu restrukturalizace. Zahájení preventivní restrukturalizace podnikatele, který neprovozuje závod, by ovšem vyžadovalo velmi přesvědčivé důvody.

To, že jimi spravovaná korporace provozuje závod, osvědčí manažeři zpravidla listinnými důkazními prostředky. Těmi mohou být finanční výkazy, evidence zaměstnanců nebo smluvní dokumentace. V případě pochybností prověří provoz závodu restrukturalizační správce na místě samém.

Vizí, jak hodlají provozovat závod v budoucnu, popíší manažeři v sanačním projektu. Tento formální dokument předkládají dotčeným stranám na počátku preventivní restrukturalizace (§ 6 odst. 2 ZPR).

Podmínka hrozby úpadku

Preventivní restrukturalizace dává manažerům do ruky silné nástroje, které by jinak neměli k dispozici. Mohou prosadit plán restrukturalizace proti nesouhlasu části věřitelů („cram-down“). Mohou zmrazit exekuce na majetek obchodní korporace nebo zabránit věřitelům, aby zahájili insolvenční řízení.³ Mohou také přinutit dodavatele energií, aby pokračovali v dodávkách, přestože mají staré dluhy.

Podnikatel ovšem nemůže využívat restrukturalizační nástroje jen k tomu, aby vylepšoval svou pozici vůči věřitelům v době, kdy nemá žádné finanční potíže. Z tohoto pohledu **je klíčové, aby manažeři dokázali správně určit „bod zlomu“, který odemyká spravované obchodní korporaci vstupní bránu do preventivní restrukturalizace.**

Zákon spojuje tento okamžik se situací, kdy má podnikatel takové finanční obtíže, které by vedly k jeho úpadku, kdyby je neřešil (§ 4 odst. 2 ZPR). Platí přitom vyvratitelná domněnka, že **tomu tak bude vždy, když provoz závodu podnikatele neprodukuje dostatečný příjem pro úhradu všech jeho splatných peněžitých dluhů po dobu jednoho roku** (§ 4 odst. 3 ZPR).

Podnikateli ale může hrozit úpadek, přestože tuto domněnku nenaplní a platí všechny své splatné dluhy. Bude tomu tak např. tehdy, když využije k financování provozu svého závodu dluhopisy, splatné až za několik let, ale poté ztratí očekávané zdroje příjmů. Může být sice schopen platit ještě několik let úroky z dluhopisů, ale jeho insolvence nastane nejpozději v den, kdy se stane splatná jistina. Pokud by situaci v takovém případě neřešil, projídal by po dobu několika let majetkovou podstatu podniku, čímž by v pozdějším insolvenčním řízení poškodil věřitele.

Manažeři obchodních korporací musí využívat k identifikaci bodu zlomu **nástroje včasného varování.** Především středním a menším podnikům v tomto směru může pomoci veřejná aplikace, kterou provozuje Ministerstvo spravedlnosti (§ 117 ZPR). Ta vyhodnocuje kondici podniku na základě dat, které do ní podnikatel vloží, a v případě, že zjistí problém, vyšle varovný signál. Ten je sice jen orientační, ale je to impulz k tomu, aby jej prověřili nezaujatí odborníci.

Když hrozí obchodní korporaci úpadek, a to i ve vzdálenější budoucnosti, manažeři musí podnikat kroky k jeho odvrácení. Jak jsme již zmínili, mají přitom na výběr, zda budou postupovat podle ZPR, nebo zahájí insolvenční řízení pro hrozící úpadek, ve kterém ještě mohou prosadit soudní reorganizaci (§ 97 odst. 7 ins. zák.). Jinou spolehlivou možnost ale podle současné úpravy nemají.

Hrozící úpadek definuje insolvenční zákon jako situaci, ve které lze se zřetelem ke všem okolnostem očekávat, že podnikatel

3 Toho lze dosáhnout s pomocí všeobecného moratoria. Podrobněji k tomu viz A. Sigmund, J. Brož, L. Kačerová, P. Kališ, R. Macháček, L. Mikeska, A. Stanislav, M. Šmůla, J. Vavřina, J. Voda, M. Žižlavský: Zákon o preventivní restrukturalizaci. Praktický komentář, Wolters Kluwer ČR, Praha 2023, str. 263 a násl.

nebude v budoucnu schopen řádně a včas plnit podstatnou část svých peněžitých závazků (§ 3 odst. 5 ins. zák.). Při hodnocení toho, jaká část závazků je podstatná, mohou manažeři využít koncept mezery krytí (viz dále). Ten se ovšem týká jen hrozby úpadku ve formě platební neschopnosti. Nehodnotí úpadek ve formě prodloužení, což byl zmíněný příklad emitenta dluhopisů.

Podmínka platební schopnosti

Zatímco podmínka hrozby úpadku vymezuje minimální míru potíží podnikatele, potřebnou pro vstup do preventivní restrukturalizace, podmínka platební schopnosti stanoví maximální hranici, po jejímž dosažení už to není možné.

Preventivní restrukturalizaci nelze zahájit a není možné v ní ani pokračovat, pokud se podnikatel nachází v úpadku ve formě platební neschopnosti (§ 3 ins. zák.). Legální definice platební neschopnosti ale sama o sobě ještě nevyklučuje, aby měl podnikatel určitý objem peněžitých závazků po splatnosti. Obsahuje totiž koncept mezery krytí (viz § 3 odst. 3 ins. zák., který rozvádí prováděcí vyhláška č. 190/2017 Sb., o platební neschopnosti podnikatele).

Koncept mezery krytí sleduje relaci disponibilních prostředků a splatných závazků podnikatele. Vychází z toho, že podnikatel není platebně neschopný, když platí alespoň devět desetin splatných závazků, jinými slovy, když mezeru krytí nepřesahuje 10 %. Pokud je mezeru krytí vyšší, stačí, když podnikatel dosáhne tohoto stavu ve lhůtě 12 týdnů. Dokazování se provádí listinnými důkazními prostředky v podobě výkazů stavu likvidity⁴ a výkazů výhledu vývoje likvidity.⁵ Takže když podnikatel není schopen platit všechny své splatné závazky, může ještě využít koncept mezery krytí a osvědčit negativní domněnku svého úpadku ve formě platební neschopnosti (§ 3 odst. 3 ins. zák.). V takovém případě může vstoupit do preventivní restrukturalizace.

Co je legitimní

To, že jsou splněny všechny tři podmínky legality, ale ještě samo o sobě neznamená, že preventivní restrukturalizace bude legitimní. **Legitimní bude jen tehdy, když ji podnikatel připraví, zahájí a realizuje v dobré víře, že tím zachová provoz svého obchodního závodu** (§ 4 odst. 1 ZPR).⁶

Dokud manažeři usilují ve správně nastaveném právním rámci o to, aby udrželi chod závodu jimi spravované korporace, a dokud k tomu používají dovolené restrukturalizační nástroje, považuje se jejich jednání za legitimní. Mohou pak vyžadovat spoluúčast majitelů (beneficientů A). Mohou také zasáhnout do jinak nedotknutelných práv věřitelů (beneficientů B).

Jinými slovy, když management korporace kácí les správným směrem, mohou létat třísky. Příliš radikální postup manažerů ovšem limituje test nejlepšího zájmu věřitelů, kteří nemají být poškozeni více, než by tomu bylo v insolvenčním řízení [§ 98 odst. 2 písm. e) a odst. 3 ZPR].

4 § 5 a násl. vyhlášky č. 190/2017 Sb., o platební neschopnosti podnikatele.

5 § 14 a násl. vyhlášky č. 190/2017 Sb.

6 Zákon zde stanoví oproti obecné presumpci dobré víry (§ 7 o. z.) zcela konkrétní cíl, ke kterému mají manažeři směřovat, a tím je zachování provozu obchodního závodu.

7 Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 29 Cdo 5036/2015.

8 Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 15. 8. 2012, sp. zn. 5Tdo 779/2012.

9 Např. analogicky použitelné rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 19. 1. 2011, sp. zn. 5 Tdo 848/2010.

Opět připomeňme, že je zbytečné hledat dobrou víru v samotné korporaci. Jednání v dobré víře se očekává od manažerů, především od statutárních zástupců obchodních společností nebo družstev. Jejich dobrá víra se přičítá obchodní korporaci (§ 151 odst. 2 o. z.).

Na dobrou víru můžeme pohlížet jako na vnitřní psychický stav myslí manažera obchodní korporace, tedy subjektivně. Z praktického pohledu je ovšem mnohem důležitější, jak a čím konkrétně může manažer osvědčit svou dobrou víru navenek, když ji někdo zpochybní.

Manažer osvědčí dobrou víru, když prokáže, že řešil hrozbu úpadku spravované korporace podobně, jak by ji řešily jiné rozumně pečlivé osoby v jeho postavení (viz i § 52 odst. 1 z. o. k.). Fakticky to znamená, že musí prokázat, že odvrátil úpadek korporace podle všech pravidel péče řádného hospodáře.

Podíváme se na to jak.

Role manažera, role odborníka a obranný spis

Mohlo by se zdát, že manažera a jím spravovanou obchodní korporaci chrání presumpce dobré víry (§ 7 o. z. a § 4 odst. 1 ZPR). To je ale pravda jen zčásti, protože domněnka dobré víry funguje v praxi jen do té doby, než ji někdo zpochybní. A to se stává v krizových situacích poměrně často. Pak vznikne spor, který projednávají soudy.

Manažeři korporací, kteří řeší krizovou situaci, by měli od počátku počítat s tím, že budou muset nejen tvrdit, ale také prokázat, že jednali s péčí řádného hospodáře. Jinak nastupuje jejich osobní odpovědnost za dluhy korporace [§ 66 odst. 1 písm. b) z. o. k.].

Péče řádného hospodáře

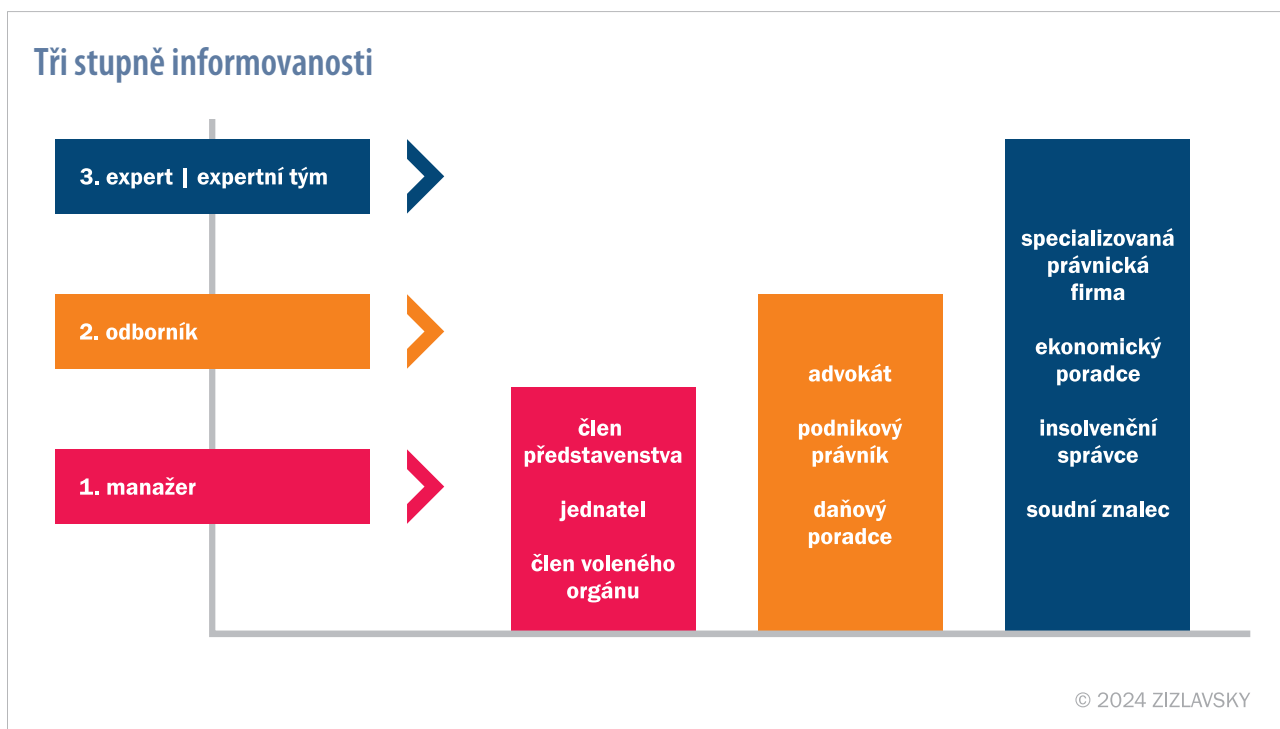
Co se týče soudní praxe, civilní senát Nejvyššího soudu např. rozhodl, že „*Odpovědná osoba musí jednat s potřebnými znalostmi, tedy informovaně. Musí při konkrétním rozhodování využít rozumně dostupné (skutkové i právní) informační zdroje a na jejich základě pečlivě zvážit možné výhody a nevýhody (rozpoznatelná rizika) existujících variant rozhodnutí.*“⁷ Trestní senát téhož soudu zase hodnotil jako hrubou (vědomou) nedbalost to, že: „*Pachatel si neopatřil podklady potřebné pro své jednání a pomínl některé rozhodné skutečnosti.*“⁸

Soudy tím kladou důraz na **pečlivé a informované jednání manažerů obchodních korporací**. Již samotnou nečinnost odpovědné osoby hodnotí jako hrubou nedbalost, která postačuje k naplnění skutkové podstaty trestného činu porušení povinnosti při správě cizího majetku z nedbalosti, pokud škoda dosáhne jednoho milionu korun [§ 221 odst. 1 a § 138 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku]. To je velmi nízký práh výše škody již u malých podniků, pokud to poměříme hodnotou vlastního kapitálu beneficiéntů A nebo vyšší cizích zdrojů beneficiéntů B.

Požadavek, aby byl manažer pečlivý, tedy proaktivní, ovšem neznamená, že má dělat zmateně cokoli. Když hrozí spravované korporaci úpadek, musí jej odvracet informovaně. Měl by přitom rozlišovat, co zvládne sám a co musí předat dál. Pomůže mu, když se přitom bude držet zlatého „pravidla štafety“.

Pravidlo štafety

Pravidlo štafety můžeme vyčíst z více rozhodnutí Nejvyššího soudu. Zní: **Pokud nemám příslušnou znalost, mám povinnost neznalost odstranit, tedy opatřit si odbornost.**⁹ To vyjadřuje podstatu informované péče, která má z pohledu správy majetku korporace tři stupně.

Manažeři obchodních korporací, o kterých byla dosud hlavně řeč, se nacházejí na prvním stupni informovanosti. Znamená to, že se od nich vyžadují pouze znalosti na úrovni poučeného laika. Nevyžaduje se od nich odborná péče. Dokonce i pokud mají odborné znalosti, musí je využívat jen v rámci možností.¹⁰

Slova „v rámci možností“ jsou přitom důležitá. Zohledňují to, že manažer odbornou profesi nevykonává, nemá aktuální informace, a hlavně to, že i kdyby je měl, jeho primární role je jiná než řešit kupř. právní nebo ekonomické záležitosti. **Předpokládá se, že manažer deleguje věci, které vyžadují odbornost, na odborníky.** Může jít o interní zaměstnance nebo o externí ekonomické a právní poradce (advokáty).

Nejvyšší soud již dovodil, že „Jestliže se laické osoby spolehnou na informaci advokáta, jako osoby práva znalé, aniž by měly nějaké věrohodné signály, z nichž by mohly dovodit nesprávnost takových informací, nelze u nich zpravidla dovodit úmyslné zavinění.“¹¹ Zmíněným věrohodným signálem může být to, že existují objektivní pochyby o dostatečné expertize, tedy o zkušenostech a znalostech autora informace. Pokud vybere manažer nevhodného odborníka, odpovídá za chybný postup sám.

Odborná péče

Na druhém stupni informovanosti se nacházejí odborníci typu rodinných lékařů a na třetím stupni specialisté, např. chirurgové. Když se přidržíme průměru z lékařské praxe, tak rodinný lékař, který má podezření na zánět slepého střeva, nemůže provést operaci pacienta na pohovce své ordinace. Odpovídá nejen za to, že rozpozná zánět, ale také za to, že pacienta odešle včas k zákroku na chirurgickou kliniku.

Není žádné tajemství, že soudní praxe požaduje po lékařích, aby jednali *lege artis*. Již dávno např. soudy dovodily, že lékař, který má obecné znalosti a provede lékařský zákrok, který vyžaduje specializaci, kterou nemá, odpovídá za to, že k zákroku vůbec přistoupil bez potřebné specializace.¹² **Podobně to platí pro právníky nebo ekonomy, kteří odpovídají za to, že rozpoznají meze své odbornosti.**

Soudní praxe klade na odborníky zvýšené nároky. Nejvyšší soud např. rozhodl, že „Z podstaty poskytování právních služeb vyplývá, že advokát je při poskytování právních služeb povinen postupovat s náležitou odbornou péčí. To předpokládá iniciativní a samostatný přístup advokáta, poskytnutí potřebných informací klientovi, vysvětlení řešené problematiky, představení možných variant postupu, vyhodnocení jejich výhod i rizik a vyžádání si pokynů (informovaného souhlasu) klienta v případě, že je to potřebné.“¹³

Přestože advokát anebo jiný odborník odpovídá za to, že poskytuje právní služby s odbornou péčí, nenese odpovědnost za to, že se manažer korporace jeho radami řídí. Nejvyšší soud již dospěl k závěru, že pokud je klient dostatečně poučen o potřebných právních krocích, avšak nevyužije je a jeho nečinností vznikne škoda, pak advokát za tuto škodu není odpovědný.¹⁴

Pravidlo štafety tedy nezabavuje manažera povinnosti přijímat na základě rad kompetentních odborníků adekvátní rozhodnutí.

Preventivní restrukturalizace má ekonomickou podstatu. Současně je to právní proces s řadou podmínek, pojistek a propadných lhůt. Zpravidla se neobejde, podobně jako soudní reorganizace, bez pomoci právních a ekonomických poradců z oboru restrukturalizace a insolvence. Proto požívají také platby za jejich služby při přípravě, sestavování, přijímání nebo potvrzování restrukturalizačního plánu zvláštní ochrany (§ 27 odst. 4 a § 28 ZPR).¹⁵

¹⁰ Lze srovnat rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2008, sp. zn. 29 Odo 1262/2006.

¹¹ Opět rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 19. 1. 2011, sp. zn. 5 Tdo 848/2010.

¹² Již v rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR z předlistopadové doby, sp. zn. 3 Tz 35/84 (R 23/1986).

¹³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 6. 2018, sp. zn. 25 Cdo 5819/2017, srov. též rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. 25 Cdo 2593/2011, a ze dne 14. 7. 2012, sp. zn. 25 Cdo 121/2010.

¹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 2015, sp. zn. 25 Cdo 1315/2013.

¹⁵ Op. cit. sub 3, str. 105 a násl.

Obranný spis

Ríká se, že dějiny píšou vítězové, a něco na tom jistě je. Stejně tak můžeme říct, že před soudem uspějí ti, kdo umí lépe složit z jednotlivých důkazů srozumitelný obraz minulosti. Platí to také v restrukturalizačním řízení, kde soudy rozhodují všechny sporné otázky.

Soudní proces oživuje minulost. Rekonstrukce minulosti ale není nikdy dokonalá. Soudci jsou jen lidé a jejich poznání má své meze. Navíc se vždy zaměřují jen na určitý izolovaný aspekt reality. V našem případě budou předmětem jejich pozornosti konkrétní kroky manažerů, kterými odvraceli úpadek spravované korporace.

Důležité je, že soudce bude zajímat kvalita jednání, kterým manažeři **odvraceli** úpadek, nikoli to, zda jej skutečně **odvrátili**. To už bude v době rozhodování zpravidla jasné, ale soudci z toho nemohou vycházet způsobem „po bitvě je každý generálem“. Manažeři, podobně jako advokáti, totiž odpovídají jen za kvalitu své činnosti, ne za její výsledek.¹⁶

Takže soudci se musí při dokazování poctivě vracet zpátky do minulosti k uzlovým bodům jednání a rozhodování manažerů. Problém je ovšem v tom, že nástroje, které jim to umožňují, nemají v rukou oni, ale **manažeři**. **Ti by měli ve vlastním zájmu od počátku dokumentovat všechna svá důležitá rozhodnutí a jednání, kterými odvraceli úpadek.**

Manažeři by také měli požadovat od odborníků písemné výstupy jejich činnosti, protože „slovo uletí, ale písmo zůstane“. Soudci naslouchají jen tomu, co jim manažeři doloží. Nic jiného dokonce ani slyšet nesmí. Nemohou rozhodovat podle toho, co manažeři tvrdí. Musí rozhodovat podle prokázaného stavu věci.

Manažeři nesou důkazní břemeno. To oni musí prokázat, že postupovali, jak měli. Technicky vzato musí v soudním řízení řádně a včas tvrdit rozhodné skutečnosti a plnit důkazní povinnost.¹⁷ Jak v restrukturalizačním řízení, tak v souvisejících sporech platí koncentrace řízení a propadné lhůty pro předkládání důkazů.

Proto je vhodné vytvářet průběžně dokumentaci, kterou lze v případě potřeby snadno použít.

V praxi spravují tuto dokumentaci zpravidla advokáti, kteří zastupují korporace v restrukturalizačním řízení. Ti mají zákonnou povinnost mlčenlivosti a mohou důkazní prostředky využívat v souladu se zájmy svého klienta.¹⁸ Pro tuto dokumentaci se v praxi používá označení obranný spis. Mělo by v něm být vše, co se hodí pro dokazování rozhodných skutečností v jednotlivých etapách řízení a také pro případnou obhajobu legality a legitimacy postupu manažerů.

Závěr

Členové volených orgánů obchodních korporací musí odvracet hrozící úpadek svého podniku legálně, legitimně, a – co je důležité – včas. Jinak ztrácí velmi rychle možnost využívat ve prospěch majitelů korporací sanační způsoby řešení obtíží. Pak už zbývají jen likvidační řešení, spojená s jejich osobní odpovědností nejen vůči majitelům, ale také vůči věřitelům.

Co se týče legality, management může využít preventivní restrukturalizaci, jen pokud jsou splněny tři podmínky. Spravovaná korporace musí být schopna provozovat svůj obchodní závod, nesmí se nacházet v platební neschopnosti¹⁹ (krátkodobé platební zadržnutí se však připouští) a musí jí hrozit reálné finanční obtíže, které by mohly vést k jejímu úpadku.

Preventivní restrukturalizace je legitimní, když ji podnikatel nevolí jen proto, aby vylepšoval svou pozici vůči věřitelům, ale vstupuje do ní v dobré víře, že právě tímto způsobem odvrátí hrozbu úpadku korporace a zachová provoz jejího obchodního závodu.

Přestože je dobrá víra manažerů subjektivní kategorií, je potřebné ji prokazovat navenek. Manažer ji prokáže, když doloží, že svými rozhodnutími a jednáními naplnil standard péče řádného hospodáře.

Pro účely dokazování v řízení před soudem se vede obranný spis. Ten by měl ještě před zahájením restrukturalizace obsahovat nezávislé hodnocení ekonomického a právního stavu podniku (IBR), zápisy z jednání orgánů korporace, sanační projekt a plán legitimní strategie k dosažení sledovaného cíle s načasováním jednotlivých procesních kroků (Bílá kniha).

Jen kvalitní příprava umožní vést preventivní restrukturalizaci jako legální, legitimní a bezpečně řízený proces. ❖

ZIZLAVSKY ➤ **30 let**

Preventivní restrukturalizace

praktická řešení hrozícího úpadku

zizlavsky.cz

ak@zizlavsky.cz

16 Nejvyšší soud dospěl k závěru, že člen statutárního orgánu odpovídá za řádný výkon funkce s péčí řádného hospodáře, nikoli za výsledek své činnosti, např. v rozsudku ze dne 29. 4. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2363/2011. Srovnat lze též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2019, sp. zn. 27 Cdo 90/2019.

17 Pro restrukturalizační řízení se na základě části jedenácté čl. XII zák. č. 285/2023 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o preventivní restrukturalizaci, použije v otázkách, které výslovně neupravuje ZPR, obecná část zákona o zvláštních řízeních soudních. Podle té platí podpůrně občanský soudní řád (§ 1 odst. 3 a 4 z. ř. s.).

18 K významu advokátní mlčenlivosti viz z poslední doby např. ústavní nález ze dne 21. 11. 2023, sp. zn. IV. ÚS 662/23.

19 Ve smyslu legální definice dle § 3 odst. 1 až 3 a 6 ins. zák. a prováděcí vyhlášky č. 190/2017 Sb., o platební neschopnosti podnikatele.

Srovnání daňového režimu preventivní restrukturalizace dle ZPR a soudní reorganizace dle ins. zák. při restrukturalizaci závazku podnikatele (pohledávky věřitele)

Autorky ve svém příspěvku srovnávají daňové dopady při preventivní restrukturalizaci podle zákona o preventivní restrukturalizaci a při reorganizaci podle insolvenčního zákona, a to při tvorbě daňových opravných položek k pohledávkám, odpisu pohledávek, zániku pohledávky na straně dlužníka a při opravě základu DPH.

JUDr. Monika Novotná
je advokátkou v advokátní kanceláři
Rödl & Partner.

Ing. Martina Šotníková
působí jako daňová poradkyně
Rödl & Partner Tax.

V souvislosti s nově přijatým zákonem č. 284/2023 Sb., o preventivní restrukturalizaci (dále jen „ZPR“), **musí podnikatelské subjekty řešit i otázky související s daňovými dopady preventivní restrukturalizace.** Tato problematika se přitom týká **jak dlužníka, tak i věřitele.** Účelem preventivní restrukturalizace je přitom předejít úpadku dlužníka a zachovat nebo obnovit provozuschopnost obchodního závodu dlužníka – podnikatele. Jedná se tedy o právně odlišnou situaci, než je předpokládána pro daňové řešení pohledávek za dlužníky v insolvenčním řízení.

Mezi daňové dopady preventivní restrukturalizace patří:

- 1. možnost tvorby daňově uznatelných opravných položek k pohledávkám zahrnutým do preventivní restrukturalizace na straně věřitele,
- 2. odpis pohledávky či její části zaniklé v důsledku preventivní restrukturalizace na straně věřitele,
- 3. zvýšení základu daně na straně dlužníka při zániku pohledávky či její části v rámci preventivní restrukturalizace a

- 4. možnost opravy základu daně z přidané hodnoty, která dopadá na dlužníka i věřitele.

V návaznosti na ZPR byl přijat též zákon č. 285/2023 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Tímto zákonem došlo mj. k novelizaci zák. č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZDP“), a zák. č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZDPH“), tak, aby tyto dva daňové zákony reflektovaly dopady ZPR do daňové praxe.

Jednotlivé daňové dopady srovnáváme s daňově obdobnou situací reorganizace dle zák. č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ins. zák.“).

Tvorba daňových opravných položek k pohledávkám

Preventivní restrukturalizace dle ZPR

Tvorba daňových opravných položek k pohledávkám je upravena zák. č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZOR“). Novelizace zákonů v souvislosti s preventivní restrukturalizací se však ZOR nijak nedotkla. Pohledávky zahrnuté do preventivní restrukturalizace tak nemají, na rozdíl od pohledávek v insolvenčním řízení, vlastní speciální zákonnou úpravu.

Pro tvorbu daňových opravných položek k pohledávkám zahrnutým do preventivní restrukturalizace **lze proto využít jen úpravu tzv. časových daňových opravných položek dle § 8a a § 8c ZOR.**

Věřitelé mohou při splnění základních kritérií pro tvorbu daňové opravné položky (pohledávka není promlčená, o pohledávce bylo účtováno ve výnosech zahrnovaných do základu daně, pohledávka není za spojenou osobou ad.) **tvorit daňovou opravnou položku dle § 8a ve výši:**

- **50 %** neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky, která je **více než 18 měsíců po splatnosti**,
- **100 %** neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky, která je **více než 30 měsíců po splatnosti**.

Jedná-li se o pohledávku nabytou postoupením, jejíž hodnota při vzniku byla vyšší než 200 000 Kč, lze opravnou položku tvořit, jen pokud bylo ohledně těchto pohledávek zahájeno řízení, jehož se věřitel účastní a které je (i) rozhodčím, (ii) soudním nebo (iii) správním řízením. S ohledem na to, že za toto řízení zjevně nelze považovat insolvenční řízení, které má samostatnou právní úpravu (v § 8 ZOR), musíme dojít k závěru, že preventivní restrukturalizace není řízením, které zmiňuje ust. § 8a odst. 2 písm. a) až c) ZOR, a **vytvoření opravné položky k pohledávce nabyté postoupením, jež je následně řešena v rámci preventivní restrukturalizace, vidíme jako problematické.**

Zvláštní úprava § 8c platí pro pohledávky, jejichž hodnota při vzniku nepřesáhla 30 000 Kč. K těmto pohledávkám lze vytvořit opravnou položku ve výši 100 % již po uplynutí 12 měsíců od její splatnosti.

K pohledávce zahrnuté v preventivní restrukturalizaci tedy může věřitel tvořit tzv. časovou daňovou opravnou položku při splnění předepsané minimální doby po splatnosti 18 nebo 30 měsíců a u pohledávek do 30 000 Kč 12 měsíců. Časovou opravnou položku lze tvořit kdykoli po splnění stanovené doby po splatnosti. Tvorba opravné položky tak není vázána pouze na určitý okamžik (období) tvorby, lze ji tvořit i později. **Opravnou položku nelze tvořit za pohledávkami, které jsou promlčeny, nevstoupily do základu daně, jako jsou např. pohledávky z úvěrů s výjimkou pohledávek z titulu úroku, cenných papírů, a velmi omezená zůstane tvorba opravné položky k pohledávkám za spojenými osobami.**

Opravnou položku je nutné rozpustit při zániku pohledávky v důsledku její úhrady nebo v důsledku prominutí.

Reorganizace dle ins. zák.

Pro pohledávky v insolvenčním řízení definuje ZOR v § 8 zvláštní režim tvorby daňových opravných položek. Tvorba daňové opravné položky u pohledávky v insolvenčním řízení není limitována dobou po splatnosti, ale přihlášením pohledávky do insolvenčního řízení ve stanovené lhůtě. Tvorba tzv. insolvenční daňové opravné položky je možná pouze ve zdaňovacím období, ve kterém byla pohledávka přihlášena do insolvenčního řízení. Nevytvoří-li věřitel opravnou položku v tomto období, může dále tvořit již jen časovou opravnou položku dle § 8a nebo 8c ZOR, nikoli však již insolvenční opravnou položku.

Byla-li povolena reorganizace, namísto přihlášky pohledávky postačí, že dlužník věřitelovu pohledávku správně uvedl v seznamu svých dluhů.

Opravná položka se zruší v návaznosti na výsledky insolvenčního řízení nebo v případě, že pohledávku účinně popřel insolvenční správce, věřitel nebo dlužník.

Stejně jako u časové opravné položky nelze tvořit ani insolvenční opravnou položku u pohledávek, které jsou promlčeny, nevstoupily do základu daně, jako jsou např. pohledávky z úvěrů, s výjimkou pohledávek z titulu úroku, cenných papírů, a pohledávek za spojenou osobou.

V případě reorganizace, jakožto jednoho ze způsobů řešení úpadku podle ins. zák., získává věřitel oproti preventivní re-

strukturalizaci navíc možnost tvorby insolvenční opravné položky dle § 8 ZOR, a to ve výši 100 % hodnoty pohledávky, která byla přihlášena u soudu do konce lhůty stanovené pro přihlášení, nebo dlužník uvedl pohledávku v seznamu svých dluhů. Možnost tvorby opravné položky dle § 8 tak může nastat dříve než u časové opravné položky, kde je třeba čekat na minimální dobu po splatnosti. V důsledku dřívější tvorby daňové opravné položky je možné dříve snížit základ daně.

Na druhou stranu představuje z daňového pohledu vymáhání pohledávky v insolvenčním řízení jistou zvýšenou administrativu (např. přihlášení pohledávky, možnost tvorby opravné položky pouze v období, kdy byla pohledávka přihlášena) a určité riziko, že dojde k popření pohledávky, nicméně tato negativa nejsou rozhodně vyšší než při vymáhání pohledávky v nalézacím a následně exekučním řízení.

Odpis pohledávek

Pohledávku za dlužníkem lze víceméně odepsat kdykoli účetně. Z daňového pohledu je však žádoucí daňový odpis pohledávky, který snižuje základ daně a výslednou daň.

Preventivní restrukturalizace dle ZPR

Kdy a za jakých podmínek lze uplatnit odpis pohledávky jako daňový náklad v obecné rovině, upravuje ust. § 24 odst. 2 písm. y) ZDP. Zásadně platí, že daňově lze odepsat pohledávku, ke které je možné tvořit daňovou opravnou položku dle ZOR, příp. ji nelze tvořit pouze z důvodu nedosažení minimální lhůty po splatnosti. Ust. § 24 odst. 2 písm. y) ZDP bylo v rámci úpravy preventivní restrukturalizace doplněno o bod 7, dle kterého **lze daňově odepsat pohledávku za dlužníkem, který je v preventivní restrukturalizaci, pokud je pohledávka přímo dotčena restrukturalizačním plánem a zanikla prominutím dluhu podle účinného restrukturalizačního plánu.**

Na straně věřitele tedy není možné daňově odepsat pohledávku, která nebyla zdaněna (pohledávky z úvěrů s výjimkou pohledávek z titulu úroku, cenných papírů a pohledávky za spojenou osobou atd.). Stejně tak není možné odepsat, až na drobné výjimky, pohledávku za spojenou osobou. Pro samotný daňový odpis pohledávky přitom není rozhodující, zda k ní daňová opravná položka byla tvořena. Rozhodující je již samotná možnost daňovou opravnou položku tvořit.

Aby bylo možné odpis pohledávky uplatnit jako daňový náklad, je třeba odpis provést ve správném okamžiku. Dojde-li totiž k odpisu pohledávky v nesprávném zdaňovacím období, nelze odpis uplatnit jako daňový náklad. Předpokladem správného provedení odpisu je tedy dostatečná informovanost věřitele o stavu dané pohledávky v preventivní restrukturalizaci.

Reorganizace dle ins. zák.

Daňově lze odepsat pohledávku za dlužníkem:

- u něhož soud zrušil konkurs proto, že majetek dlužníka je zcela nepostačující, a pohledávka byla poplatníkem přihlášena u insolvenčního soudu a měla být vypořádána z majetkové podstaty,
- který je v úpadku nebo jemuž úpadek hrozí na základě výsledků insolvenčního řízení.

K této záležitosti vysvětluje Generální finanční ředitelství v **pokynu GFŘ D-59** k jednotnému postupu při uplatňování některých ustanovení ZDP, že **v případě reorganizace se výsledkem insolvenčního řízení dle § 24 odst. 2 písm. y) ZDP rozumí splnění reorganizačního plánu ve smyslu § 364 ins. zák.**

Daňová úprava tak plně nereflakuje změny pohledávky, které nastanou účinností reorganizačního plánu.

Zánik pohledávky na straně dlužníka

Preventivní restrukturalizace dle ZPR

V případě preventivní restrukturalizace nebyl pro příjem z prominutého dluhu zaveden preferenční daňový režim, jako je tomu u insolvence.

Dojde-li v rámci preventivní restrukturalizace k prominutí dluhu, je na straně dlužníka o tento prominutý dluh třeba zvýšit základ daně, a to prostřednictvím výsledku hospodaření nebo na základě ust. § 23 odst. 3 písm. a) bod 12.

Důvodová zpráva k ZPR přitom uvádí, že lze očekávat, že v případech restrukturalizace bude dlužník v daném zdaňovacím období vykazovat daňovou ztrátu a zvýšení základu daně z důvodu dodanění promínutých dluhů nezvýší aktuální daňovou povinnost. S tímto očekáváním zákonodárce nemůžeme souhlasit. V praxi může institut preventivní restrukturalizace využít i subjekt vykazující zisk a kladný základ daně.

I zde je třeba vykázat příjem z titulu promínutí dluhu ve správném zdaňovacím období.

Tento závěr znamená, že **v případě restrukturalizačního plánu v rámci preventivní restrukturalizace je nezbytné vzít v úvahu též kladnou daň z příjmů**, která bude v důsledku promínutých dluhů zatěžovat dlužníka.

Reorganizace dle ins. zák.

Na rozdíl od preventivní restrukturalizace, **dojde-li k odpisu dluhu při reorganizaci nebo při oddlužení dle ins. zák., je tento příjem na straně dlužníka od daně osvobozen.**

Oprava základu daně z přidané hodnoty

Výše zmíněná novela č. 285/2023 Sb. promítla institut preventivní restrukturalizace i do oblasti daně z přidané hodnoty. V oblasti daně z přidané hodnoty bylo třeba vyřešit situaci, kdy z poskytnutého plnění byl věřitel povinen odvést DPH, avšak DPH mu nebyla ze strany dlužníka uhrazena. Základním principem DPH přitom je, že daň je vypočtena ze skutečně obdrženého protiplnění (úhrady), a v případě obchodu mezi dvěma plátcí DPH má mít neutrální dopad. Pokud z nějakého důvodu nebude celá nebo část protiplnění obdržena, má plátcé nárok na opravu základu DPH a na vrácení státu již zaplacené DPH. Stát má povinnost takovýto nárok na opravu základu daně plátcí umožnit. Zároveň je stát oprávněn stanovit promlčecí lhůtu pro takovou opravu základu DPH. Tyto dvě oblasti, **právo plátce provést opravu základu daně u pohledávek dotčených preventivní restrukturalizací a dopad preventivní restrukturalizace na běh lhůty pro opravu základu daně, jsou hlavním předmětem novely ZDPH.**

NOVINKA

Šmejkal/Majerčík

Zákon o Nejvyšším kontrolním úřadu Komentář

 2024 | vázané v plátně | 1 120
 2 190 Kč | obj. číslo BK108

- dlouho očekávaný komentář zákona
- zpracovává velké množství judikatury
- nejpodrobnější výklad zákona o NKÚ na trhu

 Objednávejte na **www.beck.cz**

Preventivní restrukturalizace dle ZPR

Zákonodárce při novelizaci ZDPH vycházel z toho, že preventivní restrukturalizace je v mnoha ohledech podobná reorganizaci podle ins. zák., a proto by režim opravy základu daně měl být obdobný.

Klíčové změny se nacházejí v § 42 odst. 2 a 3 ZDPH, které umožňují plátcí, jehož pohledávka byla zahrnuta do restrukturalizačního plánu, provést k datu účinnosti restrukturalizačního plánu opravu základu daně.

Rozsah opravy základu daně není pro preventivní restrukturalizaci speciálně upraven. Proto je třeba vycházet z obecné úpravy ust. § 36 ZDPH. V podmínkách preventivní restrukturalizace se bude jednat o základ daně ve výši prominuté pohledávky, která zanikne nabytím účinnosti restrukturalizačního plánu. Domníváme se, že takovýto postup je zcela v souladu se **směrnicí Rady 2006/112/ES ze dne 28. listopadu 2006 o společném systému daně z přidané hodnoty** (dále jen „směrnice“), konkrétně pak s čl. 90 odst. 1. V rámci nabytí účinnosti restrukturalizačního plánu dojde k zániku pohledávky, tedy ke snížení úplaty, a je tak namístě aplikovat opravu základu daně.

Novelizovaná formulace ust. § 42 odst. 2 ZDPH však podle našeho názoru vůbec neodpovídá záměru zákonodárce vyjádřenému v důvodové zprávě. Podle důvodové zprávy bylo záměrem novely stanovit, že v případě pohledávek, které jsou předmětem preventivní restrukturalizace nebo reorganizace, může být provedena oprava základu daně pouze v případě, že tyto pohledávky byly zahrnuty do restrukturalizačního plánu nebo do reorganizačního plánu. Výsledný text § 42 odst. 2 ZDPH však lze bez znalosti důvodové zprávy interpretovat tak, že aplikaci opravy základu daně z důvodů skutečností uvedených v § 42 odst. 1 písm. f) zákon omezuje jen a pouze na pohledávky, které jsou předmětem preventivní restrukturalizace nebo reorganizace. Takto limitovaná aplikace opravy základu daně by však vedla i k nemožnosti provést opravu základu daně i v tak běžných případech, jako je poskytnutí slevy z ceny, a jednalo by se tak jednoznačně o interpretaci v rozporu se směrnicí.

Oprava základu daně se pak považuje za samostatné zdanitelné plnění, jež se považuje za uskutečněné dnem účinnosti restrukturalizačního plánu.

Pokud by došlo k rozhodnutí o zrušení účinnosti restrukturalizačního plánu, bylo by nutné provést opětovnou opravu základu daně a daň z původně prominuté pohledávky opět přiznat a zaplatit. U takové pohledávky by bylo možné provést následnou standardní opravu základu daně u nedobytné pohledávky podle § 46 ZDPH.

Reorganizace dle ins. zák.

V případě reorganizace dlužníka **umožňuje ust. § 42 odst. 2 ZDPH věřiteli provést opravu základu daně, jen pokud byla pohledávka zahrnuta do reorganizačního plánu.** V takovém případě je možné v souladu s § 42 odst. 3 písm. b) provést opravu základu daně s datem uskutečnění zdanitelného plnění k datu nabytí účinnosti reorganizačního plánu. Text zákona pro opravu základu daně je tak obdobný jako u preventivní restrukturalizace, přesto se domníváme, že **na rozdíl od preventivní restrukturalizace jsou požadavky ZDPH v případě reorganizace v rozporu se směrnicí.**

Důvodem je skutečnost, že podle § 356 odst. 1 ins. zák. nepřihlášená pohledávka nabytím účinnosti reorganizačního plánu zaniká. Věřitel s nepřihlášenou zaniklou pohledávkou by tak měl být z hle-

diska DPH ve stejné pozici jako věřitel, kterému zanikla přihlášená pohledávka. ZDPH je však staví do zcela rozdílných pozic, kdy **věřiteli s nepřihlášenou pohledávkou neumožňuje provést opravu základu daně**, a fakticky tak nutí věřitele tuto dlužníkem nezaplacenou daň financovat ze svého. To vše v situaci, kdy základním principem daně z přidané hodnoty je, že břímě daně by neměl nést plátec.

Z našeho pohledu **srovnatelný případ řešil Soudní dvůr Evropské unie již v rozsudku C-146/19 ze dne 11. 6. 2020.** V tomto případě věřitel nepřihlásil své pohledávky do insolvenčního řízení ve Slovinsku a tyto pohledávky v důsledku nepřihlášení do insolvence zanikly. Slovinský správce daně odmítl i po úplném skončení insolvenčního řízení, s odkazem na slovinský zákon o dani z přidané hodnoty, umožnit věřiteli opravu základu daně, protože podmínkou opravy základu daně bylo přihlášení pohledávek do insolvence.

SD EU v tomto případě vycházel ze své dřívější judikatury a připomněl mj., že:

- Čl. 90 odst. 2 směrnice dává členským státům možnost odchýlit se od ust. čl. 90 odst. 1 v případě celkového nebo částečného nezaplacení a v takovém případě se nemůže plátec dovolávat nároku na opravu základu daně.
- Možnost odchylky v čl. 90 odst. 2 je dána pro případ celkového nebo částečného nezaplacení, které může být za určitých okolností obtížné ověřit nebo může být jen dočasné.
- Uvedená možnost odchylky má tudíž pouze umožnit členským státům bojovat proti nejistotě spojené s vymáháním dlužných částek.
- Situaci, která se vyznačuje konečným snížením závazků dlužníka vůči jeho věřitelům, nelze kvalifikovat jako „nezaplacení“ ve smyslu čl. 90 odst. 2 směrnice o DPH, a tedy není možné na tuto situaci vztahovat odchylku podle čl. 90 odst. 2 směrnice.
- Směrnice musí být vykládána tak, že brání právní úpravě členského státu, která znemožní opravu základu daně u nepřihlášené pohledávky v insolvenčním řízení, pokud plátec prokáže, že i kdyby uvedenou pohledávku přihlásil, nevymohl by ji. Přičemž závěr o prokazování nemožnosti pohledávku vymoci, i kdyby byla přihlášená, byl učiněn, aby nedocházelo ke ztrátě daňových příjmů státu.

Domníváme se, že z výše uvedeného plyne, že **obecné odmítnutí opravy základu daně při nepřihlášení pohledávky do insolvenčního řízení, které je řešeno formou reorganizace, je tak opravdu v rozporu se směrnicí a se závazným právním názorem SD EU k výkladu směrnice.** ❖

4. 3.

9.00–15.00

5 190 Kč
6 280 Kč s DPH

**BECKAKADEMIE
SEMINÁŘE**

SEMINÁŘ:

Smlouva o dílo

Prague Marriott Hotel

Přednáší předseda senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu.
JUDr. Ing. Pavel Horák, Ph.D.

Péče řádného hospodáře – managementu (příp. odborná péče advokáta) při restrukturalizaci obchodní korporace

Následující článek se zabývá otázkou civilní i trestní odpovědnosti statutárního orgánu podnikatele, ale i případnou odpovědností advokáta, poskytuje-li v této věci právní službu, při preventivní restrukturalizaci podle zákona o preventivní restrukturalizaci.

JUDr. Tomáš Sokol

je advokátem a společníkem advokátní kanceláře Sokol, Novák, Trojan, Doleček a partneři.

Zákon č. 284/2023 Sb., o preventivní restrukturalizaci (dále jen „ZPR“), který nabyl účinnosti 23. 9. 2023, není zcela typický právní předpis. Primárně není záměrem zákonodárce ukládat adresátům (podnikatelům) povinnosti, ale dát jim možnost. Možnost předejít úpadku a zachovat nebo obnovit provozuschopnost obchodního závodu [§ 2 písm. a) ZPR]. Podle důvodové zprávy k § 1 ZPR zákon dává podnikatelům „... nástroje a postupy preventivní restrukturalizace poskytnuté podnikatelům pro řešení finančních potíží“. Podrobněji se ke smyslu a účelu preventivní restrukturalizace vyjadřuje směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 ze dne 20. června 2019 o rámcích preventivní restrukturalizace, o oddlužení a zákazech činnosti a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice (EU) 2017/1132, kterou ZPR transponuje do našeho právního řádu.

Z pohledu následujících řádků je důležité, že **ZPR vytváří zmíněný nástroj a ponechává na podnikateli, zda jej využije**. Přesun odpovědnosti za svůj osud na podnikatele samotného jako opak direktivního řízení je pozitivem. Podnikatel, resp. ti, kdo za něj jednájí (dále budu pro zjednodušení používat pojem „statutární orgán“), ale není zcela svobodný ve svém rozhodování, zda nástroj použije, nebo ne. **Jde o rozhodování, které se úzce dotýká majetku podnikatele – obchodní korporace, tedy i povinností ve vztahu k tomuto majetku a odpovědnosti za jejich porušení**. Civilní a v krajním případě i trestní.

Problémem je, možná trochu paradoxně, právě tato svoboda konat nebo nekonat. V obou případech může dojít v budoucnu k materiálnímu újmě podnikatele, a to k újmě, která bude v příčinné souvislosti se zmíněným konáním nebo opomenutím. Což spolehlivě bude generovat otázku, **zda statutární orgán, ať již rozhodl jakkoli, jednal s péčí řádného hospodáře**. Pokud

si statutární orgán vyžádal stanovisko právního poradce, pak lze logicky očekávat i otázku, zda se chyby nedopustil zpracovatel tohoto stanoviska. Tímto problémem, přesněji jeho částí, kterou lze vtěsnat do vyměřeného prostoru, se chci v tomto článku zabývat. Tedy **odpovědností podnikatele, přesněji jeho statutárního orgánu, ale i případnou odpovědností advokáta, poskytuje-li v této věci právní službu**. Fakticky spolu mohou tyto odpovědnosti dost těsně souviset. Vzhledem k tomu, co vše ZPR umožňuje, příp. ukládá podnikateli, a prostoru pro tento článek, ale nemůže jít o detailní rozbor. Zmíním pouze některé, dle mne nejdůležitější aspekty celého problému.

Rozhodnutí o tom, zda se podnikatel pokusí o preventivní restrukturalizaci, především tedy, zda by se pokusit měl, je primárně věcí statutárního orgánu podnikatele. Včetně odpovědnosti z toho plynoucí. Pro asistenci v této záležitosti budou nepochybně angažováni právníci. V některých případech jistě tzv. „in house“, ale v podstatněji míře zřejmě advokáti. Již proto, že většinou půjde o multioborový problém. Nikoli pouze o samotnou aplikaci ZPR, ale, a především, o analýzu odpovídající na otázku, zda je, z hlediska péče řádného hospodáře, preventivní restrukturalizace nutná či alespoň doporučitelná. V některých případech to bude rozhodování velmi náročné. Už jen proto, že jeho základní složkou bude predikce budoucího vývoje ekonomické situace podnikatele, ale nejen jeho. To se projeví i v nárocích na právní službu. **Poskytnutí právní služby může být podle její povahy spojeno s odpovědností za případnou škodu způsobenou neúplnou nebo nesprávnou informací nebo škodlivou radou – § 2950 o. z. Jak z dalšího vyplyne, zcela vyloučit nelze ani konstrukci odpovědnosti trestní**.

Preventivní restrukturalizace jako nová povinnost statutárních orgánů

Statutární orgány podnikatele i za právní úpravy předcházející ZPR nepochybně měly povinnost vyhodnocovat ekonomickou situaci podnikatele. Pokud by i jen jako jedna z alternativ hrozil úpadek, bylo jejich povinností jednat tak, aby úpadku zabránily. Prostor pro toto jednání byl ovšem významně menší. Případná odpovědnost za porušení povinností řádného hospodáře se tak až na výjimky vztahovala až k zavinění úpadku chybnými podnikatelskými postupy. Méně nebo vůbec byla relevantní odpovědnost za neodvrácení úpadku ve chvíli, kdy již bylo zřejmé, že

hrozí. Možná ne zcela patrným **důsledkem ZPR tedy je vznik odpovědnosti za včasné předejití úpadku cestou preventivní restrukturalizace.** Ve vysvětlivce k § 4 ZPR autoři komentáře k tomuto zákonu¹ uvádějí modelový případ podnikatele, který emitoval dluhopisy splatné za několik let, a pro změnu situace na trhu ztratil očekávané zdroje příjmů. Nebude-li na tento fakt reagovat, nebude sice po dobu několika let v platební neschopnosti, ale po celou dobu bude snižovat hodnotu svého jmění. Podle zmíněné vysvětlivky „*Takový přístup odporuje pravidlům řádné správy korporací.*“ Nesdílím sice kategoričnost tohoto závěru, ale ve většině případů tomu tak bude. Zejména ale, pokud by podnikatel „dobrovolně“ nezvolil cestu preventivní restrukturalizace, anebo se o ni alespoň nepokusil, hrozí mu, že bude činen odpovědným nikoli za způsobení situace, která hrozbu úpadku založila, ale za to, že pomocí instrumentů preventivní restrukturalizace úpadku nezabránil. Příp., že jej za pomoci instrumentu daného ZPR (§ 117) včas nezjistil.

Jinak řečeno, rozhodnutí o preventivní restrukturalizaci není ryze na libovůli statutárního orgánu, ale má-li se jím a následnou preventivní restrukturalizací odvrátit závažnější důsledek spočívající v insolvenční, a tedy (skoro vždy) vzniku materiální újmy podnikatele, resp. jeho společníků, **je preventivní restrukturalizace povinností statutárního orgánu, jejíž nesplnění může mít důsledky obecně plynoucí z porušení povinnosti péče řádného hospodáře.** Anebo **v krajním případě, terminologií trestního zákoníku, povinnosti při správě cizího majetku.** Nelze jistě vyloučit případy, kdy bude insolvenční řízení pro podnikatele, resp. jeho společníky, výhodnější než preventivní restrukturalizace, ale i v takovém případě musí volbě dalšího postupu předcházet věcná a následně i právní analýza s jasným závěrem, že úpadek je ekonomicky výhodnější alternativa.

Potřeba rozhodnout, zda zvolit preventivní restrukturalizaci, ale nemusí souviset jen s problémy, které vyplynou z podnikatelských aktivit. Možná poněkud překvapivým **důvodem, proč uvažovat o preventivní restrukturalizaci, může být trestní stíhání podnikatele – právnické osoby** a hrozící trest, způsobilý významně zasáhnout do ekonomické situace podnikatele. A nemusí jít jen o trest peněžité, který je zřejmě nejpravděpodobnější. I případný trest zákazu činnosti (až na dvacet let) nebo trest zákazu plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži (ve stejném rozsahu) může mít pro ekonomiku právnické osoby důsledky, které mohou vést až k úpadku. Je zjevné, že v takovémto případě bude zvlášť obtížné posoudit, zda je namíste uvažovat postup dle ZPR, ovšem na druhé straně si velmi snadno lze představit hodnocení *ex post*, podle něhož s ohledem na skutkové okolnosti trestní věci, resp. celkovou důkazní situaci, mělo být zřejmé, že podnikatel bude uznán vinným, a bylo tak předvídatelné, jaký trest mu bude uložen. Návrh trestu je uveden již v obžalobě [§ 177 písm. d) tr. řádu]. Výsledek trestního řízení tedy je či může být srovnatelný s jakýmkoli jiným podnikatelským rizikem, z něhož vyplývá možnost, že podnikatel se ocitne v úpadku.

1 A. Sigmund, J. Brož, L. Kačerová, P. Kališ, R. Macháček, L. Mikeska, A. Stanislav, M. Šmůla, J. Vavřina, J. Voda, M. Žižlavský: Zákon o preventivní restrukturalizaci. Praktický komentář, Wolters Kluwer ČR, Praha 2023, § 4.

2 Op. cit. sub 1, § 117.

3 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2009, sp. zn. 15 Tdo 294/2009, uveřejněné pod č. 41/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní, dostupné na www.nsoud.cz.

Lze si tedy představit i postupy v rámci preventivní restrukturalizace, které umožní se na případný dopad trestu připravit.

Výše uvedené příklady situací, v nichž se podnikatel může ocitnout, jsou spíše výjimečné. Existuje i řada situací jednodušších, v nichž již je zcela zjevné, že momentální ekonomické problémy signalizují možnost insolvence, příp. k ní již přímo směřují. Poměrně jasně je to uvedeno i ve vysvětlivce k ust. § 117 ZPR, k němuž je v komentáři² uvedeno: „... *obecně dostupné nástroje včasného varování posouvají k dřívějšímu okamžiku povinnost managementu a vlastníků obchodních korporací řešit případný hrozící úpadek firmy v jasně daném právním rámci. Jinak mohou jak členové orgánů obchodní korporace, tak její vlastníci osobně odpovídat za dluhy, které nebude později schopna hradit jejich firma (§ 66 z o. k.).*“ V případě statutárního orgánu může být důležitým zjištěním, zda využíval prostředky včasného varování dle zmíněného ust. § 117 ZPR. Ale zcela analogicky lze možnou odpovědnost vztáhnout na ignorování jakýchkoli signálů o hrozícím úpadku.

Právní odpovědnost statutárního orgánu podnikatele podle civilního a podle trestního práva

Je-li nesporné, že právní odpovědnost statutárního orgánu podnikatele se přijetím ZPR zvětšila a on odpovídá i za případnou (a včasnou) aplikaci ZPR, nutně se nabízí otázka, jaká bude míra odpovědnosti advokáta, který bude ve věci aplikace ZPR angažován. Úmyslně pomínu úlohu advokáta poskytujícího právní službu restrukturalizačnímu správci a budu se zabývat právní službou poskytovanou podnikateli a odpovědností s tím spojenou.

V této souvislosti chci ale především upozornit na specifikum, jímž se **odpovědnost za správu majetku podnikatele podle civilního práva liší od odpovědnosti trestní.** Důsledky porušení povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře z pohledu civilního práva lze relativně snadno, pokud jde o jeho možné důsledky pro rušitele, eliminovat následnou akceptací problematického postupu. Jde o tzv. **absolutorium vlastníka či vlastníků podnikatele.** V daném kontextu tedy absolutorium jednání statutárního orgánu ve vztahu k ZPR. **Pokud bylo absolutorium uděleno všemi spoluvlastníky bezvýhradně, pak již nelze dovozovat povinnost k náhradě škody u toho, kdo jednal způsobem, který údajně podnikateli způsobil újmu.** Např. včas nerozhodl o preventivní restrukturalizaci. Jestliže všichni spoluvlastníci absolutorium neudělili, a dokonce někteří za podnikatele podali proti statutárnímu orgánu žalobu o náhradu škody, je další vývoj jasný. Včetně možnosti, že statutární orgán bude své rozhodnutí nezvolit preventivní restrukturalizaci jako alternativu pozdějšího úpadku odůvodňovat poukazem na stanovisko či přímo doporučení advokáta.

Dostí odlišná je situace v případě trestního práva. Ačkoli s tím osobně nesouhlasím a mám pochybnosti o správnosti této konstrukce, **v minulosti byli za porušení povinnosti při správě cizího majetku postihováni i jednatelé nebo členové statutárního orgánu, kteří jednali s plným souhlasem všech majetkových podílníků** (společníci či akcionáři). Dokonce je znám i případ, kdy byl postižen jednatel obchodní společnosti s ručním omezením, který byl ale jediným společníkem této společnosti.³ Jakkoli si velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu ponechal jistou rezervu poukazem na nutnost posuzovat i stu-

peň společenské nebezpečnosti souzeného jednání (dle zákona č. 40/1964 Sb., trestní zákon), o formální stránce pochyb neměl. Z čehož kromě jiného vyplývá, že **ani souhlasné stanovisko podnikatele-klienta nemusí být dostatečným argumentem v případě, kdy by měla být posuzována trestní odpovědnost statutárního orgánu, příp. advokáta, za to, že nebyl podán návrh na preventivní restrukturalizaci, ač podán být měl.** A samozřejmě, že nebyl podán v příčinné souvislosti s jednáním (nebo nečinností) statutárního orgánu nebo advokáta, který měl ve věci poskytnout právní službu.

Asi v této souvislosti nelze nezmínit realitu, v níž adekvátnost, příp. správnost rozhodnutí podnikatele při řešení jeho ekonomických či obecněji podnikatelských problémů je posuzována těmi, kdo vlastní podnikatelskou zkušenost žádnou nemají. V každém případě, i když u preventivní restrukturalizace těžiště odpovědnosti za další postup spočívá na statutárním orgánu podnikatele, role advokáta poskytujícího právní službu v této oblasti je či může být významně vyšší než v případě jiných právních služeb. Statutární orgán a v návaznosti na něj i advokát se mohou i v tom nejkrajnějším případě, kdy okolnosti nasvědčují tomu, že jeden nebo druhý, příp. oba, porušili své povinnosti, a tak došlo k úpadku, k němuž a následné majetkové újmě dojít nemuselo, vyhnout odpovědnosti zmíněným absolutorem. Případnému dovozování trestní odpovědnosti ovšem tento postup zabránit nemůže.

Advokát a jeho úloha a odpovědnost při preventivní restrukturalizaci

V ust. § 4 odst. 1 ZPR je podmíněno zahájení preventivní restrukturalizace dobrou vírou podnikatele v zachování nebo obnovu provozuschopnosti závodu restrukturalizačními opatřeními. Pojem „dobrá víra“ je nepochybně pojmem právním a nadto pojmem, který není zcela exaktně definován. Existuje judikatura, zabývající se výkladem tohoto pojmu, ale ta se vesměs vztahuje ke zcela jiným situacím. Tedy bez jakýchkoli výkladových vodítek bude primárně na podnikateli, aby posoudil, zda skutečně věří v ozdravný program preventivní restrukturalizace a samozřejmě proč. A *vice versa*, zda je schopen vyloučit možnost zpochybnění této dobré víry. Jde ale o otázku právní, navíc dosti složitou, a současně o otázku, jejíž zodpovězení je kritické pro rozhodnutí o zahájení preventivní restrukturalizace. Z tohoto důvodu **bude povinnost péče řádného hospodáře nepochybně vyžadovat stanovisko právníka.** Ignorování tohoto postupu a rozhodnutí o tom, zda jsou splněny podmínky dobré víry jen na základě subjektivního přesvědčení laika, je spojeno se značným rizikem porušení povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře, k čemuž se dost nebezpečně váže skutková podstata porušení povinnosti při správě cizího majetku.

Právní praxe přikládá značný význam faktu, že bylo vyžádáno právní stanovisko. Např. NS ČR ve svém rozhodnutí uvedl:⁴ „Soudy se také dostatečně nevyřádaly s obhajobou obviněných D. Ř. a J. M., pokud namítali, že jejich jednáním nebyla naplněna subjektivní stránka, když dali na radu JUDr. P. a postupovali podle jeho pokynů. Ani sám JUDr. P., jak vyplývá z jeho shora citované výpovědi, nepopíral, že to byly právě jeho rady, které dával obviněným a kterými se tito následně řídili. K tomu je třeba zdůraznit, že jestliže laické osoby se spolehnou na informace advokáta, jako osoby práva znalé, aniž by měly nějaké věrohodné signály, z nichž by mohly dovodit nesprávnost takových informací, nelze u nich zpra-

vidla dovodit úmyslné zavinění ve vztahu k vzniku tvrzené škody na podkladě jejich jednání v právním smyslu.“ Je zjevné, že v tomto, ale i v řadě jiných případů právě stanovisko advokáta sehrálo významnou roli při posouzení, zda jednáním odpovědných osob došlo k naplnění i subjektivní stránky trestného činu. A k závěru, že nedošlo.

Nejde zcela bezvýhradně o „kouzelnou floskuli“, která by automaticky zbavovala statutární orgán odpovědnosti za jeho jednání tím, že „se poradil“ s právníkem, ale pokud bude z běžného pohledu předložené stanovisko bez vad a nebude *a priori* budít pochybnosti, pak se poukazem na ně může statutární orgán vyvinut, i kdyby jinak sporné jednání nepochybně způsobilo materiální újmu.

Tím se ale **těžiště odpovědnosti za důsledky chybné rady přesouvá k advokátovi, a to vč. rizika odpovědnosti za škodu, kterou způsobil nesprávnou právní radou.** V krajním případě by pak **bylo možné si představit i odpovědnost advokáta za porušení povinnosti při správě cizího majetku.** Až doposud takto kategoricky úloha (a odpovědnost) advokáta jako právního konzultanta vnímána nebyla. Je zřejmé, že pokud podnikatel způsobem, kterému nebude možné nic vytknout, zadá advokátovi obsah požadované analýzy, resp. otázky, které má advokát zodpovědět, a k tomu předloží dostatečné podklady, a pokud v konečném výsledku dojde k újmě na majetku, např. proto, že v důsledku doporučení advokáta nebylo přistoupeno preventivně k restrukturalizaci, anebo naopak byl zvolen postup, který posléze nevedl k jejímu úspěchu, bude nutné očekávat zájem o zodpovězení otázky, zda advokát u vědomí, že fakticky rozhoduje svými doporučeními za podnikatele jako svého klienta, se též nemohl dopustit porušení povinnosti při správě cizího majetku. Především v nedbalostní formě (§ 221 tr. zákoníku). Uznávám, že tato konstrukce je poměrně tvrdá, ovšem upozornění na tuto možnost není ničím jiným než reflexí zkušeností s nejrůznějšími důvody zahájení trestního stíhání advokátů pro jejich jednání, které oni sami považovali za regulérní poskytování právní služby.

Jak již bylo zmíněno, **první otázkou, která může být advokátovi položena, je otázka, zda je v dané situaci indikováno zahájení kroků vedoucích posléze k preventivní restrukturalizaci.** Již tímto samotným dotazem, kterým podnikatel nepochybně má až na výjimky naplňovat základ povinné péče řádného hospodáře, je advokát zapojován do rozhodování nejen o tom, zda je třeba preventivní restrukturalizaci provést, ale do značné míry i o tom, jak v případě kladné odpovědi na tuto otázku bude preventivní restrukturalizace prováděna. S tím je také spojena poměrně značná odpovědnost advokáta za správnost jeho odpovědi.

Advokát také může být garantem toho, že sanační projekt má všechny náležitosti, které uvádí § 9 ZPR. Vycházejí z výše uvedeného základního principu důvěry v právní radu, pokud advokát uzavře svoji analýzu stanoviskem, že sanační projekt má vše, co citované ustanovení zákona požaduje, přebírá tím odpovědnost podnikatele za to, že sanační projekt je realizovatelný. Pokud se advokát ve smlouvě o poskytnutí právní služby zaváže podnikatele zastupovat ve věci preventivní restrukturalizace včetně její realizace, vstupuje do postavení podnikatele, anebo tak

4 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 1. 2010, sp. zn. 5 Tdo 848/2010, dostupné na www.nsouid.cz.

minimálně jeho role může být v budoucnu interpretována. A to včetně odpovědnosti nejen za nesprávné odborné stanovisko, ale v krajním případě i za porušení povinnosti při správě cizího majetku, neboť advokát takovým generálním zmocněním fakticky tuto správu na sebe přebírá.

Již jen z jednotlivých nadpisů ustanovení ZPR lze dovozovat význam právního posouzení, a tedy roli advokáta, mnohdy dominantní. Např. ust. § 11 ZPR hovoří o označení práv dotčených stran. Jde zjevně o otázku právní, pro její zodpovězení musí podnikatel připravit věcné podklady a odpovídá za jejich správnost a úplnost, ovšem následné rozhodnutí, v daném případě nepochybně doporučení podnikateli, jaká práva uvést v sanačním projektu, již je na zodpovědnosti advokáta. Obdobně např. je-li sestavován restrukturalizační plán, pak advokát sice může asistovat u zpracování jeho popisné části, ovšem významnější, ne-li určující, může být jeho stanovisko v případě závazné části restrukturalizačního plánu (§ 14 odst. 4 ZPR).

Zcela na závěr pak nelze nezmínit i to, že **advokát může a nepochybně v praxi i často bude vystupovat jako právní konzultant, příp. i zmocněnec pro zastupování dalších účastníků preventivní restrukturalizace.**

Zde je ovšem situace jednodušší v tom, že tito ostatní účastníci mají právní pozici jednoznačnou. Většinou jde o věřitele, jejichž jediným zájmem je včasné a úplné uspokojení pohledávky. Je-li ale cílem preventivní restrukturalizace navození takové ekonomické situace podnikatele, v níž bude schopen svým závazkům dostát, pak by jistě ani tito účastníci neměli bezdůvodně bránit preventivní restrukturalizaci. I zde si lze představit, že např. nespokojení akcionáři budou vytykat vedení své společnosti, že svým jednáním zmařilo preventivní restrukturalizaci, a tak nedošlo k uspokojení pohledávky, a tedy ztrátě této společnosti, ale tyto problémy lze očekávat jen velmi výjimečně. ❖

Péče řádného hospodáře managementu podnikatele při preventivní restrukturalizaci

Následující článek zkoumá strukturální předpoklady odpovědnosti managementu korporace při preventivní restrukturalizaci s důrazem na to, jak se při preventivní restrukturalizaci podle zákona č. 284/2023 Sb., o preventivní restrukturalizaci, modifikuje obsah péče řádného hospodáře povinné při správě korporace.

Doc. JUDr. Bohumil Havel, Ph.D., působí jako vědecký pracovník na oddělení soukromého práva na Ústavu státu a práva AV ČR, na Katedře soukromého práva PF UP v Olomouci a jako of counsel v AK PRK Partners.

Smysl a účel zákona a preventivní restrukturalizace

Chceme-li zkoumat roli managementu¹ obchodní korporace a jeho poradců při hospodářských (finančních) obtížích korporace, resp. při navazující (a možné) preventivní restrukturalizaci, je dobré zvážit, jaký účel vlastně tato zákonem pojmenovaná sanace má a co sleduje sám zákon č. 284/2023 Sb. (dále „ZPR“). Povinný standard péče managementu sice platí *ex lege* i bez toho, nicmé-

ně jeho obsah je volatílní a jeho výklad určuje nejen účel a kvalita konkrétního jednání, ale také právní rámec, ve kterém se pohybuje a musí pohybovat.

Proto bychom měli začít směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) **2019/1023** ze dne 20. června 2019 o rámcích preventivní restrukturalizace, o oddlužení a zákazech činnosti a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice (EU) 2017/1132 (směrnice o restrukturalizaci a insolvenční), dále „směrnice“,² která dává **vstupní vodítko**, jež ostatně při eurokonformním výkladu spoluurčí i výklad její české transpozice.

Ve **směrnici** lze v tomto ohledu mj. číst:

- *Cílem této směrnice je přispět k řádnému fungování vnitřního trhu a odstranit překážky bránící uplatňování základních svobod, např. volného pohybu kapitálu a svobody usazování, které vyplývají z rozdílů mezi vnitrostátními právními předpisy a postupy preventivní restrukturalizace, insolvence a oddlužení a zákazů činnosti. Tato směrnice ... si klade za cíl odstranit uvedené překážky tím, že zajistí, aby životaschopné podniky a podnikatelé ve finančních obtížích měli přístup k účinným vnitrostátním rámcům preventivní restrukturalizace, které jim umožní pokračovat v činnosti, aby tak poctiví podnikatelé v úpadku nebo předlužení podnikatelé dostali ... druhou šanci a aby se zlepšila účinnost postupů restrukturalizace ... zejména s cílem zkrátit jejich trvání. (recitál 1)*

¹ Managementem v tomto textu rozumím členy volených orgánů (§ 46 odst. 1 z. o. k.), příp. další osoby, na které dopadá povinnost jednat s péčí řádného hospodáře (zejména faktický vedoucí podle § 62 z. o. k.).

² Viz <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32019L1023&qid=1700471161371>.

- Restrukturalizace by měla dlužníkům ve finančních obtížích umožnit i nadále zcela nebo částečně pokračovat v podnikání, a to změnou složení, podmínek nebo struktury jejich majetku a závazků nebo jakékoli části jejich kapitálové struktury, včetně prodeje majetku nebo částí podniku, nebo, stanoví-li tak vnitrostátní právo, fungujícího podniku jako takového, jakož i provedením provozních změn. ... Rámce preventivní restrukturalizace by měly dlužníkům především umožnit, aby se včas a účinně restrukturalizovali, a vyhnuli se tak úpadku, a tím se omezila zbytečná likvidace životaschopných podniků. Tyto rámce by měly napomoci předcházení ztrát pracovních míst a znalostí a dovedností a měly by maximalizovat celkovou hodnotu pro věřitele ve srovnání s tím, co by obdrželi v případě zpeněžení majetku podniku nebo v případě druhého nejlepšího alternativního scénáře, kdyby plán neexistoval, a pro vlastníky a ekonomiku jako celek. (recitál 2)
- ... Dostupnost účinných rámců preventivní restrukturalizace by zajistila, že budou podniknuty kroky dříve, než podniky přestanou splácet své úvěry, čímž by se pomohlo omezit riziko, že se z úvěrů stanou ve fázích cyklického poklesu úvěry se selháním, a zmírní by se nepříznivý dopad na finanční sektor. ... Zároveň by neživotaschopné podniky bez vyhlídky na přežití měly být co nejrychleji zlikvidovány. Není-li dlužník ve finančních obtížích ekonomicky životaschopný nebo nemůže-li být jeho ekonomická životaschopnost snadno obnovena, mohly by snahy o restrukturalizaci vést k urychlení a nahromadění ztrát na úkor věřitelů, pracovníků a dalších zainteresovaných stran, jakož i ekonomiky jako celku. (recitál 3)
- Dlužníkům ... by měl být k dispozici rámec restrukturalizace, aby mohli řešit své finanční obtíže v raném stadiu, kdy se zdá pravděpodobné, že lze zabránit jejich úpadku a zajistit životaschopnost jejich podnikání. Rámec restrukturalizace by měl být k dispozici dříve, než se dlužník podle vnitrostátních právních předpisů dostane do úpadku a než začne podle vnitrostátního práva splňovat podmínky pro zahájení kolektivního insolvenčního řízení, které obvykle znamená úplné zabavení majetku dlužníka a jmenování konkurzního správce. Aby se zamezilo zneužití rámců restrukturalizace, měly by být finanční obtíže dlužníka takové povahy, že by pravděpodobně vedly k jeho úpadku, a restrukturalizační plán by měl být schopen zabránit jeho úpadku a zajistit životaschopnost podniku. (recitál 24)
- Aby se zabránilo zbytečným nákladům, byla zohledněna včasná povaha preventivní restrukturalizace a dlužníci byli motivováni žádat o preventivní restrukturalizaci v rané fázi svých finančních obtíží, měla by jim v zásadě být ponechána kontrola nad jejich majetkem a každodenním provozem jejich podniku. (recitál 30)
- Za účelem další podpory preventivních restrukturalizací je důležité zajistit, aby vedoucí pracovníci nebyli odrazováni od uplatňování rozumného podnikatelského úsudku nebo podstupování přiměřených obchodních rizik, zejména pokud by to zvýšilo šance na restrukturalizaci potenciálně životaschopných podniků. Pokud se společnost dostane do finančních obtíží, měli by vedoucí pracovníci přijmout opatření k minimalizaci ztrát a k zabránění úpadku jako: vyhledání odborného poradenství včetně poradenství ohledně restrukturalizace a úpadku, např. v příslušných případech využitím nástrojů včasného varování; ochrana majetku společnosti, aby se maximalizovala hodnota a nedošlo ke ztrátě klíčového majetku; zvážení struktury a funkcí podniku za účelem přezkoumání jeho životaschopnosti a snížení výdajů; zdržení se uzavírání takových typů transakcí ze strany společnosti, které

by mohly být předmětem vylučovacích žalob, bez přiměřeného podnikatelského zdůvodnění; pokračování v obchodování za okolností, kdy je to vhodné, aby se maximalizovala hodnota za předpokladu trvání podniku; jednání s věřiteli a zahájení postupů preventivní restrukturalizace. (recitál 70)

- Jestliže dlužníkovi hrozí úpadek, je také důležité chránit oprávněné zájmy věřitelů před rozhodnutími vedení, která mohou mít vliv na stanovení majetku dlužníka, zejména pokud by tato rozhodnutí mohla mít za následek další zmenšování hodnoty majetkové podstaty, která je k dispozici pro restrukturalizační úsilí nebo pro rozdělení mezi věřitele. Je proto nezbytné zajistit, aby se za takových okolností vedoucí pracovníci vyhnuli jakýmkoli úmyslným nebo hrubě nedbalým krokům, jež vedou k osobnímu prospěchu na úkor zainteresovaných stran, a vyvarovali se souhlasu s podhodnocenými transakcemi nebo přijímání opatření, která vedou k nespravedlivému upřednostnění jedné nebo více zainteresovaných stran. Členské státy by měly mít možnost provést odpovídající ustanovení této směrnice tak, že zajistí, aby soudní nebo správní orgány braly při posuzování toho, zda určitý vedoucí pracovník porušil povinnost řádné péče, v úvahu pravidla týkající se povinností vedoucích pracovníků stanovená v této směrnici. Tato směrnice nemá za cíl zavést jakoukoli hierarchii mezi různými stranami, jejichž zájmy je třeba řádně zohlednit. Členské státy by však měly mít možnost o takové hierarchii rozhodnout. Touto směrnicí by neměla být dotčena vnitrostátní pravidla členských států týkající se rozhodovacích procesů v obchodních společnostech. (recitál 70)

A co na to **český zákon**, resp. důvodová zpráva k němu (§ 4 ZPR)?³

- Navrhované ustanovení stanoví tři pozitivní kvalifikační předpoklady pro podnikatele, který aspiruje na preventivní restrukturalizaci. Zaprvé, tento podnikatel musí být v dobré víře, že jeho restrukturalizační plán předejde úpadku a zachrání jeho podnikání. Zadruhé, tento podnikatel musí čelit reálným finančním obtížím, které negativně ovlivňují provoz jeho obchodního závodu a které mají potenciál pouhým plynutím času dosáhnout intenzity úpadku (tj. minimální míra distressu). Zatřetí, tento podnikatel se nesmí nacházet v úpadku ve formě platební neschopnosti (tj. maximální míra distressu). Úpadek formou předlužení sice nebrání preventivní restrukturalizaci, ale nijak nezbavuje podnikatele odpovědnosti za porušení povinnosti podat vlastní insolvenční návrh.
- Restrukturalizační opatření podle tohoto zákona jsou určena k řešení finančních potíží, které by pravděpodobně vedly k úpadku podnikatele, např. v důsledku pouhého plynutí času. Restrukturalizační opatření však nejsou určena pro řešení finančních obtíží v situacích, kdy již nastal úpadek podnikatele.
- Cílem restrukturalizačních opatření je včasné a účinně odvrátit finanční potíže podnikatele, zabránit vzniku úpadku, zachovat nebo obnovit provozuschopnost jeho obchodního závodu a umožnit podnikateli pokračovat v podnikání. Preventivní řešení finančních potíží ve srovnání s řešením finančních potíží v insolvenčním řízení s vysokou pravděpodobností omezí ztráty hodnoty obchodního závodu podnikatele.

Chceme-li v reakci na uvedené obecné formulace pojmenovat **strukturální předpoklady úvahy o (naplnění) odpovědnosti managementu korporace**, lze je formulovat takto:

- účelem obhajitelné preventivní restrukturalizace je odvrácení (nikoli řešení) úpadku a řešení finančních obtíží korporace v rané fázi,

3 Viz <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=371&CT1=0>.

- sanovat lze jen životaschopný závod, jehož budoucí běh odvrátí úpadek a povede k uspokojení věřitelů,
- věřitelé mají v rámci sanace obdržet vždy nejméně tolik, kolik by obdrželi v insolvenčním řízení, byl-li by úpadek korporace řešen v jeho rámci (*second best scenario*),
- management korporace zásadně neztrácí kontrolu nad její správou, musí však zohlednit hospodářskou situaci korporace a přijmout opatření k minimalizaci ztrát a k zabránění úpadku, včetně případného užití odborníků, a
- obecná pravidla povinné péče podle občanského práva, resp. zákona o obchodních korporacích, nejsou dotčena, jejich výklad by však měl při posuzování toho, zda určitý člen managementu porušil povinnost řádné péče, vzít v úvahu pravidla týkající se jeho povinností podle zákona, resp. směrnice.

Standard péče u podnikatele a jeho posuny

Nejen z výše uvedeného, či např. čl. 19 směrnice,⁴ plyne, že **již samotný fakt možné aplikace pravidel o preventivní restrukturalizaci a později i již sama existence tohoto (běžícího) procesu spoluurčuje a modifikuje obsah péče řádného hospodáře povinné při správě korporace** (§ 159 o. z.). Jak již bylo naznačeno, cílem preventivní restrukturalizace je odvrácení úpadku, byt se současně v § 4 odst. 2 ZPR předpokládá, že existence předlužení této sanaci nepřekáží, pokud ho odvrátí restrukturalizační opat-

4 Srov. mj. G. Corno, Ch. G. Paulus, R. Dammann (eds.): European Preventive Restructuring. Article-by-Article Commentary, BECK/HART/NOMOS, München 2021, str. 238 a násl.; nebo B. Havel, L. Žitňanská: Hranice využitelnosti preventivní restrukturalizace a insolvency governance – český a slovenský pohled, Právní rozhledy č. 1/2022.

5 Diskuse o obsahu předlužení, resp. zohlednění možných opatření do *going concern*, jak ho předpokládá § 3 odst. 1 ins. zák., je velmi složitá, především je rozebíráno, zda je předlužení samo o sobě překážkou, protože je v jeho případě založena povinnost insolvenčního návrhu, nebo zda se předlužení musí poměřovat rovněž s přihlédnutím k budoucím efektům preventivní restrukturalizace – v detailu odkazují např. na T. Smetana, B. Havel, P. Kuhn in B. Havel et al.: Zákon o preventivní restrukturalizaci. Komentář, Wolters Kluwer, Praha 2023, v tisku.

6 Kromě prací citovaných v poznámce č. 4 srov dále B. Havel: Úpadeková situace dlužníka a standardy péče jeho orgánů, Bulletin advokacie č. 8/2017; B. Havel, L. Žitňanská a kol.: Fiduciární povinnosti orgánů společnosti na pomezí korporačního, insolvenčního a trestního práva, Wolters Kluwer, Praha 2020, s kapitolou „Správa korporace při hrozbě úpadku (sanační schémata a posuny standardů péče a loajality)“; J. Schönfeld, M. Kuděj, B. Havel, P. Sprinz a kol.: Preventivní restrukturalizace. Revoluce v oblasti sanační podnikatelských subjektů, C. H. Beck, Praha 2021, s kapitolou „Odpovědnost členů orgánů obchodní korporace v době preventivní restrukturalizace“; B. Havel, J. Lasák, V. Pihera, I. Štenglová, T. Gřivna, L. Bohuslav: Corporate governance na pomezí zákona a soft law, Wolters Kluwer, Praha 2022, s kapitolou „Posuny v pravidlech corporate governance v mimořádných situacích (M&A, nabídka převzetí, úpadek, likvidace)“.

7 Srov. také např. aplikaci MSP ČR „Finanční zdraví“ – <https://efomulare.justice.cz/msp-financi-zdravi/form/uvod>, která navazuje na povinnost tvorby dostupného EWS podle čl. 3 směrnice.

8 Viz NS 29 Cdo 5036/2015 (Rc 131/2017) a dále např. NS 29 Cdo 3325/2016, 29 Cdo 3770/2016, 27 Cdo 2724/2017, 27 Cdo 90/2019.

9 Viz NS 27 Cdo 2724/2017 a dále např. 29 Cdo 2531/2008, 29 Cdo 1262/2006, 29 Cdo 2869/2011, 31 Cdo1993/2019, 27 Cdo 90/2019.

10 Tato pozice není zákonem upravena, tedy se jedná o běžnou odbornou podporu – v původní verzi zákona však regulována byla a navazovala v tomto na směrnici (úprava bylo změněna pro nadbytečnost). Viz také výše zmíněný recitál 70 směrnice.

11 Viz např. Ch. Howard, P. Warner, H. Beatty: Restructuring Law & Practice, 3rd. ed., LexisNexis, Edinburgh 2022, str. 1226 a násl.

ření podle § 16 a násl. ZPR.⁵ Součástí péče řádného hospodáře je nejen korporaci *lege artis* spravovat, ale také odvracet její úpadek, resp. řešit její hospodářské problémy, a to v době, kdy jsou ještě řešitelné. Detailně jsem se povinností managementu a obsahu péče řádného hospodáře, které se aktivují v době preventivní restrukturalizace, resp. v době hrozícího úpadku (*bankruptcy governance*), věnoval v jiných textech, na které zde odkazují⁶ i proto, že tyto otázky nejsou *per se* předmětem tohoto článku, ale jsou jeho právním předpokladem.

Informované jednání a vyhledání pomoci jako součást péče řádného hospodáře

Již i existenci finančních problémů či později hrozícího úpadku by měl management vyhodnotit bez dalšího, tedy by měl mít nastavené mechanismy jejich zjištění (EWS⁷), a následně by měl navrhnout a realizovat záchranné kroky. Povšechně můžeme tyto povinnosti podřadit pod povinnost odvracet úpadek, která je součástí péče řádného hospodáře. Současně se však zpravidla jedná o stav, který nebyl managementem plánován a není vždy možné očekávat, že na to má potřebné znalosti. Jisté však je, že i v těchto případech je součástí péče řádného hospodáře jednání, které je informované, tedy management musí své kroky činit nejen na základě řádně zjištěných a verifikovaných informací, ale současně musí mít možnost je ve své úvaze zohlednit. Již dříve bylo dovozeno, že „*aby dostal požadavku péče řádného hospodáře, je člen voleného orgánu obchodní korporace povinen jednat při výkonu své funkce (mimo jiné) s potřebnými znalostmi, a tedy i informovaně, tj. při konkrétním rozhodování využít rozumně dostupné (skutkové i právní) informační zdroje a na jejich základě pečlivě zvážit možné výhody i nevýhody (rozpoznatelná rizika) existujících variant podnikatelského rozhodnutí*“. 3. Splnění této povinnosti je nezbytné posuzovat z pohledu *ex ante*, tj. prizmatem skutečností, které dotčenému členu voleného orgánu byly či při vynaložení příslušné péče (při využití dostupných informačních zdrojů) mohly a měly být známy v okamžiku, v němž dotčená (podnikatelská) rozhodnutí učinil.“⁸

Je zjevné, že **zákon chrání management tehdy, pokud v době rozhodování jednal *lege artis***, což potvrzuje rovněž pravidlo podnikatelského úsudku podle § 51 odst. 1 z. o. k. Je nutné však současně dodat, že možný podnikatelský úsudek musí zohlednit hospodářský stav společnosti a sanační účel přijímaných opatření, což může mít vliv např. na míru rizika, které má být podstoupeno.

Součástí úvahy managementu může (musí) být i zjištění, že jeho kvalifikace je nedostatečná, resp. že je potřeba odborné pomoci. Správně pak bylo dovozeno, že „*člen voleného orgánu obchodní korporace nemusí být vybaven všemi odbornými znalostmi, schopnostmi či dovednostmi, potřebnými pro výkon veškerých činností, spadajících do působnosti voleného orgánu. Nicméně nemá-li pro zařízení záležitosti spadající do výkonu jeho funkce potřebné odborné znalosti, schopnosti či dovednosti, je povinen zajistit její posouzení osobou, která potřebné znalosti, schopnosti či dovednosti má. Součástí péče řádného hospodáře je přitom schopnost rozpoznat, které činnosti již není s to vykonávat či které potřebné znalosti, schopnosti a dovednosti nemá*“.⁹ Typicky může nastat situace, kdy management zjistí možnost využití preventivní restrukturalizace a využije pomoc restrukturalizačního poradce¹⁰ (srov. také CRO – *chief restructuring officer*¹¹). Využití externí od-

borné pomoci není obecně povinné, pokud však management vyhodnotí svou nedostatečnost, je povinen reagovat a přijmout potřebné kroky (slovy § 159 odst. 1 o. z. „vyvodit z tohoto pro sebe důsledky“). Z logiky této úvahy plyne rovněž možný závěr, že při zjištění finančních obtíží by měl vždy (informovaně) zvážit případné využití preventivní restrukturalizace, tedy lze uvažovat o tom, že její aktivace může být součástí širší povinnosti managementu konat s péčí řádného hospodáře.

Při využití externí pomoci se aktivuje culpa in eligendo, tedy slovy judikatury „Při výběru třetí osoby musí člen voleného orgánu postupovat řádně, tj. musí vybírat tak, jak by činila jiná rozumně pečlivá osoba (odpovědnost za výběr), musí vybrané osobě vymezit jasné zadání, poskytnout veškerou potřebnou součinnost a musí ji řídit (odpovědnost za zadání, vedení a součinnost) a konečně musí výkon delegované působnosti přiměřeně kontrolovat, a to nejen osobně, nýbrž i za pomoci řádně nastavených kontrolních mechanismů (odpovědnost za kontrolu).“¹² Volbou externí pomoci se tedy povinnosti managementu nevyčerpávají, má povinnost řádně zadat chtěný úkol (*culpa in instruendo*) a povinnost dbát na jeho řádné splnění (*culpa in inspeciendo*). Současně platí, že rady třetích osob nepředstavují závazný pokyn a management je musí při jejich realizaci posoudit a vyhodnotit, resp. zvážit, zda se např. nezměnily okolnosti.

Pokud by však management potřebné znalosti měl, byť by to byly znalosti odborné, měl by je využít – „má-li člen představenstva určité odborné znalosti, schopnosti či dovednosti, je povinen je při výkonu funkce – v rámci svých možností – využívat“¹³ tedy není možné, aby sebe sama (či své *alter ego*) využil jako externího poradce.

Tuto skutečnost je třeba vnímat při využití odborníků v managementu, protože **zákonný požadavek na péči řádného hospodáře je požadavkem minimálním, lze ho proto zpřísnit, a v rámci výkonu funkce tak založit požadavek na péči odbornou již i tím, že vědomě bude do funkce ustaven odborník, a tak vyžadovat využití jeho odbornosti. To se současně týká případného členství advokáta v managementu,** který sice zpravidla není odborníkem na řízení podniku, nicméně při znalosti práva a standardu péče by měl být schopen informovaně vyhodnotit (a pojmenovat) riziko možného selhání (úpadku).

V této souvislosti může být otázka zapojení „firemního“ advokáta, tedy advokáta, jehož právních služeb korporace při své rutinní (podnikatelské) činnosti běžně a opakovaně využívá. Obecně nelze dovodit, že by advokát měl povinnost sledovat hospodářský stav svého klienta, lze ale uvažovat o vzniku jeho poučovací/notifikační povinnosti tehdy, pokud při výkonu právní služby riziko úpadku zjistí, přičemž bude samozřejmě vždy záležet na sjednaném rozsahu právní služby a aplikovatelnosti prevenční povinnosti podle § 2900 a násl. o. z. Obdobně lze uvažovat o tom, že by firemní advokát měl vyhodnotit, zda např. příprava preventivní restrukturalizace, resp. sanační projekt, jsou

součástí jeho expertizy, či zda by nemělo být využito služeb specialistů, protože správa korporace v úpadku je specifickou činností, se kterou běžný management nebo jejich stabilní poradci nemusí mít vhodné zkušenosti.

Podotýkám, že **zákon nebrání tomu, aby restrukturalizačním poradcem byl advokát korporace,** i zde platí běžná pravidla, včetně etického kodexu. **Sporné však může být, zda může být advokát korporace určen za restrukturalizačního správce** podle § 58 a násl. ZPR, a to mj. pro jeho povinnost nezávislosti a nestrannosti (§ 58 odst. 1 ZPR). Mám za to, že zde může být založen konflikt zájmů, resp. zpravidla bude, nicméně je to věcí vyhodnocení konkrétního případu.

Obsah péče řádného hospodáře při preventivní restrukturalizaci

Formální právo samo specifická pravidla pro výkon činnosti managementu v době preventivní restrukturalizace nepřináší, resp. předpokládá využití standardních pravidel správy. Je nicméně logické, že tato fáze řízení korporace implicitně přináší určité posuny v očekávání, což nutně ovlivní obsah péče řádného hospodáře. Ostatně to očekává i **směrnice, když v čl. 19 stanoví, že členské státy zajistí, aby v případech hrozícího úpadku vedoucí pracovníci řádně zohlednili přinejmenším:**

- **a)** zájmy věřitelů, držitelů majetkových podílů a dalších zainteresovaných stran;
- **b)** nutnost přijmout kroky k zabránění úpadku a
- **c)** potřebu vyhnout se úmyslnému nebo hrubě nedbalému jednání, které ohrožuje životaschopnost podniku.

Ze směrnice plyne, že obsah čl. 19 je v českém právu již obsažen v péči řádného hospodáře a v dalších povinnostech managementu podle z. o. k., proto nebyl výslovně transponován. Čl. 19 směrnice nicméně může sloužit jako interpretační vodítko, protože předpokládá určité **vychýlení zájmu korporace, který management sleduje** (§ 51 odst. 1 z. o. k.), příp. širší loajality ve prospěch věřitelů, resp. dotčených stran, a současně upřesňuje povinnost péče řádného hospodáře směrem k výslovným sanačním opatřením. Tento posun je však významně odlišný od úpadkové situace korporace, protože v průběhu preventivní restrukturalizace nedochází k subordinaci reziduálního nároku společníků, na rozdíl od insolvenčního řízení (§ 172 odst. 3 i. f. ins. zák.), a společníci korporace mají tak i nadále nejen vliv na řízení, ale současně na kvalitu a obsah závodu a svých podílů.¹⁴ Jinými slovy, korporaci v době preventivní restrukturalizace dále řídí její management s možným vlivem reziduálního vlastníka,

¹² Viz NS 31 Cdo 1993/2019 a dále např. 27 Cdo 90/2019.

¹³ Viz NS 29 Cdo 1262/2006 a dále např. 21 Cdo 632/2013, 29 Cdo 1356/2011.

¹⁴ Srov. např. § 16 odst. 4 ZPR, který předpokládá souhlas nejvyššího orgánu, což je předpokladem pro postup podle § 98 ZPR.

Wolters Kluwer | ASPI

www.aspi.cz

Argumentaci pro vaše kauzy najdete díky perfektně zpracovaným judikátům v ASPI propojenými na ostatní dokumenty

a je proto věcí jeho rozhodnutí, zda korporace využije preventivní restrukturalizaci, když toto rozhodnutí je testováno péčí řádného hospodáře. Vzhledem k možnému zapojení společníků (nejvyšších orgánů¹⁵) lze současně obhájit možný požadavek na závazný pokyn do obchodního vedení, ať již podle § 51 odst. 2 z. o. k., nebo v rámci celkové strategie korporace (§ 195 odst. 2 nebo § 435 odst. 3 z. o. k.¹⁶), kterým se preventivní restrukturalizace přikáže – samozřejmě i zde má management povinnost testovat, zda je restrukturalizace v mezích zákona možná.

Vidíme, že **standard péče řádného hospodáře není v preventivní restrukturalizaci dotčen, je pouze specifikován**, tedy jak úvaha o zahájení preventivní restrukturalizace, tak následná příprava sanačního projektu (§ 8 a násl. ZPR), resp. restrukturalizačního plánu (§ 13 a násl. ZPR), musí splňovat předpoklady a požadavky zejm. podle § 4 a 5 ZPR. Z obecného principu poctivosti (§ 6 a 7 o. z.) a povinnosti sledovat poctivý zájem (§ 5 ZPR) lze současně dovodit, že **management nesmí v průběhu restrukturalizace mařit její účel,¹⁷ musí se všemi dotčenými stranami zacházet rovnocenně [pari passu – obdobně s § 5 písm. b) ins. zák.¹⁸ a poskytovat jim potřebné informace** – ostatně i již jen rozvržení dotčených stran (§ 10 ZPR) musí být učiněno s péčí řádného hospodáře. Vzhledem k tomu, že preventivní restrukturalizace je dobrovolným postupem (§ 6 ZPR), a vzhledem k tomu, že není dán úpadek a založena povinnost podat insolvenční návrh, je věcí managementu, zda a kdy sdělí věřitelům, že bude restrukturalizaci zahajovat, nebo zda jim oznámí až její zahájení podle § 6 ZPR. Ačkoli i zde platí prevenční povinnost podle § 2900 a násl. o. z., samotná sanace je věcí obchodního vedení a její nevhodně načasované oznámení může mít negativní konsekvence. Současně se nijak nenarušují smluvní vztahy a management bude muset zkoumat, zda není zahájení preventivní restrukturalizace smluvně chápáno jako *event of default* apod., a zda navržené preventivní opatření nebude např. případem změny kontroly (*change control clause*). Zkrátka, přes všechny případné modifikace péče řádného hospodáře nesmíme zapomínat, že **preventivní restrukturalizace je dobrovolná soukromoprávní negociace,¹⁹ nikoli formální insolvenční řízení, proto se nijak nenarušují běžné obligační vztahy a soukromá práva** (včetně např. povinnosti mlčenlivosti).

Výjimkou z uvedeného je případ všeobecného nebo individuálního moratoria podle § 73 a násl. ZPR, které přiná-

ší nejen možné zásahy do smluvních ujednání (§ 80 a 82 ZPR) či zajištění (§ 81 ZPR), ale také změny pro samotnou korporaci a její management – toto omezení sleduje model § 111 ins. zák. a předpokládá povinnost udržovací správy (§ 79 ZPR), příp. další zásahy (§ 83 ZPR); lze tak využít závěrů doktríny a judikatury k insolvenčnímu zákonu.²⁰ I zde je však zřejmé, že kvalitativní vstupy do právního postavení korporace a jejích smluvních stran nenarušují obecný koncept péče řádného hospodáře, ale omezují oprávnění, která management či dotčené stany při běžném toku okolností mají.

Závěr

Lze konstatovat, že **preventivní restrukturalizace a její právní pozice zásadně nevybočuje z regulace soukromého práva**, ledaže dojde k přiznání moratoria nebo k vydání předběžného opatření soudem.

Z tohoto závěru rovněž plyne, že **standard péče řádného hospodáře není nijak narušen, pouze dochází k jeho možnému upřesnění či vychýlení směrem k potřebě zvýšené ochrany věřitelů (dotčených stran)**. Management korporace se v zásadě celou dobu preventivní restrukturalizace pohybuje v zóně odvrácení úpadku, čemuž musí uzpůsobit své kroky a návrhy, nicméně je na něm a na případné spolupráci reziduálního vlastníka, zda a jak se bude postupovat. Vzhledem ke zvýšené potřebě expertizy lze očekávat, že management bude (muset) využívat služeb externích poradců (delegace) a bude se dožadovat aktivního vstupu společníků (valných hromad).²¹ ❖

Potřebujete ověřený překlad?

- Překládáme všechny jazyky
- Elektronické ověřené překlady
- Kanceláře Praha 2 a Praha 6

EXPRESNÍ
TERMÍNY

Komplexní podpora při řešení ověřených překladů.

☎ 233 331 627
www.spevacek.info

SPĚVÁČEK
překladačská agentura

inzerce

15 Srov. informační povinnosti podle § 182 nebo § 403 odst. 3 z. o. k.

16 Srov. také NS 31 Cdo 1993/2019 (Rc 24/2020): 1. Obchodním vedením akciové společnosti je organizováni a řízení její běžné podnikatelské činnosti, zejména rozhodování o provozu podniku (závodu) společnosti a s tím souvisejících vnitřních záležitostech společnosti, a to bez ohledu na to, zda je vykonává samo představenstvo společnosti či samostatně představenstvem pověřený člen představenstva anebo třetí osoba. 2. Od obchodního vedení je nutné odlišit tzv. strategické řízení; jakkoli i to spadá do působnosti statutárního orgánu (§ 163 o. z.), nedopadá na ně zákaz udělování pokynů (§ 435 odst. 3 *in fine* z. o. k.).

17 Obdobně s § 324 odst. 1 ins. zák.

18 Lze ostatně dovodit, že není rozumný důvod, aby se na preventivní restrukturalizaci přiměřeně nepoužily zásady insolvenčního práva, a to již proto, že *second best scenario* je právě insolvenční řízení (§ 24). V detailu srov. op. cit. sub 5.

19 Souběžně běžící řízení je spíše latentní a hraje roli bezpečnostní pojistky pro případ zásahu (zejm. moratorium) a následné potvrzení restrukturalizačního plánu (§ 98 a násl. ZPR).

20 Např. P. Sprinz: § 111 [Omezení dlužníka po zahájení insolvenčního řízení], in P. Sprinz, T. Jirmásek, O. Reháček, M. Vrba, H. Zoubek a kol.: Insolvenční zákon, 1. vyd. (4. aktualizace), C. H. Beck, Praha 2023, dostupné in beck-online.

21 Příspěvek vznikl s podporou RVO 68378122.

Vybrané praktické otázky zahájení preventivní restrukturalizace

Autor v následujícím článku rozebírá postupné kroky a postupy při zahájení preventivní restrukturalizace podle nového zákona.

Mgr. Roman Macháček
je advokátem v AK ŽIŽLAVSKÝ
a insolvenčním správcem AS ŽIŽLAVSKÝ.

Preventivní restrukturalizace podle zákona o preventivní restrukturalizaci¹ je založena na hybridním postupu, který kombinuje prvky soukromého hmotného práva, zejm. občanského zákoníku,² a procesního práva.³

Podnikatel zahajuje obecnou preventivní restrukturalizaci zpravidla adresným právním jednáním vůči svým vybraným věřitelům a příp. společníkům (dotčené strany), a to výzvou k zahájení jednání o restrukturalizačním plánu.⁴ Veřejnou preventivní restrukturalizaci zahajuje podnikatel procesním návrhem určeným restrukturalizačnímu soudu.⁵

Přestože preventivní restrukturalizaci může zahájit pouze podnikatel, okruh podnikatelů oprávněných zahájit preventivní restrukturalizaci je omezen na obchodní korporace.⁶ **Preventivní restrukturalizace podnikající fyzické osoby je vyloučena.**⁷

Úsek zahájení preventivní restrukturalizace lze rozčlenit do tří etap, jimiž jsou: příprava na zahájení, samotné zahájení preventivní restrukturalizace a úkony po zahájení.

Příprava na zahájení preventivní restrukturalizace

V první etapě podnikatel posoudí, zda splňuje podmínky pro vstup do preventivní restrukturalizace, a zpracuje sanační projekt.

Ze statistických dat vyplývá, že v České republice dochází dlouhodobě k opožděnému podávání dlužnických insolvenčních návrhů.⁸

Výzvou pro podnikatele usilujícího o preventivní restrukturalizaci bude včasná identifikace finanční tísně takové intenzity, která splňuje podmínky pro vstup do preventivní restrukturalizace.⁹ To by měl podnikateli usnadnit systém včasného varování, který je dostupný na stránkách Ministerstva spravedlnosti.¹⁰ Rámec preventivní restrukturalizace je tudíž určen primárně pro podnikatele v hrozícím úpadku^{11, 12} a pro podnikatele, jehož finanční tíseň sice nedosahuje dosud hrozícího úpadku, ale provoz jeho podniku již negeneruje dostatečný příjem pro úhradu jeho peněžitých závazků ve splatnosti vznikajících v posledním roce.¹³

Před vstupem do preventivní restrukturalizace by proto podnikatel měl vyhodnotit, zda se nenachází v úpadku (insolvenční test), i když mu to ZPR výslovně neukládá.¹⁴

Vyloučena je preventivní restrukturalizace podnikatele, který se před zahájením nachází v úpadku ve formě platební neschopnosti.¹⁵ V případě platební neschopnosti zákonodárce preferuje kolektivní vypořádání nároků věřitelů v insolvenčním řízení.

Postup preventivní restrukturalizace ovšem není vyloučen u podnikatele, který se nachází v úpadku ve formě předlužení.¹⁶

Vychází se z premisy, že předlužený podnik je možné ozdravit implementací restrukturalizačních opatření, a tím překonat úpadkovou situaci, zejm. snížením pasiv podnikatele. Po zahájení preventivní restrukturalizace ovšem předluženého podnikatele a jeho statutární orgán stále stíhá zákonná povinnost podat dlužnický insolvenční návrh.¹⁷

Vedle vyhodnocení přípustnosti vstupu do preventivní restrukturalizace **musí podnikatel v přípravné etapě sestavit sanační projekt.** Bez sanačního projektu nelze preventivní restrukturalizaci zahájit.¹⁸

Sanační projekt představuje stěžejní dokument pro dotčené strany. Jeho primárním účelem je poskytnout dotčeným stranám neveřejné informace o obchodním závodu podnikatele v takovém rozsahu, aby si dotčené strany mohly učinit kvalifikovaný úsudek o životaschopnosti podniku a potenciálu jeho ozdravení preven-

1 Zákon č. 284/2023 Sb., o preventivní restrukturalizaci, v platném znění (dále jen „ZPR“).

2 Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění (dále jen „o. z.“).

3 Důvodová zpráva k ZPR, str. 5.

4 § 6 odst. 1 ZPR.

5 § 106 odst. 1 ZPR.

6 § 2 písm. a) ve spojení s § 3 odst. 1 ZPR.

7 Vyloučení podnikajících fyzických osob z právního rámce preventivní restrukturalizace je v souladu s čl. 1 odst. 4 směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 ze dne 20. června 2019 o rámcích preventivní restrukturalizace, o oddlužení a zákazech činnosti a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice (EU) 2017/1132 (směrnice o restrukturalizaci a insolvenční), dále jen „směrnice“.

8 Důvodová zpráva k ZPR, str. 3.

9 § 4 odst. 2 ZPR.

10 Viz <https://efomulare.justice.cz/msp-financni-zdravi/form/uvod>.

11 § 3 odst. 5 zák. č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), v platném znění (dále jen „insolvenční zákon“ nebo „ins. zák.“).

12 Čl. 1 odst. 1 písm. a) směrnice.

13 § 4 odst. 3 ZPR.

14 Provedení testu úpadku ve formě platební neschopnosti je po podnikateli nepřímo vyžadováno při sestavení finančního plánu podle § 9 odst. 2 písm. d) ZPR, odůvodnění seznamu dotčených stran podle § 10 odst. 2 věty druhé ZPR a při podání návrhu na vyhlášení všeobecného moratoria, a to požadavkem na předložení výkazu stavu likvidity podle § 73 odst. 3 písm. b) ZPR.

15 § 3 odst. 1 ins. zák.

16 § 3 odst. 4 ins. zák.

17 § 98 ins. zák.

18 § 6 odst. 2 ZPR.

tivní restrukturalizací. Příprava sanačního plánu zabere zpravidla několik týdnů. I proto musí být kladen zvláštní důraz na včasné vyhodnocení finanční tísně podnikatele.

Klíčovou součástí sanačního projektu je vymezení okruhu dotčených stran. Od zahájení preventivní restrukturalizace je podnikatel vymezením dotčených stran v sanačním projektu vázán. Odchytil se smí pouze se souhlasem většiny dotčených stran uvedených v sanačním projektu, a to nejpozději do předložení restrukturalizačního plánu k hlasování,¹⁹ anebo v důsledku výsledku předběžného přezkumu spornosti pohledávky některé z dotčených stran.²⁰

Okruh dotčených stran stanoví podnikatel ze svých věřitelů a společníků, jejichž práva budou restrukturalizačním plánem přímo dotčena.²¹ Přímo dotčeni budou ti z věřitelů a společníků podnikatele, u kterých v důsledku účinnosti restrukturalizačního plánu dojde ke změně výše, pořadí, splatnosti nebo jiné vlastnosti jejich pohledávky či jiného práva (např. odpustění závazku nebo jeho části, odklad splatnosti).²² Do okruhu dotčených stran není podnikatel oprávněn zahrnout vyloučené pohledávky, které jsou představovány zejm. pracovněprávními pohledávkami jeho zaměstnanců.²³ Dotčeným právem může být také nepeněžitý dluh podnikatele.²⁴

Zákon o preventivní restrukturalizaci nepředepisuje podnikateli, jakým způsobem musí okruh dotčených stran vymezit. Postačí, pokud podnikatel učiní součástí sanačního projektu jmenný seznam dotčených stran (např. obchodní firma, sídlo a identifikační číslo). Pokud podnikatel nezná totožnost všech dotčených stran, postačí vymezení okruhu dotčených stran jiným nezaměnitelným způsobem, a to např. jako držitel dluhového cenného papíru konkrétní emise nebo věřitelů z pohledávek vzniklých z konkrétního právního jednání podnikatele v určitém období.²⁵ **Současně podnikatel připojí seznam dotčených práv a údaj o tom, zda některá dotčená strana je spřízněnou osobou podnikatele.**

19 § 12 odst. 1 ZPR.

20 § 12 odst. 2 ve spojení s § 22 odst. 6 ZPR.

21 § 2 písm. e) ZPR.

22 § 2 písm. h) ZPR.

23 § 22 ZPR.

24 § 1789 o. z.

25 § 10 odst. 3 ZPR.

26 § 9 odst. 1 písm. h) ZPR.

27 § 10 ZPR.

28 § 99 ins. zák.

29 § 73 a násl. ZPR.

30 § 78 odst. 4 ZPR a § 98 odst. 4 ins. zák.

31 § 78 odst. 1 ZPR.

32 § 77 odst. 1 písm. b) ZPR.

33 § 6 odst. 1 věta druhá ZPR.

34 § 6 odst. 3 ve spojení s § 47 odst. 1 ZPR.

35 § 47 odst. 3 ZPR.

36 § 562 odst. 1 o. z.

37 § 561 a násl. o. z.

38 § 441 a násl. o. z.

39 Čl. 3 bod 11 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 910/2014 ze dne 23. července 2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu a o zrušení směrnice 1999/93/ES (dále jen „eIDAS“).

40 Čl. 3 bod 12 nařízení eIDAS.

41 Na poštovní datové zprávy zasílané mezi soukromými osobami se nevztahuje fikce podpisu podle § 18 odst. 2 zák. č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzích dokumentů, v platném znění.

42 Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 3. 2008, sp. zn. 21 Cdo 1760/2007.

Předložením sanačního projektu dotčeným stranám navíc předložený podnikatel odstraní informační asymetrii mezi ním a dotčenými stranami, což může vyústit v podání věřitelského insolvenčního návrhu některou z dotčených stran. **Povinnou součástí sanačního projektu je odhad hodnoty závodu podnikatele určený výnosovým způsobem²⁶ a seznam všech věřitelů podnikatele ve formě seznamu dotčených a nedotčených stran.**²⁷

Dojde-li po zahájení preventivní restrukturalizace k jejímu zmaření, vystavuje se předložený podnikatel a jeho statutární orgán riziku odpovědnosti za škodu spojenou s opožděným podáním insolvenčního návrhu.²⁸ Riziku se předložený podnikatel může vyhnout tím, že **ihned po zahájení preventivní restrukturalizace požádá restrukturalizační soud o vyhlášení všeobecného moratoria.**²⁹ Vyhlášením všeobecného moratoria dojde k sístici zákonné povinnosti podat dlužnický insolvenční návrh³⁰ a současně nebude možné proti podnikateli zahájit insolvenční řízení ani na základě věřitelského insolvenčního návrhu.³¹ Všeobecné moratorium může podnikatel využít po dobu tří měsíců od jeho vyhlášení s možností prodloužení o další tři měsíce se souhlasem většiny dotčených stran.³²

Zahájení preventivní restrukturalizace

Preventivní restrukturalizace je zahájena okamžikem, kdy písemná výzva k zahájení jednání o restrukturalizačním plánu dojde první dotčené straně.³³ Písemná výzva představuje hmotněprávní jednání podnikatele vůči dotčeným stranám, které spustí rámec preventivní restrukturalizace. **Vedle tohoto hmotněprávního jednání podnikatel k restrukturalizačnímu soudu podá návrh na zahájení restrukturalizačního řízení jako vymezeného úseku preventivní restrukturalizace.**³⁴ **Restrukturalizační řízení je zahájeno dnem podání návrhu restrukturalizačnímu soudu.**³⁵

Na výzvu nejsou s výjimkou písemné formy kladeny žádné zvláštní formální nároky. Výzva jako jiné právní jednání bude muset splnit podmínku určitosti, a proto z ní bude muset být alespoň patrné, komu je určena, kdo ji činí a co jí podnikatel sleduje, tzn. zahájení preventivní restrukturalizace podle ZPR. Namísto písemné formy smí podnikatel výzvu učinit prostřednictvím elektronických prostředků umožňujících zachycení obsahu a určení jednající osoby (elektronická forma).³⁶

S písemnou formou výzvy je spojen požadavek na podpis výzvy podnikatelem.³⁷ Podnikatel je oprávněn se při vyhotovení výzvy nechat smluvně zastoupit.³⁸ Procesní plná moc pro zastupování podnikatele v restrukturalizačním řízení nebude pro podpis výzvy dostatečná, protože restrukturalizační řízení tvoří jeden vymezený úsek postupu a protože výzva představuje hmotněprávní jednání. Podpis na výzvě nemusí být úředně ověřen. **V případě elektronické formy výzvy bude muset být výzva opatřena buď zaručeným elektronickým podpisem,³⁹ nebo kvalifikovaným elektronickým podpisem,⁴⁰ a to i v případě, že bude přílohou poštovní datové zprávy.**⁴¹

Bude-li adresátem výzvy zahraniční dotčená strana, musí se podnikatel vypořádat s jazykem výzvy. Výzva jako jiné právní jednání musí být srozumitelná jejímu adresátovi, aby vyvolala právní účinky.⁴² Podnikatel proto bude muset výzvu (a spolu s ní sanační projekt) vyhotovit v jazyce, který je srozumitelný pro zahraniční dotčenou stranu. Zpravidla se bude jednat o jazyk, ve kterém se zahraniční dotčenou stranou podnikatel komunikuje nebo ve kterém je sepsána smlouva mezi ním a zahraniční dotčenou stranou.

Představuje-li výzva právní jednání, vyvstává otázka, zda může být shledána zdánlivou nebo neplatnou a jaké to má důsledky pro zahájenou preventivní restrukturalizaci. ZPR úpravu o. z. týkající se zdánlivého a neplatného právního jednání nevyklučuje. Zastávám proto názor, že **konkrétní výzva může být shledána zdánlivým nebo neplatným právním jednáním** ve smyslu o. z., a to např. pro zmíněnou nesrozumitelnost vůči adresátovi. Klade-li zákonodárce požadavky na obsah a formu výzvy, musí vady výzvy vyvolat právní následek.

Účelem výzvy není jen formální zahájení preventivní restrukturalizace, ale také umožnění dotčeným stranám vykonávat práva v preventivní restrukturalizaci, zejména podáním návrhu na předběžný přezkum spornosti pohledávky nebo při vyjednávání a hlasování o restrukturalizačním plánu. Vadnost výzvy může výkonu těchto práv zabránit. Povinnost podnikatele zaslat bezvadnou výzvu proto slouží na ochranu dotčených stran. **V případě neplatnosti výzvy dovozují, že se bude jednat o neplatnost relativní, které se bude muset dotčená strana dovolat námitkou neplatnosti.**⁴³ Nenamítne-li dotčená strana neplatnost výzvy, bude výzva považována za platné právní jednání podnikatele.⁴⁴

Na druhou stranu se domnívám, že námitku vadnosti výzvy bude možné uplatnit pouze v rámci restrukturalizačního řízení. Úprava restrukturalizačního řízení je totiž komplexní procesní úpravou pro právní rámec preventivní restrukturalizace.

Dojití výzvy

ZPR podnikateli ukládá, aby na své náklady zajistil, že výzva dojde každé dotčené straně. Na doručování výzvy podnikatelem se neuplatní procesní předpisy, ale hmotněprávní ustanovení o. z. o jednání vůči nepřítomné osobě, včetně související judikatury.⁴⁵

Výzva dotčené straně proto dojde v okamžiku, kdy se dostane do její sféry tak, že je možné počítat za normálního běhu věcí s tím, že se s ní dotčená strana seznámila.⁴⁶ Není nutné, aby se s výzvou skutečně seznámila.

Při zaslání výzvy s využitím provozovatele poštovních služeb se může podnikatel opírat o zákonné domněnky pro dobu dojití, není-li k dispozici jiný doklad doručení.⁴⁷ U výzvy zasláné v elektronické formě dotčené straně výzva dojde v okamžiku, kdy jí bude doručena do příslušné e-mailové nebo datové schránky.

Ačkoli zákon za dotčenou stranu považuje pouze přímo dotčeného věřitele nebo společníka podnikatele, kterému dojde výzva,⁴⁸ **nedává již odpověď na otázku, jak přistupovat k přímo dotčenému věřiteli nebo společníkovi, kterému výzva nedojde.**⁴⁹ Zjistí-li podnikatel takový nedostatek po zahájení preventivní restrukturalizace, **může jej napravit zasláním nové výzvy⁵⁰ nebo zúžením okruhu dotčených stran** se souhlasem většiny dotčených stran uvedených v sanačním projektu.⁵¹

Pokud nedostatek doručování výzvy nelze v pozdější fázi napravit, domnívám se, že adresát výzvy nemůže být považován za dotčenou stranu a účinný restrukturalizační plán vůči němu nebude vyvolávat právní účinky. Obecná preventivní restrukturalizace je na rozdíl od insolvenčního řízení neveřejná. Adresát výzvy, kterému výzva nedojde, se o preventivní restrukturalizaci nemusí dozvědět ani z restrukturalizačního rejstříku.⁵² Jiný výklad by byl podle mého názoru v rozporu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, neboť by adresátovi výzvy odňal právo domáhat se stanoveným postupem svých práv u restrukturalizačního soudu.⁵³

Riziku vad v doručování výzvy může podnikatel zabránit tím, že podá návrh na zahájení restrukturalizačního řízení současně s návrhem na doručení výzvy vyhláškou.⁵⁴ Výzva bude dotčeným stranám doručena okamžikem zveřejnění v restrukturalizačním rejstříku.⁵⁵ Tím se podnikatel vzdá práva na neveřejný průběh preventivní restrukturalizace. Tento postup bude praktický, pokud podnikatel u menší části dotčených stran nedisponuje dostatečnými údaji pro doručení výzvy soukromoprávní cestou. Podnikatel by ovšem měl vyhodnotit, zda mu nedostatek údajů o dotčených stranách vůbec umožní přijetí restrukturalizačního plánu potřebnou většinou.⁵⁶ V praxi by tento způsob zahájení proto neměl být častý.

Veřejná preventivní restrukturalizace

Vedle obecné preventivní restrukturalizace, která se vyznačuje neveřejným průběhem, ZPR zavádí i **institut veřejné preventivní restrukturalizace.**⁵⁷ Cílem veřejné preventivní restrukturalizace je umožnit podnikateli podřídit jeho preventivní restrukturalizaci nařízení EU o insolvenčním řízení,⁵⁸ a tím **docílit uznání účinků preventivní restrukturalizace, potažmo restrukturalizačním soudem potvrzeného restrukturalizačního plánu** v ostatních státech Evropské unie (s výjimkou Dánska). Dosud ovšem neproběhla notifikace veřejné preventivní restrukturalizace do přílohy A nařízení EU o insolvenčním řízení, a proto **zatím není na podkladě nařízení EU o insolvenčním řízení rozhodnutí vydanému v české preventivní restrukturalizaci přiznán účinek v ostatních státech Evropské unie** (s výjimkou Dánska).⁵⁹

43 § 586 odst. 1 o. z.

44 § 586 odst. 2 o. z.

45 § 570 a násl. o. z.

46 E. Dobrovolná: § 570 [Právní jednání vůči nepřítomné osobě], in P. Lavický a kol.: Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654), 2. vyd., C. H. Beck, Praha 2022, str. 1826, marg. č. 7.

47 § 573 o. z.

48 § 2 písm. e) ZPR.

49 Podnikatel např. odešle výzvu na původní doručovací adresu, třebaže byl o nové doručovací adrese řádně a v předstihu vyrozuměn.

50 Podnikatel je však limitován lhůtou pro předběžný přezkum spornosti pohledávky, která podle § 88 odst. 3 ZPR běží až od předložení sanačního projektu, který je podle § 6 odst. 2 ZPR povinnou součástí výzvy, a současně šestiměsíční lhůtou pro předložení restrukturalizačního plánu od zahájení preventivní restrukturalizace podle § 42 odst. 1 písm. b) ZPR. Bez uplynutí lhůty pro předběžný přezkum spornosti pohledávky všem dotčeným stranám není podnikatel oprávněn předložit restrukturalizační plán k hlasování podle § 29 odst. 2 ZPR.

51 § 12 odst. 1 ZPR.

52 *A contrario* § 53 odst. 2 ZPR.

53 Srov. náleze Ústavního soudu ze dne 26. 4. 2022, sp. zn. IV. ÚS 3026/20.

54 L. Kačerová: § 47 [Zahájení restrukturalizačního řízení], in A. Sigmund a kol.: Zákon o preventivní restrukturalizaci. Praktický komentář, 1. vyd., Wolters Kluwer ČR, Praha 2023, str. 396.

55 § 54 odst. 3 ZPR.

56 § 36 ZPR.

57 § 104 a násl. ZPR.

58 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 ze dne 20. května 2015 o insolvenčním řízení (dále jen „nařízení EU o insolvenčním řízení“).

59 Nelze ovšem vyloučit, že uznání rozhodnutí v české preventivní restrukturalizaci může být docíleno na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, pokud takové rozhodnutí nebude spadat pod vylouku podle čl. 1 odst. 2 písm. b), která z účinků nařízení vylučuje insolvenční řízení a podobná řízení. Preventivní restrukturalizace totiž není insolvenčním řízením.

Postup po zahájení preventivní restrukturalizace

Insolvenční zákon zakotvuje obecný zákaz hradit peněžité závazky dlužníka (podnikatele), které vznikly před zahájením insolvenčního řízení.⁶⁰ ZPR žádný takový zákaz neobsahuje, protože smyslem preventivní restrukturalizace není vypořádání nároků věřitelů vůči podnikateli, ale ozdravení podniku podnikatele. **Po zahájení preventivní restrukturalizace je proto podnikatel povinen hradit své peněžité závazky ve lhůtách jejich splatnosti, ať již vůči dotčeným, či nedotčeným stranám.** Rámec preventivní restrukturalizace je založen na tom, že podnikatel do něj vstupuje v dostatečném časovém předstihu předtím, než nastane jeho platební neschopnost.

Zahájení preventivní restrukturalizace **může vyústit v aplikaci insolvenčních doložek ve smlouvách uzavřených podnikatelem.** Insolvenční doložky běžně opravňují věřitele podnikatele zesplatnit peněžité závazek v případě zahájení insolvenčního řízení. V praxi nejsou neobvyklé ani insolvenční doložky umožňující akceleraci pe-

60 § 111 odst. 1 ins. zák.

61 § 4 odst. 2 ZPR.

62 § 7 ZPR.

63 § 82 ZPR.

něžitého závazku podnikatele již v okamžiku zahájení jednání o restrukturalizaci závazků s jeho věřiteli. Akcelerace peněžitých závazků podnikatele může vést ke vzniku jeho platební neschopnosti, která vylučuje pokračování v preventivní restrukturalizaci.⁶¹ Toto riziko bude proto podnikatel nucen vyhodnotit a příp. mu předejít včasným uzavřením dohody o dočasné úpravě obsahu povinností dotčených stran (tzv. *standstill agreement*), která právo akcelarovat peněžité závazky po dobu preventivní restrukturalizace omezí,⁶² anebo využitím ochrany všeobecného nebo individuálního moratoria.⁶³

Závěr

Institut preventivní restrukturalizace zavedený do českého právního řádu s účinností od 23. 9. 2023 představuje výzvu nejen pro podnikatele, ale rovněž pro jeho právní a jiné poradce. Zahájení preventivní restrukturalizace bude jedním z ústředních úseků preventivní restrukturalizace, ve kterém podnikatel bude muset se svými poradci vyhodnotit přípustnost preventivní restrukturalizace, určit okruh dotčených stran a zvolit vhodný a bezpečný způsob zahájení preventivní restrukturalizace. Podcenění zahájení preventivní restrukturalizace může mít fatální důsledky a může vést až ke zmaření preventivní restrukturalizace, a tím ke vzniku odpovědnosti podnikatele, potažmo jeho poradců, za vzniklou újmu. ❖

Několik postřehů k rozhodování podnikatele ve finančních potížích v kontextu ZPR

V tomto textu se autor zaměřuje na otázku přípustnosti a vhodnosti užití nástrojů zákona č. 284/2023 Sb., o preventivní restrukturalizaci (dále „ZPR“), z ekonomického pohledu, resp. z pohledu subjektivní hospodářské situace společnosti, a to zejména z hlediska vymezení, kdy a za jakých okolností je podnikatel oprávněn či povinen postupovat při řešení problémů své společnosti dle ZPR.

Mgr. Lukáš Mikeska

je ředitelem oddělení restrukturalizací a dluhového financování KPMG Česká republika.

Hranice úpadku

Až do začátku účinnosti ZPR byli podnikatelé konfrontováni v případě finančních problémů svých podniků výhradně s testy úpadku dle § 3 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobu jeho řešení (insolvenční zákon), dále „insolvenční zákon“ či „ins. zák.“, tj. museli v případě problémů zvažovat, zdali nesplňují kritéria úpadku z důvodu platební neschopnosti či předlužení.

Za dobu platnosti insolvenčního zákona došlo k relativnímu ustálení výkladu tohoto ustanovení. Především **v případě platební neschopnosti tak lze okamžik úpadku ve většině případů (zvláště při dostupnosti řádně vedeného účetnictví) relativně dobře stanovit.** Proto také podnikatel, resp. jeho statutární orgán, mohou poměrně přesně vyhodnotit, kdy jim vznikla nebo vznikne povinnost podání insolvenčního návrhu na příslušnou společnost z důvodů platební neschopnosti.

V případě předlužení dle § 3 odst. 4 ins. zák. je již podstatně složitější (a to i pro podnikatele samotného) stanovit okamžik, kdy nastal nebo nastane okamžik samotného předlužení, jelikož oproti výši závazků podnikatele je nutné zvážit hodnotu jeho majetku (nikoli pouze účetní, ale objektivní hodnotu), přičemž se přihlíží k další správě majetku podnikatele (dlužníka) či k dalšímu provozování podniku. V reálném životě podnikatelského subjektu však lze najít velmi často skutečné nebo i domnělé okamžiky či události, kdy se nad hodnotou jeho majetku a nad udržitelností jeho obchodního modelu a budoucím provozem jeho podniku vznášejí otazníky.

Ze samé podstaty tržního hospodářství může být občas existence jakéhokoli podnikatele nebo obchodního modelu v ohrožení. Neustálý konkurenční boj, zrychlující se technologický vývoj či makroekonomické a geopolitické otřesy mohou tvrdě zasáhnout takřka jakýkoli obchodní model, a závažně tak zpochybnit hodnotu majetku mnoha společností, resp. hodnotu jejich závodů (oproti tomu navíc stojí výrazně vyšší využívání nástrojů dluhového financování než kdykoli v minulosti, a to především díky nízkým úrokovým sazbám v posledním více než desetiletí). Nelze však jistě považovat za žádoucí, aby v případě jakékoli (buť na první pohled vážné) nejistoty ohledně dalšího vývoje společnosti bylo možné dovodit, že je podnikatel povinen bezprostředně identifikovat možné ponížení hodnoty svého majetku a příp. konstatovat úpadek z důvodu předlužení a podávat na sebe insolvenční návrh. V praxi lze proto také najít minimum insolvenčních návrhů z důvodů předlužení, a to pochopitelně jak věřitelských, tak i dlužnických.

Před tyto testy úpadku a s tím spojené úvahy o povinnostech obchodní korporace, resp. jejího statutárního orgánu ve finančních potížích, a rovněž (minimálně částečně) před stav hrozícího úpadku dle § 3 odst. 5 ins. zák. však nyní předstupuje nová zóna definovaná v § 4 ZPR.

Nová zóna

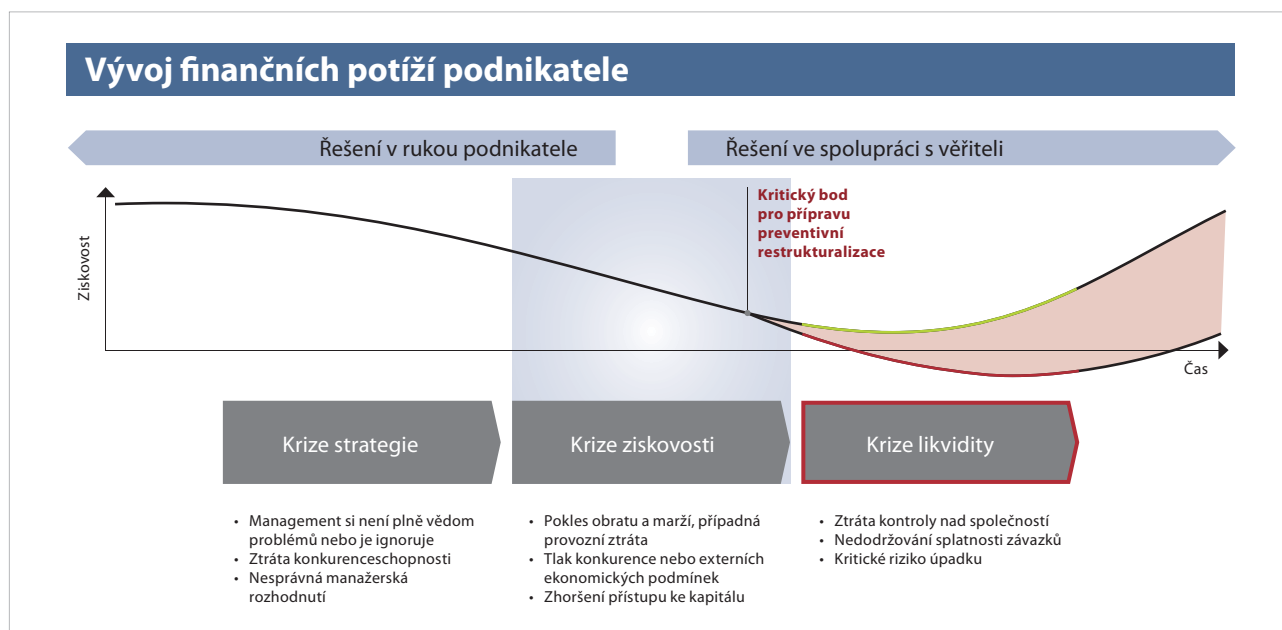
Než přikročíme k detailnějšímu rozboru přípustnosti preventivní restrukturalizace, bude vhodné fáze obtíží podnikatele (tzv. *distress*) ilustrovat na následujícím snímku a výkladu:

na snížit náklady, redukovat investice, hledat nové zdroje kapitálu a rozhodovat se pro složitá opatření, jako je zmenšení týmu nebo ukončení některých činností. Jestliže v tuto chvíli nejsou přijata nutná opatření, krize likvidity se stává nevyhnutelnou.

ZPR lze chápat jako nástroj pro umožnění implementaci některých krizových restrukturalizačních opatření podnikatelem, která by podnikatel bez nástrojů a zákonného rámce ZPR nebyl schopen učinit nebo prosadit.

V § 4 ZPR tak vymezuje zónu vývoje finančních potíží podnikatele, ve kterých je přípustné využití nástrojů ZPR. V objektivní rovině lze stanovit, že jde o fázi, kdy podnikatel již pocítuje finanční potíže, které svou závažností mohou časem při jejich neřešení vést k jeho úpadku, na druhou stranu však tyto problémy nejsou tak závažné, aby již způsobovaly jeho úpadek ve formě platební neschopnosti dle insolvenčního zákona (viz zóna krize ziskovosti na obrázku).

Motivace zákonodárce pro vymezení této „zóny přípustnosti“ je dvojná. Na jedné straně nechce připustit zneužití ZPR pro svévolné šikanování obchodních partnerů podnikatele (především prostřednictvím všeobecného moratoria). Na druhé straně případné naplnění kritérií úpadku ve formě platební neschopnosti indikuje již tak vážné problémy podnikatele (a dopad na jeho věřitele), že nelze předpokládat, že by použití opatření dle ZPR pomohlo tyto problémy uspokojivě vyřešit, a nebylo tak již pouze prologem před nevyhnutelným řešením situace prostřednictvím insolvenčního zákona. Takováto možnost by tak znamenala pouze prodlužování řešení s takřka jistým negativním dopadem na věřitele. Lze také chápat snahu zákonodárce prostřednictvím tohoto omezení

Potíže obchodních společností mohou být různorodé a v extrémních případech se mohou vyvinout v krizi likvidity, která může ohrozit přežití podniku. Obvykle začínají krizí strategie, kdy podnikatel nedokáže držet krok s trendy na trhu a identifikovat změny v poptávce zákazníků. Pokud se společnost nedokáže včas vypořádat s tímto problémem a upravit svou strategii podle potřeb, může to vést ke snížení tržeb a ziskovosti.

Jestliže podnikatel neřeší základní problémy a nemění svou strategii v souladu s potřebami, situace může dále eskalovat a vést ke krizi ziskovosti. To může znamenat úbytek podílu na trhu, nárůst nákladů a klesající provozní marže. Společnost tak bývá nucen

nutit podnikatele řešit své problémy s dostatečným předstihem.

Za zmínku jistě stojí, že pokud ZPR v § 4 odst. 2 vylučuje možnost řešení úpadku ve formě platební neschopnosti, zároveň tak tímto implicitně připouští možnost, že se podnikatel může nacházet v úpadku ve formě předlužení dle insolvenčního zákona a preventivní restrukturalizace je pro něj přípustnou možností.

ZPR v § 4 odst. 3 napomáhá vyvrátitelnou právní domněnkou k definici finančních potíží podnikatele, když stanoví, že „má se za to, že finanční potíže splňují podmínku dostatečné závažnosti podle odstavce 2 tehdy, pokud provoz závodu neprodukuje příjem, který postačuje na úhradu peněžitých dluhů vznikajících v průběhu poslední

ho roku ve lhůtách splatnosti". Zákodárce touto kostrbatou formulací zřejmě chtěl identifikovat finanční stav podnikatele, **kdy příjmy z provozu jeho závodu v posledních 12 měsících nedostačují na úhradu závazků splatných v posledních 12 měsících**. Ačkoli jde o určitou indikaci závažnosti finančních potíží, ani takovýto stav nemusí být nutně známkou závažných finančních potíží (podnikatel např. učinil investici, která začne vytvářet dostatečné provozní příjmy až v budoucnosti). A naopak, může nastat situace, kdy příjmem z provozu závodu je dostačující pro úhradu splatných závazků, a tedy není naplněn předpoklad § 4 odst. 3, avšak podnikatel odložil důležitou investici a tato skutečnost je v budoucnu způsobila poškození jeho konkurenceschopnost nebo provozuschopnost.

Rovněž je dobré zmínit, že fáze finančních potíží podnikatele ilustrovaná na grafu na str. 31 je učebnicovým příkladem vývoje krize v obchodní společnosti. Lze si rovněž představit řadu případů, kde krize není způsobena nevhodnou obchodní strategií podnikatele, ale např. externím šokem (ztráta významného obchodního partnera v důsledku geopolitické krize atp.). Ostatně o tyto faktory není v posledních několika letech nouze.

Mimo objektivní finanční stav podnikatele jako kritéria pro vstup do preventivní restrukturalizace **stanovuje § 4 odst. 1 ZPR subjektivní podmínku dobré víry podnikatele v možnost úspěchu restrukturalizačních opatření**.

ZPR představil v § 117 institut nástroje včasného varování. Pro naplnění tohoto ustanovení Ministerstvo spravedlnosti ČR zřídilo na svých internetových stránkách Finanční zdraví (eformulare.justice.cz/msp-financni-zdravi/form/uvod) formulář, jehož cílem je pomoci podnikateli vyhodnotit finanční zdraví jeho podnikání. Po vyplnění formuláře svými finančními výkazy získá podnikatel přehled finančních ukazatelů indikujících jeho finanční pozici. Ačkoli je třeba brát na zřetel unikátní situaci každého podnikatele a parametry oboru, ve kterém působí, výsledky získané prostřednictvím této aplikace mohou ve velké většině případů poskytnout vhled do zdraví příslušné společnosti a podnikateli indikovat vážnost situace. Využití této aplikace lze doporučit zvláště pro menší a střední podnikatele.

Možnost, nebo povinnost?

V souvislosti se zavedením ZPR do našeho právního systému rovněž **vyvstává otázka, zda statutárnímu orgánu podnikatele vzniká pouze možnost, nebo přímo povinnost využít v jisté fázi krize nástroje preventivní restrukturalizace** (samozřejmě za splnění všech formálních podmínek přípustnosti preventivní restrukturalizace). Domnívám se, že statutární orgán jednajících s péčí řádného hospodáře by nepochybně měl v jistém stadiu řešení problémů společnosti minimálně důkladně zvažovat cestu preventivní restrukturalizace jako nástroj k implementaci nezbytných restrukturalizačních opatření. Lze si však zároveň dobře představit situaci, kdy statutární orgán vyhodnotí, že i při splnění všech formálních kritérií, a tedy přípustnosti preventivní restrukturalizace, není toto řešení pro danou společnost vhodné. K tomuto závěru mohou vést okolnosti např. ve struktuře věřitelů.

Mohlo by jít o situace, kdy je dotčených věřitelů příliš velký počet a nebylo by technicky možné s nimi zajistit komunikaci, a tedy schválení restrukturalizačního plánu dostatečnou většinou, nebo naopak, kdy je dotčených věřitelů tak malé množství, že lze s nimi jednat neformálně a efektivně bez použití ZPR a případnou nedohodu by nástroje ZPR tak jako tak nedokázaly zhojit. Rovněž si lze představit situaci, např. u obchodních modelů vyžadujících velmi

vysokou důvěru obchodních partnerů a zákazníků, že pouhá zpráva na trhu o zahájení formálního procesu dle ZPR by mohla způsobit neúměrnou paniku, která by ve svém důsledku znemožnila snahy o vyřešení krizové situace podnikatelem, a takového riziko spojené s řešením prostřednictvím ZPR by si tak statutární orgán vyhodnotil jako neúměrně vysoké v porovnání s případnými benefity.

Časový paradox

Otázku, kterou budou rovněž podnikatelé při zvažování postupu dle ZPR řešit, je **správné načasování příprav preventivní restrukturalizace**. Nezbytným a zásadním dokumentem pro zahájení preventivní restrukturalizace je sanační projekt, který je nutné předložit soudu jako přílohu oznámení o zahájení preventivní restrukturalizace (§ 6 odst. 3 ZPR), tedy před formálním zahájením samotného procesu preventivní restrukturalizace. Z hlediska rozsahu, a především hloubky analýzy lze z textu ZPR dovodit nemalé požadavky na obsah sanačního projektu (§ 9 ZPR). Sanační projekt by neměl být pouze obecným materiálem, ale měl by mj. do hloubky pojmenovávat problémy podnikatele a jejich příčiny a předložit návrhy jejich řešení. Je tak možné předpokládat, že příprava sanačního projektu zabere i několik měsíců.

Při přípravě sanačního projektu může podnikatel dojít k závěru, že bude nutné navrhnout restrukturalizaci závazků, včetně prominutí dluhu nebo jeho části [§ 18 odst. 1 písm. g) ZPR]. V takovém případě však může nastat situace, kdy podnikatel bude navrhovat prominutí části dluhu, který v době přípravy sanačního projektu sice ještě nevznikl, resp. nebyl uzavřen příslušný závazkový vztah mezi podnikatelem a budoucím věřitelem, avšak podnikatel může důvodně předpokládat, že před zahájením preventivní restrukturalizace vznikne (např. při obchodním modelu s velkým počtem rychle se měnících zákazníků či věřitelů). Je otázkou, jak by byla v této záležitosti posuzována odpovědnost podnikatele.

Na jednu stranu si podnikatel v okamžiku uzavření závazkového vztahu již musel být vědom, že nebude závazek schopen splnit v plné výši a včas. Na druhou stranu však je otázka, jak se domnívám, potřebné položit společný zájem věřitelů a zvážit eventualitu, kdy takovýto krok podnikatele (tj. příprava preventivní restrukturalizace) přispěje k zachování provozu podniku, provedení úspěšné preventivní restrukturalizace a k celkovému vyššímu uspokojení pohledávek věřitelů oproti alternativnímu řešení dle insolvenčního zákona. Autor tohoto příspěvku se domnívá, že v takovém případě bude nutné zkoumat uvedené protichůdné zájmy z hlediska proporcionality a dobré víry podnikatele a jeho statutárního orgánu. Při složitosti (a z toho vyplývající délce) přípravy sanačního projektu a při předpokládaném hojném využívání všeobecného moratoria může jít o relativně časté dilema.

Závěr

ZPR přináší pro podnikatele nové nástroje řešení finančních potíží. Pokud se podnikatel ve finančních potížích ocitne, bude pravděpodobně povinen v jisté fázi krize zvážit vhodnost využití těchto nástrojů. Zároveň je však zřejmě přípustné, aby podnikatel vyhodnotil, že nástroje ZPR nejsou pro jeho situaci vhodné, a volil jiná formální či neformální řešení. Takového vyhodnocení musí přijít ve správný okamžik (v době, kdy by příp. bylo ještě možné postupovat dle ZPR), a lze proto konstatovat, že **ZPR zavádí pro podnikatele ve finančních potížích nové kritérium posuzování jednání s péčí řádného hospodáře**. ❖

Restrukturalizační správce a jeho funkční role v preventivní restrukturalizaci

Autor v následujícím článku shrnuje kvalifikační kritéria a úkoly restrukturalizačního správce při preventivní restrukturalizaci.

JUDr. Adam Sigmund, advokát, seniorní partner advokátní kanceláře ŽIŽLAVSKÝ a společnosti insolvenčních a restrukturalizačních správců AS ZIZLAVSKY.

Kvalifikační kritéria

Institut **restrukturalizačního správce** v procesu preventivní restrukturalizace představuje **kontrolní a podpůrný prvek**. Je podřízen dohledové pravomoci restrukturalizačního soudu, který vykonává rozhodovací pravomoc o významných otázkách preventivní restrukturalizace. Restrukturalizační správce představuje především pomyslnou **prodlouženou ruku restrukturalizačního soudu**. Jelikož smyslem preventivní restrukturalizace je **odvrácení úpadku** (insolvence) podnikatele, nabízí se logicky srovnání institutů preventivní restrukturalizace právě s instituty insolvenčními.

Kvalifikační kritéria pro restrukturalizačního správce jsou shodná jako pro výkon vyššího stupně insolvenční správy, tedy tzv. zvláštní povolení. Zjednodušeně řečeno, insolvenční správce se zvláštním povolením je subjektem licencovaným pro administraci reorganizací, tedy sanačního řešení úpadku dlužníka, a pro administraci insolvenčních řízení finančních institucí (zejména bank a spořitelních a úvěrových družstev). Jedná se o logický koncept. **Do seznamu restrukturalizačních správců, který je součástí restrukturalizačního rejstříku, je automaticky zapsán každý insolvenční správce s platným zvláštním povolením.** Ti, kteří příp. nebudou chtít být v tomto seznamu zapsáni, mohou požádat o své vyškrtnutí (princip *opt-out*).

Ačkoli je zákon o preventivní restrukturalizaci (zákon č. 284/2023 Sb., o preventivní restrukturalizaci, dále jen „ZPR“) účinný již od 23. 9. 2023, **stále chybí prováděcí předpis, který má upravit způsob a výši odměňování restrukturalizačních správců.** Jelikož se jedná o zásadní ekonomické parametry výkonu této funkce, je záhodno přikročit k vydání příslušné vyhlášky. Její podoba může ovlivnit počet osob, které budou chtít funkci restrukturalizačního správce vykonávat. **V současnosti je v seznamu insolvenčních správců se zvláštním povolením zapsáno celkem 31 subjektů (veřejné obchodní společnosti i fyzické osoby), což považuji za dostačující.** Zejména veřejné

obchodní společnosti disponují širokým personálním i materiálním zázemím pro výkon této činnosti. Seznam restrukturalizačních správců, stejně jako restrukturalizační rejstřík, zatím funguje v přechodném provizorním režimu. Co se týče seznamu restrukturalizačních správců, je zatím přístupným prostřednictvím zvláštní části seznamu insolvenčních správců, kde je příslušnost k seznamu restrukturalizačních správců zřejmá pouze z poznámky o odborné praxi.

Podmínkou zápisu do seznamu insolvenčních správců se zvláštním povolením, a tudíž i podmínkou pro zápis do seznamu restrukturalizačních správců, je vykonání zvláštní zkoušky insolvenčního správce (§ 26 zák. č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích). Jedná se o zkoušku velmi náročnou, kterou je navíc zapotřebí opakovat jednou za pět let, což je v rámci profesních zkoušek napříč obory naprostým unikátem. Vstupním kritériem k umožnění konání zvláštní zkoušky insolvenčního správce je předchozí úspěšné vykonání tzv. základní zkoušky insolvenčního správce. Obsahem obou stupňů zkoušek jsou ve smyslu vyhl. č. 312/2007 Sb., o obsahu a dalších náležitostech zkoušek insolvenčních správců, následující tematické okruhy znalostí: občanské, obchodní a pracovní právo, občanské právo procesní, insolvenční právo, správní právo vč. správního řízení, finanční právo vč. daňového řízení, řízení podniku, účetnictví a financování podniku, principy a fungování finančního trhu, organizace podniku a právní regulace dlužníka, u kterého zákon vyžaduje insolvenčního správce se zvláštním povolením, investiční nástroje, obchodování a jiné nakládání s těmito nástroji a právní úprava povinností insolvenčního správce při úpadku dlužníka, u kterého zákon vyžaduje insolvenčního správce se zvláštním povolením.

Smyslem legislativní paralely mezi restrukturalizačním správcem a insolvenčním správcem se zvláštním povolením je využití **synergie blízkých profesí**. Díky této synergii disponuje restrukturalizační správce potřebnými dovednostmi a znalostmi právní úpravy i relevantního trhu pro plnění svých úkolů (viz níže – např. obstarání znaleckých posudků či realizace předběžného přezkumu spornosti pohledávek dotčených stran apod.). Zákon světuje restrukturalizačnímu správcovi velkou zodpovědnost, proto současně vyžaduje, aby restrukturalizační správce zachovával náležitý **standard odborné péče**. Restrukturalizační správce, coby procesní subjekt, má být hodnotově **nezávislý a nestranný** a co do odpovědnostních hledisek musí být výkon jeho funkce realizován **svědomitě a s odbornou péčí**. Restrukturalizační správce **procesně odpovídá restrukturalizačnímu soudu** (je mu při výkonu své funkce přímo podřízen). Soud jej do funkce jmenuje i jej

odvolává, ukládá mu konkrétní úkoly a je oprávněn jej za jejich neplnění či za porušení povinností sankcionovat.

Úkoly restrukturalizačního správce

ZPR v § 58 odst. 3 podává demonstrativní výčet úkolů, které mohou být restrukturalizačnímu správci ze strany soudu uloženy. Jedná se o následující úkoly:

- **a) kontrola činnosti podnikatele** v rozsahu vymezeném rozhodnutím restrukturalizačního soudu,
- **b) obstarání znaleckého posudku**, vyvstane-li v průběhu restrukturalizačního řízení důvod pro ocenění obchodního závodu podnikatele,
- **c) osvědčení průběhu hlasování** o přijetí restrukturalizačního plánu,
- **d) provedení šetření a podání zprávy** o výsledcích šetření pro účely rozhodnutí o záležitosti týkající se preventivní restrukturalizace,
- **e) provedení předběžného přezkumu pohledávky**, nebo
- **f) poskytnutí další součinnosti** restrukturalizačnímu soudu při jeho rozhodovací činnosti.

ZPR ovšem umožňuje soudu ukládat restrukturalizačnímu správci i jiné potřebné úkoly či úkony. **Kontrola činnosti podnikatele může spočívat např. v monitoringu a vyhodnocování jeho hospodaření.** Metody a postupy restrukturalizačního správce jsou shodné, jako je tomu při supervizi insolvenčního správce nad dlužníkem v reorganizaci. Předmět kontroly je totožný – tedy zejména provoz obchodního závodu. Optimální je sledování výsledků hospodaření na krátkodobé (měsíční) bázi. Restrukturalizační správce vyhodnocuje zejména schopnost podnikatele hradit dluhy vznikající v průběhu preventivní restrukturalizace. Je třeba sledovat, zda se podnikatel nezadlužuje a zda dosahuje zisku. Reorganizační plán bude zpravidla obsahovat konkrétní ekonomickou nabídku pro dotčené strany. Průběžnou schopnost podnikatele tuto nabídku plnit bude vhodné podrobit právě monitoringu restrukturalizačním správcem. Pokud např. restrukturalizační plán počítá s plněním pro dotčené strany ze zisku dosaženého provozem závodu v průběhu preventivní restrukturalizace, je třeba sledovat, zda podnikatel tento zisk v navrženém časovém rámci vytváří. Dalším sledovaným parametrem může být stav a struktura majetku podnikatele, zejména z pohledu jeho snižování/zhoršování a souladu takového vývoje s restrukturalizačním plánem. Finanční pozici a finanční výkonnost podniku bude třeba sledovat na bázi rozvahy, výsledovky a výkazu *cash flow* se zvláštním zaměřením na změnu stavu neuhrazených dluhů.

Vyvstane-li v preventivní restrukturalizaci důvod pro ocenění podniku nebo majetku podnikatele z důvodů námitek souvisejících s testem nejlepšího zájmu a testem spravedlivosti restrukturalizačního plánu, otevírá se další pole působnosti pro restrukturalizačního správce. Tím je **obstarání znaleckého posudku**. Restrukturalizační správce sám posudek nevyhotovuje, bude jeho **zadavatelem u znalce**, kterého zvolí, popř. na jehož výběr realizuje tendr. Restrukturalizační správce může v závislosti na konkrétním vymezení úkolu ze strany soudu připravit i formulaci znaleckého úkolu. Rovněž pak může zajišťovat od podnikatele potřebné podklady a vysvětlení, jakož může i vymezit součinnost, kterou bude podnikatel poskytovat znalci. Restrukturalizační správce zajišťuje i financování znaleckého posudku ze zdrojů podnikatele (§ 68 ZPR).

Roli kontrolního mechanismu může restrukturalizační správce převzít i při **osvědčování průběhu hlasování o přijetí restrukturalizačního plánu** podle § 35 ZPR.

Dalším úkolem pro restrukturalizačního správce může být dle potřeby **provedení šetření a podání zprávy o výsledcích šetření** pro účely rozhodnutí o záležitosti týkající se preventivní restrukturalizace. Pod touto formulací je možné očekávat např. **šetření ohledně potenciálního nepoctivého záměru podnikatele**, což je, stejně jako v insolvenční, diskvalifikační kritérium sanačního řešení. Restrukturalizační správce však nedisponuje pravomocí požadovat součinnost od orgánů veřejné moci a třetích osob, jako je tomu u insolvenčního správce. Bude tedy muset vystačit s veřejnými zdroji a s vlastními operativními zjištěními.

Předběžný přezkum spornosti pohledávek

Restrukturalizační správce hraje v preventivní restrukturalizaci zásadní roli při **verifikaci pohledávek dotčených stran**. V insolvenčním řízení k tomu účelu slouží přezkum pohledávek věřitelů. Přihlášení pohledávky je v insolvenční ze strany věřitele aktivním krokem, který musí učinit, aby se mohl insolvenčního řízení účastnit a být v jeho rámci uspokojen. Přihlášky pohledávek podléhají testu legitimacy a legality, kterým je právě přezkumné jednání. Insolvenční správce, který v insolvenčním řízení disponuje přezkumnou pravomocí (doktrína považuje tuto pravomoc za výkon veřejné moci), přezkoumává pravost, výši a pořadí jednotlivých pohledávek, jakož i některé jejich další vlastnosti. Přezkum pohledávek je obligatorní. Rozhodnutí insolvenčního správce však nemusí být definitivní. Je možné aktivně požadovat revizi názoru insolvenčního správce ze strany soudu cestou tzv. incidenčního sporu (§ 159 a násl. ins. zák.), který může být dvouinstanční, jakož lze i využít mimořádných opravných prostředků. Teprve pohledávky, které pozitivně projdou tímto testem, mohou být v rámci insolvenčního řízení uspokojeny.

V preventivní restrukturalizaci je obdobou insolvenčního přezkumu pohledávky tzv. **předběžný přezkum spornosti pohledávky** podle § 88 a násl. ZPR. Ten, kdo vymezuje okruh účastníků preventivní restrukturalizace, je sám podnikatel. Není potřebný žádný úkon věřitele v postavení dotčené strany. Teprve v případě nespokojenosti s vymezením, které učinil podnikatel, typicky co do výše, pořadí či jiné vlastnosti pohledávky, může dotčená strana přijít s požadavkem na předběžný přezkum pohledávky. A může tak učinit jak ohledně vlastní, tak ohledně cizí pohledávky. Tento mechanismus představuje **test legality a legitimacy nároků, se kterými se dotčené strany účastní restrukturalizace a následného uspokojení restrukturalizovaných nároků ve smyslu restrukturalizačního plánu**. Z důvodu menší formálnosti preventivní restrukturalizace se jedná o mechanismus elektivní a dostupný **pouze na návrh**. Když tedy v těchto otázkách nebude v preventivní restrukturalizaci „žalobce“, nebude ani „soudce“.

Dotčenou stranou je věřitel nebo společník podnikatele, jehož právo bude přímo dotčeno restrukturalizačním plánem a který o tom byl vyzooměn písemnou výzvou k zahájení jednání o restrukturalizačním plánu (§ 6 ZPR). Okruh dotčených stran vymezuje sám podnikatel v sanačním projektu, jehož součástí je tzv. seznam dotčených práv. Tento seznam obsahuje práva dotčených stran přímo dotčená restrukturalizačním plánem. Pod pojmem přímé dotčení je třeba si představit konstrukci zahrnutí práva dotčené strany do restrukturalizačního plánu za účelem změny

výše, pořadí, splatnosti nebo jiné vlastnosti tohoto práva či jiného práva s ním spojeného. Dle mého názoru je na svém právu dotčen ten věřitel či společník, který restrukturalizací utrpí změnu svého nároku (typicky k horšímu – peníze později a v menší výši apod.). Takové zhoršení postavení však za využití restrukturalizačních testů musí být pořád ještě výhodnější než úpadkový proces podnikatele. Podmínkou přípustnosti realizace preventivní restrukturalizace je totiž výhodnost ve srovnání s nejbližším jiným řešením (*next best option*), kterým je insolvenční řízení.

Předběžný přezkum spornosti pohledávky se aktivuje návrhem dotčené strany podaným k restrukturalizačnímu soudu. Tímto návrhem se lze domáhat označení pohledávky, která byla zařazena do seznamu dotčených práv, za spornou pro účely vyloučení pohledávky z preventivní restrukturalizace. Návrh lze podat nejpozději do 15 dnů ode dne, kdy podnikatel předložil navrhovateli sanační projekt. Návrh dotčené strany na provedení předběžného přezkumu je spojen s povinností odeslání zálohy na odměnu restrukturalizačního správce na účet soudu. Restrukturalizační soud do tří pracovních dnů od obdržení návrhu uloží restrukturalizačnímu správci provést předběžný přezkum (ve lhůtě 15 dnů ode dne doručení rozhodnutí). Krátkou lhůtu k provedení předběžného přezkumu spornosti pohledávky může soud prodloužit, avšak pouze z důvodů zvláštního zřetele hodných; a to pouze o dalších 15 dnů.

Co do vlastní realizace předběžného přezkumu spornosti ukládá zákon (§ 90 ZPR) restrukturalizačnímu správci **povinnost označit pohledávku za spornou, existuje-li důvodná pochybnost o tom, že vymezení (i) pravosti, (ii) výše, nebo (iii) pořadí pohledávky, nebo (iv) jiné důležité skutečnosti** vyplývající z obsahu závazku, ze kterého vznikla pohledávka, **je v souladu se skutečným stavem.** Restrukturalizační správce pro přezkum využije účetnictví, smlouvy a jiné listiny týkající se pohledávky, které si vyžádá od podnikatele. Rovněž vyzve dotčenou stranu, jejíž pohledávka má být předběžně přezkoumána, ke sdělení jejího písemného stanoviska. Následně vydá ve věci své stanovisko restrukturalizační správce. Pokud podnikatel vymezil pohledávku ve zjevném rozporu s jejím skutečným stavem, který mu měl a mohl být znám, tak na to upozorní. Vypořádá se i s argumentací dotčené strany, jejíž pohledávka byla předběžně přezkoumána. **O výsledcích informuje vedle soudu též podnikatele, navrhovatele a dotčenou stranu, jejíž pohledávka byla předběžně přezkoumána.**

Součinnost podnikatele v plném rozsahu je podmínkou možností restrukturalizačního správce plnohodnotně provést přezkumný úkon. Zákon k tomuto podnikateli nikoli pouze vede, ale i patřičně motivuje. Nesplní-li podnikatel svoji povinnost poskytnout součinnost bez zbytečného odkladu, restrukturalizační správce může bez dalšího označit přezkoumávanou pohledávku za spornou. To však nemá negativní ekonomické důsledky pro dotčenou stranu, ale naopak pro podnikatele. Sporná pohledávka je vyloučena z restrukturalizace. To ovšem neznamená, že nebude uspokojována (jako je tomu v insolvenční), ale naopak bude uspokojována ve své původní, nerestrukturalizované podobě, což je pro věřitele ekonomicky výhodnější.

Na rozdíl od insolvenčního řízení **je v preventivní restrukturalizaci stanovisko restrukturalizačního správce ohledně provedení přezkumu pouze podkladem** pro rozhodnutí subjektu, který má finální přezkumnou pravomoc. Tím je **restrukturalizační soud.** Ten, neshledá-li, že stanovisko správce

vykazuje závažné nedostatky, rozhodne v souladu s ním o označení pohledávky za spornou nebo nespornou pro účely vyloučení pohledávky z preventivní restrukturalizace (§ 91 ZPR). Pokud stanovisko správce vykazuje závažné nedostatky, které vyvolávají pochybnost o jeho správnosti, zejména je-li stanovisko nejasné nebo nedostatečně odůvodněné, může soud postupovat cestou výzvy k jeho opravě nebo doplnění, a nevede-li tento postup k nápravě, provede předběžný přezkum sám. Co je zcela zásadní, **proti rozhodnutí soudu není odvolání přípustné.** Jedná se tedy o jednoinstanční způsob rozhodování bez možnosti jeho korekce, avšak právě tento koncept vystihuje menší formálnost a procesní odlehčenost preventivní restrukturalizace jako celku.

Stanovisko restrukturalizačního správce je pro soud zásadní, neboť správce je tím, kdo v „terénu“ zajistí potřebné podklady pro přezkum pohledávky, provede jejich analýzu a přikročí k vyjádření právního názoru ohledně toho, zda vymezení pravosti, výše nebo pořadí pohledávky nebo jiné důležité skutečnosti je v souladu se skutečným stavem. **Stanovisko správce tudíž musí být jasné, srozumitelné a řádně odůvodněné.** Jedním z podkladů pro vypracování stanoviska správce je i vyjádření dotčené strany. Je tedy nanejvýše záhodno, aby dotčené strany nepodceňovaly svá vyjádření vůči restrukturalizačnímu správci a aby tato jejich vyjádření obsahovala i adekvátní právní závěry, které může restrukturalizační správce posoudit.

Další možné úkoly restrukturalizačního správce

Pod poskytnutím další součinnosti restrukturalizačnímu soudu při jeho rozhodovací činnosti si lze představit např. **stanovisko restrukturalizačního správce k otázce, zda restrukturalizační plán má či nemá přiměřené vyhlídky na to, že předejde úpadku podnikatele a zachová nebo obnoví provozuschopnost jeho závodu.** Vyřešení této otázky ukládá § 99 ZPR restrukturalizačnímu soudu při potvrzování restrukturalizačního plánu nepřijatého dotčenými stranami. Jedná se o otázku komplikovanou, založenou na hodnocení ekonomických kritérií a směřující k odhadování či prognózování budoucího vývoje. Předpokládám, že si restrukturalizační soudy budou vyžadovat k posouzení této otázky, kterému se nebudou moci vyhnout, stanovisko restrukturalizačního správce, tak jako se děje v insolvenčním řízení, kdy se insolvenční správci vyjadřují k vhodnosti konkrétního způsobu řešení úpadku. Vzhledem ke kvalifikačním požadavkům na restrukturalizačního správce by však měl být schopen podobné prognózy, a v této kvalifikaci tak spočívá důležitá přidaná hodnota restrukturalizačního správce pro preventivní restrukturalizaci.¹

ZPR v § 58 odst. 4 přímo ukládá restrukturalizačnímu správci **povinnost notifikovat možný výskyt nepoctivého záměru** sledovaného podnikatelem. Restrukturalizační správce v rámci svých povinností musí takové podezření oznámit restrukturalizačnímu soudu a dotčeným stranám. Povinnost kontinuálního sledování nepoctivého záměru ze strany restrukturalizačního správce je pro preventivní restrukturalizaci stanovena ještě sil-

¹ A. Sigmund: § 58, in A. Sigmund, J. Brož, L. Kačerová, P. Kališ, R. Macháček, L. Mikeska, A. Stanislav, M. Šmůla, J. Vavřina, J. Voda, M. Žižlavský: Zákon o preventivní restrukturalizaci. Praktický komentář [Systém ASPI], Wolters Kluwer [cit. 2023-11-28], ASPI_ID KO284_2023CZ, dostupné z: www.aspi.cz – <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/458/1/2>.

něji než pro insolvenčního správce v insolvenčním řízení. Nepoctivý záměr je diskvalifikačním kritériem pro sanační způsoby řešení úpadku, tj. pro reorganizaci a oddlužení, ale i pro ochranu před věřiteli v podobě moratoria. Pro preventivní restrukturalizaci je pojem nepoctivý záměr vymezen v § 5 odst. 2 ZPR. Zvláštního významu nabývá nepoctivý záměr při potvrzování restrukturalizačního plánu přijatého dotčenými stranami (§ 98).

Závěr

Preventivní restrukturalizace se může obejít **i bez procesní účasti restrukturalizačního správce**. Bude se však jednat o zcela **výjimečné konsenzuální případy bez výskytu pochybností či procesních námitek**. V drtivé většině preventivních restrukturalizací tedy dojde k instalaci restrukturalizačního správce, avšak **vždy pouze ad hoc pro splnění konkrétního soudem vymezeného úkolu**. Náklady na odměnu restrukturalizačního správce tak

2 M. Žižlavský: § 4, in op. cit. sub 1.

nijak významně nezatíží celý proces. Procesní role restrukturalizačního správce bude spočívat v **kontrolní funkci** nad činností podnikatele a nad jeho poctivým záměrem. Správce bude **prodlouženou rukou soudu v terénu**, bude provádět šetření, podávat zprávy a zprostředkovávat potřebné úkony jiných subjektů (např. znalecký posudek). Zásadní bude role správce při **verifikaci pohledávek dotčených stran** (předběžný přezkum spornosti pohledávek).

Restrukturalizační správce bude tedy subjektem, který **usnadní průběh preventivní restrukturalizace**, ale zároveň bude i **pojistkou jeho zákonnosti**. Vzhledem k významu úkolů restrukturalizačního správce pro zdárný průběh restrukturalizace jako celku bude zajisté vhodné zvažovat i možnost **přizvání zkušených odborných právních a ekonomických poradců** k zefektivnění jeho činnosti. Michal Žižlavský k tomu uvádí, že klíčové je objektivní vyhodnocení povahy a míry potíží podnikatele z ekonomického a právního pohledu. To se zpravidla neobejde bez ekonomických a právních poradců, kteří se specializují na obor restrukturalizace a insolvence.² ❖

Prodloužení moratoria

Autorka v následujícím příspěvku kriticky rozebírá podmínky prodloužení všeobecného i individuálního moratoria podle zákona o preventivní restrukturalizaci.

Mgr. Lucie Kačerová

je advokátkou v advokátní kanceláři ROWAN LEGAL.

Naše aktuálně dva nejzásadnější předpisy upravující kolektivní vymáhání práv a povinností, tj. insolvenční zákon a nově účinný ZPR, obsahují celkem **tři druhy moratorií**, o které lze v jiných situacích žádat, za jiných podmínek je vyhlásit a samozřejmě za jiných podmínek je prodloužit a/nebo opakovat. Slovy klasika by se dalo říct: „*Nudíte se? Kupte si medvídku mývala.*“¹

Ještě předtím, než se budu zabývat **předmětem předkládaného článku, tj. prodloužením všeobecného a individuálního**

moratoria podle ZPR, považuji za podstatné zdůraznit, proč jsou moratoria tak důležitá. Je to právě díky jejich účinkům, které nejenže **chrání dlužníka, ale rovněž oslabují práva ostatních věřitelů**. Nové druhy moratorií v ZPR tyto účinky dokonce rozšiřují vůči různým okruhům věřitelů. Vzhledem k tomu, že všechny účinky moratorií nejsou předmětem tohoto článku, vyjmenuji na tomto místě alespoň ty společné.

Pokud jde o oslabení práv věřitelů a posílení ochrany dlužníka v době vyhlášení moratoria, v zásadě jde o omezení, která jsou spojena se zahájením insolvenčního řízení, tj. **nelze zahájit insolvenční řízení věřitelským insolvenčním návrhem,² nelze zahájit ani provést výkon rozhodnutí nebo exekuci,³ věřitelé nemožou uplatnit právo na uspokojení ze zajištěného majetku podnikatele, nabýt nové zajištění, nebo dokonce ukončit dlouhodobé nesplněné smlouvy ani z nich odepřít plnění**. Mám za to, že z vyjmenovaných omezení je zřejmý důvod, proč by úprava moratorií (za jakých podmínek je vyhlásit, prodloužit apod.) měla být alespoň jednotná, když už ne jednoduchá. Bohužel, není tomu tak, a to ani pro případ prodloužení moratorií dle ZPR.

Dva druhy moratorií

ZPR zavádí dva druhy moratorií, tj. všeobecné a individuální.

Zdá se, že se jedná o vhodně zvolené řešení. Směrnice⁴ připouští, aby členské státy rozlišovaly různé druhy moratorií, přičemž smysl tohoto rozlišování, pro které se zákonodárce při transpozici rozhodl, má nesporné výhody. Vyhlášení individuálního moratoria podle ZPR je totiž možné využít, na rozdíl od všeobecného moratoria, již před zahájením preventivní restrukturalizace.⁵ Individuální moratorium dále nezasahuje do práv všech věřitelů, nýbrž pouze těch individuálně určených,⁶ a individuální moratorium se na roz-

1 B. Hrabal: Postřižiny.

2 Právě uvedené platí i v případě moratoria podaného podle ins. zák. před zahájením insolvenčního řízení.

3 A to na rozdíl od moratoria podle ins. zák., při kterém lze výkon rozhodnutí „zahájit“, avšak nelze jej dokončit.

4 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 ze dne 20. června 2019 o rámcích preventivní restrukturalizace, o oddlužení a zákazech činnosti a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice (EU) 2017/1132 (směrnice o restrukturalizaci a insolvenční), dále „směrnice“.

5 § 85 odst. 3 ZPR.

6 Individuální moratorium lze podle § 86 odst. 1 ZPR vyhlásit nejvýše vůči třem věřitelům.

díl od toho všeobecného nevyhlašuje vyhláškou,⁷ takže není spojeno s negativní publicitou a z ní plynoucích případných obtíží.⁸ Rozlišování na více druhů moratorií tak odpovídá účelu, pro který byla tato možnost v čl. 6 odst. 3 směrnice zakotvena.⁹

Povedené řešení ohledně institutu moratoria je však zastíněno nepovedenou transpozicí podmínek, za kterých lze moratorium prodloužit. Obě moratoria lze prodloužit podle podmínek stanovených v § 77 odst. 1 ZPR. **Podle komentářové literatury je k prodloužení moratoria nutné kumulativní splnění dvou podmínek.** Zaprvé, že podnikatel dosáhl při vyjednávání nebo sestavování restrukturalizačního plánu takového pokroku, z něhož lze usuzovat, že v dohledné době předloží dotčeným stranám k hlasování restrukturalizační plán. Zadruhé, že podnikatel k návrhu připojil písemný souhlas většiny dotčených stran nebo odůvodněné doporučení restrukturalizačního správce.¹⁰ **Podle mého názoru však kumulativní splnění dvou výše uvedených podmínek z textu zákona nevyplývá a postačí alternativní naplnění jednoho z bodů § 77 odst. 1, tj. buď naplnění podmínky podle § 77 odst. 1 písm. a), nebo naplnění podmínky podle § 77 odst. 1 písm. b), nebo naplnění podmínky podle § 77 odst. 1 písm. c) ZPR.**

Struktura ustanovení totiž vypadá následovně: *Soud moratorium prodlouží, pokud podnikatel předloží a), b), nebo c).* Použití spojky „nebo“ jasně indikuje záměr zákonodárce nabídnout jednotlivé body jako alternativy. To ostatně tvůrcům právních předpisů napovídá mj. Metodická pomůcka pro přípravu návrhů právních předpisů.¹¹ Pokud bych chtěla přistoupit na výklad citovaného ustanovení způsobem, jakým ho vykládá komentářová literatura, musela bych přistoupit na to, že ustanovení vzniklo legislativní chybou, a upřednostnit teleologický výklad před gramatickým.¹² Možnost prosazení teleologického výkladu na úkor gramatického je obecně přípustná, avšak pouze v případě, kdy o jednoznačnosti a výlučnosti smyslu a účelu zákona není jakákoliv pochybnost.¹³ Jediný argument ve prospěch prolomení gramatického výkladu by tak mohla nabízet důvodová zpráva.¹⁴ Její znění však není dostatečně určité k tomu, abychom z něj mohli vycházet při výkladu tohoto ustanovení. Proto teleologický výklad § 77 odst. 1 ZPR nelze upřednostnit před gramatickým a budu v následujících pasážích nadále vycházet z toho, že soud moratorium prodlouží za splnění kterékoli z nabízených podmínek.

• **K první podmínce prodloužení, tj. dosažení pokroku, z něhož lze usuzovat, že bude restrukturalizační plán předložen k hlasování.**

Podle čl. 6 odst. 7 směrnice mohou členské státy umožnit prodloužení moratoria. Jako jeden z příkladů, které členské státy mohou vzít v úvahu, uvádí, že „v jednáních o restrukturalizačním plánu bylo dosaženo příslušného pokroku“. Neurčitost tohoto pojmu v textu směrnice má své opodstatnění. To spočívá v tom, že samy členské státy si mají určit kritérium, při jehož splnění k tomuto příslušnému pokroku dojde. **Český zákonodárce** však slova příslušnému pokroku do podmínek k prodloužení moratoria v zásadě opsál,¹⁵ a **vytvořil tak situaci, kdy prodloužení moratoria může být umožněno v relativně neurčitém okruhu situací.**

Např., ZPR předpokládá zahájení restrukturalizačního řízení doručením výzvy spolu se sanačním plánem první dotčené straně (nikoli všem dotčeným stranám), což znamená, že když ostatním dotčeným stranám bude doručováno o dva měsíce později, třeba proto, že si podnikatel chce rozložit vyjednávání, nepochybně lze

už v tomto případě uvažovat o pokroku. Další projevy pokroku mohou např. spočívat v (i) uzavření *standstill* dohody, (ii) zúžení nebo rozšíření dotčených stran (např. v návaznosti na splacení některých pohledávek) se souhlasem většiny dotčených stran, čemuž může docházet opakovaně, (iii) návrhu na předběžný přezkum pohledávek podle § 88 ZPR či jakýmkoli postupem v rámci procesu předběžného přezkumu, nebo (iv) jmenování restrukturalizačního správce na návrh podnikatele podle § 59 odst. 1 písm. c) ZPR, aby pomáhal podnikateli. U žádného z uvedených příkladů nelze *a priori* vyloučit, že se jedná o pokrok, zároveň každý z uvedených příkladů bude muset být soudem hodnocen jednotlivě s ohledem na další okolnosti předmětné restrukturalizace tak, aby soud mohl učinit závěr, že tento pokrok směřuje k předložení restrukturalizačního plánu. Je sice pravda, že neurčité právní pojmy, jejichž definice není z podstaty věci možná, jsou v právním řádu zákonodárcem využívány záměrně, aby bylo právu umožněno reagovat na narůstající komplexitu společenského života, která přináší nové situace a potřeby,¹⁶ v tomto případě však jejich použití zcela neodpovídá směrnici, která stanoví, že „*takové prodloužení nebo nové přerušení vymáhání individuálních nároků budou přiznána, pouze pokud z přesně vymezených okolností vyplývá, že přiznání takového prodloužení nebo nového přerušení je řádně odůvodněné.*“

Kromě výše uvedeného **považuji rovněž za nevhodné, že tato podmínka prodloužení má být stejná jak pro všeobecné, tak i pro individuální moratorium.** Protože vyhlášení všeobecného moratoria je možné až po zahájení preventivní restrukturalizace, nebude množina toho, co lze považovat za „pokrok“, pro individuální a všeobecné moratorium totožná. V případě možnosti prodloužení individuálního moratoria bude množina toho, co lze považovat za „pokrok“, rozšířená oproti všeobecnému moratoriu minimálně o „zahájení“ preventivní restrukturalizace, vč. předlože-

7 § 53 ZPR.

8 Negativní publicita zhoršuje přístup podnikatele k úvěrovému financování a postavení obchodní značky podnikatele na relevantním trhu. Srov. důvodovou zprávu k zákonu č. 284/2023 Sb. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=371&CT1=0>.

9 Ch. Paulus, R. Dammann (eds.): *European preventive restructuring: Article-by-article commentary*, C. H. Beck, Munich 2021, str. 110.

10 A. Sigmund, J. Brož, L. Kačerová, P. Kališ, R. Macháček, L. Mikeska, A. Stanislav, M. Šmůla, J. Vavřina, J. Voda, M. Žižlavský: *Zákon o preventivní restrukturalizaci. Praktický komentář*, Wolters Kluwer ČR, Praha 2023, str. 261.

11 Viz https://www.vlada.cz/assets/ppov/Irv/dokumenty/Methodicka_pomuckaIII.pdf, *„Má-li právní norma (obvykle v dispozici) umožňovat volbu z více než dvou možných hypotéz, klade se rozlučovací spojka „nebo“ mezi poslední dvě z předpokládaných hypotéz.“*

12 Zde se sluší poznamenat, že opřít výklad o argument legislativní chybou (zejména ve veřejném právu v neprospěch jedince) nepřipouštějí ani ti, kteří jsou k prosazení teleologického výkladu na úkor gramatického výkladu přístupnější. Srov. J. Wintr: *Metody a zásady interpretace práva*, Auditorium, Praha 2013.

13 Pl. ÚS-st. 1/96 ze dne 21. 5. 1996.

14 Tak § 77 uvádí že „*mezi předpoklady prodloužení všeobecného moratoria patří zejména včasné podání návrhu podnikatelem, dosažení dostatečného pokroku při sjednávání restrukturalizačního plánu, získání písemného souhlasu většiny dotčených stran, zachování provozuschopnosti obchodního závodu podnikatele a schopnosti včasné hradit pohledávky vzniklé z jeho provozu v době trvání moratoria.*“

15 Čl. 6 odst. 7 písm. a) směrnice stanoví: „*v jednáních o restrukturalizačním plánu bylo dosaženo příslušného pokroku.*“ Ust. § 77 odst. 1 písm. a) stanoví: „*dosáhl při (...) sestavování restrukturalizačního plánu takového pokroku, z něhož lze důvodně usuzovat, že bude v prodloužené době předložen (...) k hlasování o přijetí.*“

16 J. Harvánek a kol.: *Teorie práva*, Aleš Čeněk, s. r. o., Plzeň 2008, str. 322.

ní sanačního projektu prvnímu dotčenému věřiteli. Z toho důvodu musí být výklad pojmu „pokrok“ pro obě moratoria jiný.

- **Ke druhé podmínce prodloužení, tj. písemnému souhlasu většiny dotčených stran s prodloužením.**

Bohužel, **ani v tomto případě nelze dle mého názoru hovořit o určitosti vymezení podmínky, a to z důvodu, že (i) není zřejmé, k jakému dni má být stanoven okruh dotčených stran, a (ii) zda pohledávky, jež jsou předmětem přezkumu spornosti, mají/mohou být započítávány do kvora.** Obě otázky lze však dle mého názoru vyložit a vyřešit snadněji než obsah neurčitého právního pojmu „pokrok“.

Vzhledem k tomu, že zákon stanoví, že až účinností rozhodnutí o označení pohledávky za spornou je tato pohledávka vyloučena z preventivní restrukturalizace, **považuji ve spojení s vymezením dotčených a vyloučených pohledávek za nezbytné, aby i pohledávky dotčené přezkumem spornosti byly zařazeny do kvora při stanovení písemného souhlasu většiny dotčených stran s prodloužením moratoria.** Ostatně, pro případ, kdy toto zákonodárce měl v úmyslu vyloučit, učinil tak.¹⁷ Okruh dotčených stran tak může být pro účely prodloužení moratoria ovlivněn pouze souhlasem většiny dotčených stran v sanačním projektu dle § 12 odst. 1 ZPR. V tomto ohledu může nastat situace (byť okrajová), kdy podnikatel získá většinový souhlas s prodloužením moratoria ještě předtím, než je návrh na prodloužení podán na soud, a současně v mezidobí dojde k zúžení/roziřnění dotčených stran postupem podle § 12 odst. 1 ZPR. Nicméně, v takovém případě by nepochybně došlo k naplnění jedné z domněnek nepoctivosti [konkrétně podle § 5 odst. 2 písm. b) ZPR], neboť by k žádosti o prodloužení moratoria byl předložen písemný souhlas neaktuální většiny dotčených stran. Z právě uvedeného vyplývá i odpověď na otázku, k jakému dni má být kvorum dotčených stran posuzováno.

Závěrem této části opět nelze pominout nevhodnost legislativní techniky, která **tuto podmínku stanoví** díky kouzelnému ust. § 87 ZPR **pro oba druhy moratorií**, a to z následujících důvodů.

Zprvu, vzhledem k tomu, že individuální moratorium může být zahájeno ještě před zahájením preventivní restrukturalizace, tj. předtím, než dojde k vymezení (alespoň prvnímu) dotčených stran v sanačním projektu, minimálně po nějakou dobu (konkrétně 30 dnů) je tato možnost prodloužení individuálního moratoria nevyužitelná. Zadruhé, vzhledem k tomu, že z povahy individuálního moratoria lze dovodit, že „všechny účinky, které chrání dotčeného

věřitele, mají dopad jen do vztahů, které se nějakým způsobem týkají právě tohoto dotčeného věřitele“¹⁸ zdá se trochu absurdní vyžadovat pro jeho prodloužení souhlas většiny dotčených stran, tj. i těch nedotčených individuálním moratoriumem. **Právě uvedené tak z této podmínky prodloužení moratoria činí pro individuální moratorium spíše prázdnu možnost.**

- **Ke třetí podmínce prodloužení, tj. předložení odůvodněného doporučení restrukturalizačního správce, z něhož vyplývá, že prodloužení moratoria umožní podnikateli předložit restrukturalizační plán k hlasování.**

Na první pohled se může zdát tato podmínka podobná té v § 77 odst. 1 písm. a) ZPR, není tomu však tak. Jednak proto, že možnost podnikatele předložit restrukturalizační plán k hlasování není v případě § 77 odst. 1 písm. c) časově omezena [na rozdíl od § 77 odst. 1 písm. a)], dále proto, že není vyžadován „pokrok“, nýbrž pouze to, že prodloužení moratoria „umožní předložit“ restrukturalizační plán k hlasování. **Tato podmínka prodloužení moratoria je tak ještě vágnější než první podmínka.** Vágnost má pravděpodobně zhojit ingerence restrukturalizačního správce, na kterého jsou pak kladeny skutečně vysoké nároky při rozhodování o tom, jaké skutkové okolnosti mají být v tom konkrétním případě naplněny, aby své doporučení mohl vydat. S ohledem na právě uvedené je zřejmé, že nelze než učinit závěr, že naplnění této podmínky bude posuzováno v každém konkrétním případě jinak a **nelze definovat ani obecné mantinely úvah, kterými by se měl podnikatel řídit při žádosti restrukturalizačního správce o vydání předmětného doporučení.**

Závěr

Po dobu trvání moratoria může mít přerušení vymáhání nároků negativní dopad na věřitele.

Maximální doba, po kterou lze moratorium vyhlásit, slouží jako institut k zajištění spravedlivé rovnováhy mezi právy dlužníka a věřitelů.¹⁹ Prodlužování moratoria může mít další negativní dopady na věřitele. Z toho důvodu by měly být mj. stanoveny **zřejmě a dostatečně jasné podmínky, za kterých bude moratorium prodlouženo.**²⁰ Institut prodloužení moratoria preambule směrnice vysvětluje tak, že některé složité případy restrukturalizace mohou vyžadovat více času a „členské státy by měly mít možnost stanovit, že v těchto případech může soudní nebo správní orgán povolit prodloužení počáteční délky trvání přerušení“.²¹ Tato textace napovídá, že institut prodloužení moratoria byl zamýšlen pro výjimečné případy, kdy se cíl preventivní restrukturalizace nepovede naplnit v původně stanovené době. Samotná směrnice však nestanoví, že podmínky pro prodloužení by měly být z výše uvedených důvodů přísné.²² Naproti tomu podává jasné instrukce, že moratorium lze prodloužit, pokud z přesně vymezených okolností vyplývá, že přiznání tohoto prodloužení je řádně odůvodněné. Český zákon ZPR však takové přesně vymezené okolnosti, za kterých je prodloužení odůvodněné, nestanoví.

Nevhodná je také legislativní technika, která podmínky pro prodloužení moratoria stanoví stejně pro individuální i všeobecné moratorium.

S ohledem na výše uvedené nelze než uzavřít, že (nejen) v této části procesu preventivní restrukturalizace je nezbytné podnikatelům a všem zúčastněným stranám doporučit obezřetnost a zapojení odborníků. A to je, opět slovy klasika, „*taková pěkná tečka za tím naším případem*“.²³ ❀

17 Srov. vymezení přípustnosti předložení restrukturalizačního plánu k hlasování až po skončení všech předběžných posouzení spornosti pohledávek.

18 Op. cit. sub 10, str. 280.

19 Preambule, bod 35 směrnice.

20 Spolupůsobení negativního dopadu moratoria a z toho vyplývající potřebu úpravy podmínek zdůrazňuje již důvodová zpráva evropské směrnice: „Obavy, že přerušení vymáhání nároků by mohlo mít negativní dopad na věřitele, jsou řešeny prostřednictvím ustanovení o trvání přerušení, podmínkách pro jeho prodloužení a podmínkách pro jeho zrušení“ (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A52016PC0723>).

21 Preambule, bod 35 směrnice.

22 Ostatně také hlavní interpretační zásadou směrnice je princip minimální harmonizace. Srov. K. Vítíková, O. Zezulka: O východiscích preventivní restrukturalizace a rozdílech oproti reorganizaci, in J. Schönfeld, M. Kuděj, B. Havel, P. Sprinz a kol.: Preventivní restrukturalizace: Revoluce v oblasti sanací podnikatelských subjektů, 1. vyd., C. H. Beck, Praha 2021, str. 61.

23 Jára Cimrman: Vražda v salónním kupé.

Dopady preventivní restrukturalizace na stávající financování a možnosti nového financování

Věřitelé, kteří poskytli podnikateli financování, mají specifické postavení, jež jim do značné míry zůstane zachováno i při preventivní restrukturalizaci podnikatele. Tito věřitelé tak budou v restrukturalizačním procesu hrát často klíčovou roli, a to nehledě na to, zda je podnikatel zařadí mezi dotčené strany, či nikoli. V tomto příspěvku se zaměříme na to, jakým způsobem může preventivní restrukturalizace ovlivnit pozici financujících věřitelů a co je příp. může motivovat k tomu, aby podnikatele během tohoto sanačního procesu podpořili třeba i tím, že mu poskytnou další prostředky.

Mgr. Pavel Boguský, LL.M.,
působí jako advokát, partner pražské pobočky mezinárodní advokátní kanceláře Dentons.

Mgr. Ondřej Bartoň
působí jako advokát, partner pražské pobočky mezinárodní advokátní kanceláře Dentons.

Mgr. Jiří Tomola
působí jako advokát, partner pražské pobočky mezinárodní advokátní kanceláře Dentons.

Dopady preventivní restrukturalizace na stávající financování

Na rozdíl od insolvenčního řízení, s jehož zahájením je spojena celá řada účinků, které věřitele zásadně omezují v individuálním vymáhání pohledávek či jejich zajištění, **preventivní restrukturalizace sama o sobě podnikateli žádnou automatickou ochranu před věřiteli neposkytuje.** Zahájení preventivní restrukturalizace nekreslí žádnou pomyslnou „tlustou čáru“ za podnikatelovými historickými dluhy. Podnikatel by právě naopak měl po celou dobu trvání preventivní restrukturalizace hradit pohledávky všech svých věřitelů tak, jak se stávají splatnými. To přitom platí i pro pohledávky věřitelů, kteří podnikateli poskytli financování.

Určité míry ochrany před svými věřiteli může podnikatel při preventivní restrukturalizaci dosáhnout jen prostřednictvím **všeobecného moratoria** (§ 73 a násl. zákona č. 284/2023 Sb., o preventivní restrukturalizaci, dále „ZPR“), **event. moratoria individuálního** (§ 85 a násl. ZPR), která budeme pro účely tohoto příspěvku pro zjednodušení dále souhrnně označovat jen jako moratorium.¹ V následujících odstavcích se tak budeme věnovat otázce, **jaká konkrétní práva financujícího věřitele mohou být v takovém případě omezena, a naopak, jaká konkrétní oprávnění by mu měla zůstat zachována.**

Co věřitel v moratoriu jistě nemůže a co naopak jistě může

Začneme přitom od jednoznačnějších případů. Je nepochybné, že **v případě vyhlášení moratoria nebude věřitel oprávněn způsobit zahájení insolvenčního řízení** proti podnikateli (§ 78 odst. 1 ZPR), docílit **nařízení, zahájení ani samotného provedení výkonu rozhodnutí nebo exekuce** na podnikatelův majetek (§ 78 odst. 2 ZPR) a **uplatnit právo na uspokojení své pohledávky ze zajištění na majetku podnikatele** (§ 81 odst. 1 ZPR). Rozsah prvních dvou uvedených omezení je přitom daný dosti exaktně. K řešení otázky, co ještě není, a co naopak již je uplatnění zajištění, pak může poskytnout návod insolvenční praxe a judikatura, jelikož identický zákaz se uplatní i v případě zahájení insolvenčního řízení.

Obdobně by nemělo být pochyb o tom, že **v moratoriu budou věřitelé nijak omezeni v možnosti započtení vzájemných pohledávek.** Typicky tak financující banka bude moci započíst své pohledávky na splacení úvěru vůči pohledávkám podnikatele na výplatu zůstatku na bankovních účtech, které ta samá banka pro podnikatele vede. Omezení či úplného zákazu započtení vzájemných pohledávek podnikatele a jeho věřitelů lze v moratoriu docílit pouze prostřednictvím předběžného opatření. K jeho vydání však může dojít pouze k návrhu dotčené strany (§ 83 odst. 1 a 2 ZPR). Sám podnikatel tak nemůže docílit ochrany proti zápočtům ze strany svých věřitelů. To představuje rozdíl jak oproti „klasic-

¹ Účinky všeobecného i individuálního moratoria jsou s určitými výjimkami v zásadě totožné (srov. § 87 ZPR). Pro účely tohoto příspěvku tedy, pokud není v jeho textu výslovně uvedeno jinak, mezi těmito dvěma druhy moratorií nerozlišujeme.

kému“ insolvenčnímu moratoriu, tak i jakémukoli insolvenčnímu řízení, kde je navrženo povolení reorganizace, při nichž dlužník získává imunitu vůči zápočtům ze strany svých věřitelů automaticky.

Úvěrová smlouva jako nesplněná smlouva o vzájemném plnění?

Při výkonu některých dalších oprávnění, která financujícímu věřiteli zpravidla v souladu s příslušnou úvěrovou a zajišťovací dokumentací – a zejména pak v případě jejího porušení – náleží, však již hranice mezi dovoleným a zakázaným jednáním zcela zřetelná být nemusí. Pro rozřešení této otázky bude **klíčové posouzení, zdali se smlouva, ze které dané oprávnění vyplývá, kvalifikuje jako nesplněná smlouva o vzájemném plnění, které v moratoriu požívají zvláštní ochrany.** Za takové smlouvy se přitom považují „smlouvy o dodávkách zboží, služeb, energií nebo jiného druhu plnění, které jsou nezbytné pro pokračování běžného provozu závodu podnikatele“ (§ 80 odst. 1 ZPR), přičemž současně musí platit, že daná smlouva v době vyhlášení moratoria ještě nebyla zcela splněna ani podnikatelem, ani druhým účastníkem smlouvy (§ 80 odst. 4 ZPR).

Může být otázkou, zda by při extenzivním výkladu pod takto širokou definicí nemohly teoreticky spadat i úvěrové smlouvy, na jejichž základě banka poskytuje podnikateli provozní financování, zejména pokud má takové financování formu revolvingového či kontokorentního úvěru. Takový úvěr je totiž v průběhu trvání úvěrového vztahu nejen opakovaně splácen, ale při absenci porušení příslušné úvěrové smlouvy ze strany podnikatele také opakovaně čerpán. V takovém případě lze pak argumentovat, že příslušná úvěrová smlouva – pokud před vyhlášením moratoria nedošlo k jejímu ukončení – ještě nebyla zcela splněna, když na jednu stranu má podnikatel stále povinnost úvěr splácet, ale na druhou stranu má současně i banka povinnost (při splnění příslušných smluvních podmínek) úvěr opakovaně poskytovat.

Domníváme se však, že zákonodárce takovýto důsledek zjevně nezamýšlel. Byť poskytování úvěru lze považovat za poskytování služby, zákonem stanovenou podmínkou nezbytnosti služby pro pokračování běžného provozu závodu podnikatele je dle našeho názoru třeba chápat v užším, funkčním smyslu. Předmětná služba podle nás musí být základní, tedy taková, která je spjata s provozem závodu podnikatele jako takovým, nikoli jen že zprostředkovaně umožňuje tento provoz tím, že podnikateli poskytne prostředky na úhradu dodávek takové základní služby. Tomu přisvědčuje i znění evropské směrnice,² ze které zákon o preventivní restrukturalizaci vychází. Ta v kontextu nesplněných smluv hovoří o smlouvách „o základních dodávkách, jako je plyn, elektřina, voda, telekomunikace a služby placené prostřednictvím karet“ (úvodní ustanovení 41, první věta), přičemž příkladmo za nesplněné smlouvy označuje „smlouvy o nájmu a licenční smlouvy, dlouhodobé dodavatelské smlouvy nebo franšízové dohody“ (úvodní ustanovení 41, poslední věta).

Smyslem konceptu ochrany podnikatele před předčasným jednostranným ukončováním nesplněných smluv v moratoriu by mělo být zachování dodávek základních služeb potřebných

pro pokračování provozu závodu podnikatele. K tomu, jak podnikatel může po dobu trvání moratoria zajistit úhradu dodávek těchto služeb, pak slouží jiný institut, a to prozatímní financování. Tomu se sice budeme podrobněji věnovat až později, nicméně pro účely aktuálně řešené otázky je podstatné to, že český zákonodárce za poskytování prozatímního financování považuje „především [...] zajištění/udržení externího (zpravidla bankovního) provozního financování revolvingového typu“ a vnímá **tento institut (včetně výhod s ním spojených) jako motivaci pro stávajícího financiera, aby pokračoval ve financování restrukturalizovaného podniku** (důvodová zpráva k zákonu, zvláštní část k § 27). Pokud tedy zákonodárce považoval za nutné k pokračování stávajícího provozního financování jeho poskytovatele nějakým způsobem motivovat, nebylo by logické, pokud by toho samého důsledku mohl dosáhnout sám podnikatel „jednoduše“ prostřednictvím moratoria, jehož vyhlášení může docílit i bez souhlasu stávajícího financiera.

Obdobně by do značné míry postrádalo smysl i uzákonění jisté obdoby in praxi neformálních restrukturalizací již dříve využívaných tzv. *standstill* dohod, v tomto případě konkrétně dohod za účelem usnadnění přípravy a vyjednávání restrukturalizačního plánu, jejichž předmětem může být i závazek věřitele, že po dobu trvání preventivní restrukturalizace „neukončí financování prostřednictvím existujícího úvěru“ (§ 7 písm. b) ZPR).

S ohledem na výše uvedené máme za to, že **úvěrové smlouvy obecně** – a to i včetně těch, na jejichž základě je podnikateli poskytováno provozní financování – **nepožívají v moratoriu ochrany před předčasným jednostranným ukončením ze strany věřitele.**

Zesplatnění úvěru nebo odmítnutí jeho dalšího čerpání

Pokud vyjdeme z předpokladu, že se úvěrové smlouvy nekvalifikují jako nesplněné smlouvy o vzájemném plnění, nebude financující věřitel v moratoriu nijak svázán omezeními v podobě zákazu jednostranného ukončení úvěrové smlouvy či odepření jejího dalšího plnění (poskytnutí čerpání úvěru) ani zákazu změny času plnění závazku, ztráty výhody plnění ve splátkách nebo jiné změny obsahu závazku (§ 80 odst. 1 ZPR). Obdobně bude financující věřitel moci i po dobu moratoria nadále benefitovat z tzv. *ipso facto* klauzulí, tedy smluvních ujednání v neprospěch podnikatele aplikovaných právě v případě vyhlášení moratoria nebo zahájení preventivní restrukturalizace obecně (§ 82 ZPR).

Financující věřitel tak bude moci i v moratoriu využít veškerá svá oprávnění z příslušné úvěrové dokumentace (s výjimkou výslovných zákonných omezení, tedy omezení co do zahájení insolvenčního řízení, vedení soudního výkonu rozhodnutí či exekuce a uplatňování zajištění), včetně oprávnění vyplývajících z případů porušení této dokumentace, a to i v případě, že k takovému porušení došlo ještě před vyhlášením moratoria. Navíc by nic nemělo bránit ani tomu, aby zahájení preventivní restrukturalizace či vyhlášení moratoria byla do úvěrové dokumentace zařazována jako samostatné případy porušení (tzv. *Events of Default*).

V případě provozního financování revolvingového či kontokorentního typu tak bude financier oprávněn odmítnout další čerpání úvěru, v důsledku čehož může podnikatel přijít o zdroj financování provozu svého závodu, čímž může být zásadním způsobem ohrožena i proveditelnost celé preventivní restrukturalizace. Nepříznivý důsledek pro preventivní restrukturalizaci nicméně může

2 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 ze dne 20. června 2019 o rámcích preventivní restrukturalizace, o oddlužení a zákazech činnosti a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice (EU) 2017/1132 (směrnice o restrukturalizaci a insolvenční), dále „směrnice“.

mít i předčasné zesplatnění (tzv. akcelerace) termínového úvěru s delší splatností. To samo o sobě sice pro podnikatele nemusí znamenat bezprostřední ztrátu peněžních prostředků potřebných pro provoz jeho závodu. Nicméně případné prodloužení s úhradou takového předčasně zesplatněného závazku může podnikatele dovést do stavu úpadku ve formě platební neschopnosti, při kterém podnikatel již není oprávněn v preventivní restrukturalizaci nadále pokračovat (§ 4 odst. 2 ZPR).

Blokace bankovních účtů

Dle judikatury vyšších soudů může být uplatnění blokace peněžních prostředků na bankovních účtech v insolvenčním řízení považováno za jednání vedoucí ke vzniku práva na uspokojení ze zajištění. Jako takové by blokování bankovních účtů v průběhu moratoria mohlo být problematické. Záleželo by na konkrétních podmínkách daného případu a znění úvěrové či zajišťovací dokumentace.

Nicméně v moratoriu bude banka moci namísto „pouhé“ blokace zůstatku prostředků na bankovním účtu přistoupit rovnou k započtení podnikatelovy pohledávky na výplatu tohoto zůstatku oproti její vlastní pohledávce, jelikož takové započtení v moratoriu (při absenci vydaného předběžného opatření) omezeno není.

Pokračující zajištění stávajícího financování

Zřizování nového zajištění je v moratoriu obecně zakázáno. Oproti insolvenčnímu řízení či „klasickému“ insolvenčnímu moratoriu je však v restrukturalizačním moratoriu tento všeobecný zákaz změkčen tak, aby neměl negativní dopady na stávající financování.

Zákon v první řadě připouští **zřízení nového zajištění nahrazujícího „v obdobném rozsahu“ jiné zajištění** (§ 81 odst. 2 ZPR), čímž se otevírá prostor především pro další pokračování ve zřizování zajištění na průběžně vznikajících obchodních pohledávkách podnikatele, ať již formou pravidelného uzavírání dodatků k zástavní smlouvě či dílčích zástavních smluv (tzv. *pledge machine*), anebo prostřednictvím zástavního práva k souboru pohledávek.

Vyhlášení moratoria nebude bránit ani vzniku **zajištění, k jehož perfekci dochází až zápisem do veřejného seznamu**. Podmínkou však bude, že návrh na zápis předmětného zajištění bude podán ještě před vyhlášením moratoria (§ 81 odst. 4 ZPR).

A konečně zákon stanoví, že **moratorium nemůže nijak ohrozit stávající zajištění podmíněné nebo budoucí pohledávky** (typicky regresní pohledávky výstavce bankovní záruky), i když k materializaci příslušné zajištěné pohledávky (typicky k uplatnění bankovní záruky jejím beneficentem) dojde až po vyhlášení moratoria (§ 81 odst. 3 ZPR). Jedná se o zjevnou reakci na nechvalně známé rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci *ELMA-THERM spol. s r. o.*, jehož negativní účinky nicméně již byly odklizeny díky zásahu Ústavního soudu.

Možnosti nového financování v preventivní restrukturalizaci

Výše jsme se zabývali postavením věřitele, který podnikateli poskytl stávající financování, bez ohledu na to, zda se tento věřitel rozhodne při preventivní restrukturalizaci ve financování podnikatele pokračovat, či nikoli. V případě, že stávající financování „udrží“, nebo v souvislosti s preventivní restrukturalizací dokonce

poskytne podnikateli nové peněžní prostředky, pak může takový věřitel požívat ještě další výhody. V závislosti na tom, zda toto financování poskytne v průběhu všeobecného moratoria, tedy ještě před potvrzením restrukturalizačního plánu, anebo až potom, se totiž takové financování může kvalifikovat buď jako prozatímní financování, anebo financování nové.

Prozatímní financování

Prozatímní financování má v preventivní restrukturalizaci plnit obdobnou roli jako úvěrové financování v insolvenčním řízení. Má tedy **sloužit pro zachování nebo obnovu provozuschopnosti závodu podnikatele nebo k zachování či zvýšení jeho hodnoty**. Poskytnutí prozatímního financování však nepodléhá souhlasu žádného věřitelského orgánu ani jiného subjektu.³ Jako korektiv regulující podnikatele v přijímání prozatímního financování nicméně slouží podmínka, že poskytované financování musí být pro daný účel „*přiměřené a nezbytné*“ (§ 27 odst. 1 ZPR).

Tato konstrukce je tak sice flexibilnější a umožňuje podnikateli rychleji reagovat na jeho provozní potřeby. To je však vykoupeno určitou dávkou nejistoty na straně poskytovatele příslušného financování. Otevírá se tím totiž prostor pro zpětné zpochybňování, zda se poskytnuté financování skutečně kvalifikuje jako prozatímní (např. s tvrzením, že nebyla naplněna zmiňovaná podmínka přiměřenosti a nezbytnosti), ve snaze připravit jeho poskytovatele o výhody, které pro něj z poskytnutí prozatímního financování vyplývají.

Nové zajištění prozatímního financování

Obdobně jako u insolvenčního úvěrového financování získává poskytovatel prozatímního financování oproti stávajícím věřitelům určité výhody a prioritní postavení. **K zajištění pohledávek z prozatímního financování může být zřízeno nové zajištění k majetku podnikatele**, což je jinak v moratoriu obecně zakázáno (§ 81 odst. 2 ZPR). Může se přitom jednat i o zajištění skutečně zcela nové, tzn. nemusí být naplněna podmínka obdobného rozsahu, jako je tomu v případě nahrazování zajištění stávajícího financování. Zajištění lze zřizovat event. i ve druhém pořadí ke stejnému majetku, který již tvoří zajištění stávajících věřitelů. Máme však za to, že pro takové případy by dosavadní zajištění věřitelé měli být chráněni ujednáními o zákazu zřizování dalšího zajištění (tzv. *negative pledge*), pokud si taková ujednání do svých smluv prosadili.

Prozatímní financování přitom nemusí mít jen podobu čerpání nových peněžních prostředků (tzv. *fresh money*). **Za prozatímní financování je totiž považováno mj. i poskytnutí finanční záruky nebo jiného zajištění za dluhy podnikatele, vzdání se zajištění k majetku podnikatele nebo umožnění využití peněžních prostředků či jiných věcí tvořících předmět zajištění podnikatelem** (§ 27 odst. 4 ZPR). To např. zahrnuje i vystavování nových bankovních záruk. Dále je takto otevírán i prostor pro změnu stávajícího zajištění za zajištění nové, kupř. tím, že zajištěný věřitel svolí k využití zastavených zásob či peněžních prostředků ze zastavených bankovních účtů, čímž umožní pokračování v provozu podnikatelova závodu. Oplátkou za to pak zajištěný věřitel

³ Restrukturalizační soud nicméně může předběžným opatřením podnikatele omezit v přijímání prozatímního financování od vymezeného okruhu osob [§ 83 odst. 1 písm. c) ZPR].

může získat zajištění např. na obchodních pohledávkách vznikajících z prodeje výrobků produkovaných dalším provozem závodu, nebo i na jiných aktivech podnikatele.

Navíc, jak již bylo uvedeno, podle důvodové zprávy může prozatímní financování spočívat dokonce i „**jen**“ v **udržení stávajícího provozního financování revolvingového typu**. Prozatímním financováním, které by mohlo být zajištěno i zcela novým zajištěním k majetku podnikatele, by tak zřejmě mělo být i každé „otočení“ revolvingového úvěru, při němž zpravidla nedochází k reálnému poskytnutí nových peněžních prostředků. V takových případech bychom však doporučovali být obezřetní. Institut prozatímního financování by totiž v žádném případě neměl být vnímán jako nástroj pro dodatečné zajišťování stávající expozice některého z věřitelů.

Nové financování

Zatímco prozatímní financování má sloužit k překlenutí období do účinnosti restrukturalizačního plánu, nové financování je naopak určeno pro období právě až po tomto okamžiku. Nové financování představuje jedno z možných restrukturalizačních opatření, které musí být v restrukturalizačním plánu jako nové financování výslovně označeno (§ 27 odst. 2 ZPR). Pro zajištění nového financování nejsou stanovena žádná omezení. Nicméně **každý restrukturalizační plán zahrnující nové financování musí být potvrzen restrukturalizačním soudem** (§ 39 odst. 1 ZPR). Restrukturalizační soud přitom bude posuzovat, zda nové financování je skutečně nezbytné pro provedení restrukturalizačního plánu a zároveň zda nespravedlivě nepoškozuje zájmy podnikatelových věřitelů [§ 98 odst. 2 písm. h) ZPR], např. proto, že rozsah zajištění nového financování neúměrně zužuje okruh podnikatelova majetku dostupného k uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů.

Lze očekávat, že nové financování bude typicky spočívat v poskytnutí nových peněžních prostředků. Avšak stejně jako u prozatímního financování **ani u nového financování není vyloučena i jiná forma plnění**. Lze si tak představit, že jedno z restrukturalizačních opatření může představovat např. konsolidace stávajícího financování poskytovaného podnikateli několika různými bankami na bilaterální bázi do nového klubového úvěru. Takovéto opatření může podnikateli přinést výhodnější podmínky, a to nejen nutně co do výše úrokové sazby či poplatků hrazených bankám, ale i z hlediska administrativních nákladů na straně samotného podnikatele či možnosti efektivnějšího sdílení zajišťovacího balíčku. Nicméně obdobně jako u prozatímního financování je třeba mít se na pozoru před případnými pokusy o účelové *ex post* vylepšování stávající věřitelské pozice, např. prostřednictvím „pouhého“ refinancování stávajícího úvěru bez výraznějších změn jeho podmínek.

Benefity spojené s prozatímním a novým financováním

Kromě možnosti dodatečného zajištění svých pohledávek, které by jinak nemuselo být přípustné, se poskytovatelé prozatímního či nového financování mohou těšit i na další výhody. Jejich **pohledávky budou především postaveny na roveň pohledáv-**

4 Mezi ostatními zapodstatovými pohledávkami však již nemají žádnou další prioritu, jako je tomu u pohledávek z insolvenčního úvěrového financování.

kám za majetkovou podstatou v případném insolvenčním řízení podnikatele, které by následovalo v případě neúspěchu preventivní restrukturalizace [§ 169 odst. 2 písm. a) a b) ins. zák.].⁴ Dalším výrazným benefitem pohledávek z prozatímního či nového financování je jejich **imunita vůči žalobám na neplatnost a odpůrcím žalobám** (§ 28 odst. 1 ZPR). Tato imunita je přitom nevztahuje jen na samotné smlouvy o poskytnutí financování, ale i na „*jejich věcněprávní účinky*“, což vnímáme primárně jako vyjádření (byť poněkud nešťastně formulované), že ochrany požívají i smlouvy, na jejichž základě bylo zřízeno zajištění pohledávek z prozatímního či nového financování. V neposlední řadě nelze opomenout ani **ochranu před případnými pokusy o vymáhání škody způsobené věřitelům** v případě, že bude rozhodnuto o úpadku podnikatele (§ 28 odst. 2 ZPR). Tato ochrana by se měla vztahovat nejen na podnikatele, ale i na poskytovatele příslušného financování, kterého si lze představit jako zřejmě častější terč takových pokusů. Snaha o vymáhání škody po podnikateli, který je v úpadku, se totiž nejeví jako příliš smysluplná.

Je však nutné dodat, že žádná z výhod plynoucích věřitelům z poskytnutí prozatímního či nového financování není zcela „neprůstřelná“. Ostatním věřitelům či insolvenčnímu správci totiž stále zůstává možnost popření pohledávek financujícího věřitele s tvrzením, že se ve skutečnosti nejedná o pohledávky z prozatímního či nového financování, a to z důvodu, že dané financování dle jejich názoru nesplňuje podmínky pro zařazení do některé z těchto kategorií. K tomuto postupu dokonce dává návod sám zákonodárce v důvodové zprávě k zákonu.

Závěr

Stávající financující věřitelé by měli být v preventivní restrukturalizaci nadáni velice silným postavením, díky čemuž budou klíčovými hráči, bez jejichž podpory, anebo přinejmenším tolerance, se žádná preventivní restrukturalizace zřejmě neobejde. To přitom platí nehledě na to, zda se rozhodnou udržet stávající financování i v preventivní restrukturalizaci, či nikoli. V případě, že podnikatele v jeho snaze o odvrácení úpadku podpoří, a za tímto účelem mu poskytnou třeba i další peněžní prostředky, bude jejich postavení nabývat na ještě větším významu. ♣

Christian Bibelriether

Advokát • Rechtsanwalt

Právní služby v Německu

(již od roku 1998)

Česky hovořící německý advokát nabízí právní poradenství a pomoc v oblasti německého a mezinárodního práva soukromého včetně zastoupení před německými soudy.

Luragogasse 5
94032 Passau/SRN

tel.: 0049 851 33403
00420 910 259 869
ID datové schránky: g3Jhyji

www.advokanc.de

advokat@advokanc.de

inzerce

Restrukturalizační opatření aneb čeho může být v preventivní restrukturalizaci dosaženo

Autor v následujícím příspěvku rozebírá jednotlivá restrukturalizační opatření (provozní změny, restrukturalizace majetku, restrukturalizace vlastního kapitálu, restrukturalizace závazků) a jejich efektivitu.

Mgr. Ing. Jiří Rahm

je advokátem v advokátní kanceláři
Allen & Overy (Czech Republic).

Základním dokumentem celého procesu preventivní restrukturalizace je **restrukturalizační plán**, který by měl představovat výsledek jednání podnikatele a dotčených stran ohledně konkrétních návrhů sloužících k zachování či obnově provozuschopnosti závodu podnikatele. Takové návrhy se nazývají restrukturalizační opatření¹ a dle ust. § 16 zákona č. 284/2023 Sb., o preventivní restrukturalizaci (dále „ZPR“), se jimi rozumí zejména **restrukturalizace majetku, restrukturalizace závazků, restrukturalizace vlastního kapitálu nebo provozní změny**. Pokud by se následně v procesu preventivní restrukturalizace stal restrukturalizační plán účinný, budou to právě restrukturalizační opatření, která mezi stranami mohou založit nová práva a povinnosti. Svým způsobem je tak restrukturalizační plán, stejně jako reorganizační plán, právním jednáním *sui generis*, na jehož základě může dojít ke vzniku, změně či zániku soukromoprávních vztahů i mimo projevenou vůli stran.²

Jakkoli je výčet restrukturalizačních opatření, stejně jako v případě reorganizace, demonstrativní, byl zákonodárce v případě ZPR důslednější. Každá ze čtyř výše uvedených kategorií restrukturalizačních opatření má svá vlastní ustanovení,³ v rámci kterých jsou poměrně detailním způsobem vymezeny možné podoby záchrany závodu podnikatele. Úmyslem zákonodárce v tomto směru zřejmě nebylo rozšířit možnosti preventivní restrukturalizace oproti procesu formální reorganizace,⁴ ale spíše zpřesnit možné okruhy prostředků záchrany závodu a učinit novou normu srozumitelnější, a to jak pro její adresáty, tak i pro restrukturalizační soudy. Ostatně, v tomto ohledu směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 ze dne 20. června 2019 o rámcích preventivní restrukturalizace, o oddlužení a zákazech činnosti a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice (EU) 2017/1132 (směrnice o restrukturalizaci a insolvenční), dále „směrnice“, poskytovala zákonodárci oproti jiným instrumentům preventivní restrukturalizace poměrně široké pole volnosti.⁵

V případě každého restrukturalizačního opatření musí být v restrukturalizačním plánu výslovně uvedeno, jakým způso-

bem navrhované opatření přispívá k naplnění účelu preventivní restrukturalizace, a stejně tak, jaké má dopady na provoz závodu podnikatele a na právní postavení dotčené strany. Účelem uvedeného pravidla má být především odstranění nesmyslných, neúčelných či zneužívajících opatření, která nesměřují k ozdravení provozu závodu, nýbrž např. k poškozování věřitelů.⁶ Jakkoli lze v tomto ohledu kvitovat záměr zákonodárce, nelze bez dalšího mít za to, že samotné vysvětlení důsledků restrukturalizačního opatření ze strany podnikatele by mělo vést k zamezení zneužívání procesu preventivní restrukturalizace. Především v případě, kdy s restrukturalizačním plánem nebudou souhlasit všechny dotčené strany, bude zejména na restrukturalizačním soudu, aby důsledně zvážil všechny dopady navrhovaných opatření a v případě zjevně zneužívajícího záměru rovněž adekvátně zasáhl.

Ačkoli je zřejmé, že restrukturalizační opatření budou mít různé způsoby provedení (a s tím i související různá rizika pro dotčené strany), záměr všech by měl být v souladu s primárním účelem preventivní restrukturalizace. V každém případě totiž jejich prostřednictvím musí podnikatel předejít úpadku a zachovat či obnovit provozuschopnost svého závodu.⁷ Uvedená hraniční podmínka souvisí se samotnou podstatou preventivní restrukturalizace a pravidla tzv. minimální a maximální míry *finančního distressu*.⁸

Provozní změny a restrukturalizace majetku

Restrukturalizační opatření v podobě **implementace provozních změn** lze označit za nejméně „invazivní“ opatření vůči dotčeným stranám. Zákonodárce v tomto případě uvádí řadu postupů na úrovni obchodních, marketingových a personálních strategií, a obecně se tak jedná spíše o manažerské řízení podnikání než

1 Názvosloví odpovídá ust. § 341 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), dále „ins. zák.“, ve kterém jsou demonstrativně uvedena reorganizační opatření.

2 Základním principem procesu preventivní restrukturalizace je možnost provést tzv. *cross-class cram-down* (srov. především ust. § 98 a 99 ZPR), tedy implementovat zásadní změnu v dříve dohodnutých právech a povinnostech i přes nesouhlas dotčených stran.

3 Srov. § 17 až 21 ZPR.

4 Ostatně, výčet opatření je v případě reorganizace demonstrativní, stejně jako v případě ZPR.

5 Srov. čl. 2 odst. 1 bod 1 směrnice, ve kterém jsou restrukturalizační opatření uvedena rovněž pouze demonstrativně.

6 Srov. důvodovou zprávu k ust. § 16 odst. 2 ZPR.

7 Srov. § 2 písm. c) ZPR.

8 Srov. především podmínky přípustnosti preventivní restrukturalizace dle ust. § 4 ZPR.

o zásah do právních vztahů dotčených stran.⁹ Z praktického hlediska lze předpokládat, že se bude v tomto případě jednat o restrukturalizační opatření, která budou zpravidla doprovodná k ostatním opatřením uvedeným v restrukturalizačním plánu, a to za účelem zvýšit kredibilitu další provozuschopnosti závodu podnikatele. Jinými slovy, pro „*změnu ve způsobu nákupu, skladování, přepravě a zásobování*“¹⁰ podnikatel zkrátka nemá a nebude mít potřebu zahajovat administrativně a finančně náročný proces preventivní restrukturalizace a jednoduše ji implementuje. Hodí se nicméně rovněž zdůraznit, že jako restrukturalizační opatření spočívající v provozních změnách zákonodárce uvádí rovněž **změny v organizaci práce nebo snížení počtu zaměstnanců**.

Hromadné propouštění by nemělo být hlavním cílem preventivní restrukturalizace,¹¹ když zachování provozuschopnosti (resp. zaměstnanosti) závodu je jednou ze základních podmínek vedení tohoto procesu. Na druhou stranu se ve výjimečnějších případech může objevit potřeba signifikantnějších úspor, a v takovém případě může podnikatel přistoupit k personální optimalizaci. V každém případě platí, že by pro účely hromadného propouštění měly být dodrženy postupy stanovené zákoníkem práce, a pouze v případě, kdy by reorganizační plán předpokládal snížení počtu zaměstnanců o více než čtvrtinu, musel by být vždy předmětem posouzení restrukturalizačního soudu.¹² Stejně tak se hodí zdůraznit, že pohledávky zaměstnanců jsou vyloučeny z procesu preventivní restrukturalizace,¹³ a hromadné propouštění tak bude mít vždy zásadní dopad na provozní kapitál podnikatele.¹⁴

Ohledně restrukturalizace majetku platí, že mezi nejčastěji využívanou formu v procesu preventivní restrukturalizace bude velmi pravděpodobně patřit **prodej provozně nenutného majetku**, který povede k zajištění dostatečné likvidity pro zajištění financování provozu či úhradu splatných závazků. Stejně tak může být využívanou formou **vydání věci dotčeným stranám**,¹⁵ což není nic jiného než forma uspokojení peněžité pohledávky nepeněžítým plněním. Jakkoli by se dalo vydání věci učinit i bez nutnosti zahájení preventivní restrukturalizace, bude tento postup vhodný k odstranění pochybností ohledně valuace vydávání věci¹⁶ či, případně, překlenutí nesouhlasu dotčené strany. Právě překlenutí nesouhlasu dotčené strany je nicméně v tomto aspektu poněkud problematické, neb se může stát, že v případě vydání majetku

více dotčeným stranám může být nesouhlasící dotčená strana prostřednictvím procesu preventivní restrukturalizace *de facto* proti své vůli donucena k účasti na spoluvlastnictví, které pro ni může být v mnoha ohledech nevyhovující. Obdobou této formy restrukturalizace majetku je rovněž **převod části majetku na nově založenou právnickou osobu, ve které získají dotčené strany účast**, což je řešení, které rozeznává rovněž insolvenční právo.¹⁷

Hodí se dále dodat, že zákonodárce do oblasti restrukturalizace majetku zařazuje nepřilíš intuitivně rovněž **přijetí nového financování**.¹⁸ Jakkoli je zřejmé, že se spíše než o restrukturalizaci majetku jedná o zdroj financování, lze usuzovat, že zákonodárce dává zařazením poskytnutí nového financování jako restrukturalizačního opatření najevo, že i restrukturalizační plán postavený pouze na zajištění nového financování může být smysluplným způsobem řešení finančních obtíží podnikatele. Nové financování poskytnuté v procesu preventivní restrukturalizace¹⁹ totiž požívá nadstandardní ochrany v případě následně zahájeného insolvenčního řízení.

Takto poskytnuté financování (kterým se pro účely preventivní restrukturalizace rozumí rovněž poskytnutí finanční záruky nebo jiného zajištění za dluhy podnikatele)²⁰ totiž nelze po rozhodnutí o úpadku podnikatele prohlásit za neúčinné, a stejně tak nelze poskytnutí nového financování samo o sobě hodnotit jako důvod vzniku odpovědnosti za škodu způsobenou věřitelům.²¹ Stejně tak jsou pohledávky nespřízněných osob z poskytnutého nového financování považovány v příp. následně zahájeném insolvenčním řízení za pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou, a jsou tak uspokojovány prioritně.²² Jinými slovy, **samotný proces preventivní restrukturalizace tak může spočívat i toliko ve strukturování nového chráněného financování**.

Restrukturalizace vlastního kapitálu

Hlavním účelem restrukturalizačního opatření v podobě restrukturalizace vlastního kapitálu je *a priori* snížení poměru cizího kapitálu na straně pasiv a s tím související snížení zadluženosti podnikatele.²³ Ačkoli zákonodárce mezi demonstrativně vymezené způsoby této formy restrukturalizace řadí rovněž zvýšení vlastního kapitálu příplatkem stávajícího společníka či zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů, jen obtížně si lze představit, že by pro učinění těchto kroků podnikatel vstupoval do procesu preventivní restrukturalizace, když k jejich implementaci mu bez dalšího postačuje současná právní úprava. Tak jako v případě implementování provozních změn se tak velmi pravděpodobně bude jednat o doprovodná opatření k jiným způsobům provedení restrukturalizace (např. prodloužení splatnosti pohledávek dotčených stran apod.).

Mnohem častěji budou podnikatelé v této souvislosti, stejně jako v případě reorganizace, volit restrukturalizaci ve formě **kapitalizace pohledávky** či, jinými slovy, transformaci cizího kapitálu do vlastního kapitálu. Bude tak tomu především v případě velkého věřitele, se kterým se podnikatel dokáže domluvit na dalším směřování provozu svého závodu. Zákonodárce v tomto ohledu uvádí možnost založit prostřednictvím preventivní restrukturalizace formu dočasného podílu na základním kapitálu, kdy by byl po uplynutí určité doby či splnění jiných podmínek podíl převeden zpět na stávající společníky.²⁴ V zásadě se jedná o určitou formu obráceného *mezzaninu*, kdy při splnění určité podmínky (zpravidla se bude nejčastěji jednat o splacení pohledávky dotčené strany) dojde k navrácení podílu na základním kapitálu stávajícím společníkům.

9 Srov. důvodovou zprávu k ust. § 21 ZPR.

10 Viz § 21 odst. 1 písm. c) ZPR.

11 Srov. důvodovou zprávu k ust. § 21 ZPR.

12 Srov. § 39 odst. 1 ZPR.

13 Srov. § 22 odst. 1 písm. a) ZPR.

14 Viz A. Sigmund: Zákon o preventivní restrukturalizaci. Praktický komentář, Wolters Kluwer, Praha 2023, str. 145.

15 Viz § 17 písm. c) ZPR.

16 V případě vznesení námítky podle ust. § 98 odst. 2 písm. e) a § 99 odst. 3 ZPR může restrukturalizační soud zadat ocenění jiného než peněžitého plnění (viz § 96 odst. 2 ZPR).

17 Viz aktuálně vedené insolvenční řízení dlužníka Arca Investments, a. s., v restrukturalizaci, v jehož rámci byl předložen dlužnický reorganizační plán postavený právě na tomto reorganizačním opatření.

18 Viz § 17 písm. e) ZPR.

19 Srov. § 27 ZPR.

20 Dle § 27 odst. 4 ZPR se za nové financování považuje dále rovněž vzdání se zajištění k majetku podnikatele a umožnění využití peněžních prostředků nebo jiných věcí tvořících předmět zajištění podnikatelem.

21 Srov. § 28 ZPR.

22 Viz § 169 odst. 2 písm. b) ins. zák.

23 Srov. důvodovou zprávu k ust. § 19 ZPR.

24 Viz § 19 písm. c) bod 2 ZPR.

Tak jako tak bude možné provést jakékoli restrukturalizační opatření vedoucí ke změně vlastnické struktury podnikatele pouze se souhlasem nejvyššího orgánu obchodní korporace.²⁵ Ačkoli směrnice v tomto ohledu dávala zákonodárci možnost provést výraznější omezení práv společníků,²⁶ přistoupil zákonodárci ke konzervativnější právní úpravě, která klade důraz na zajištění shody mezi všemi dotčenými stranami (tedy mezi vybranými věřiteli a společníky, jejichž právo bude přímo dotčeno restrukturalizačním plánem).²⁷

Restrukturalizace závazků

V případě restrukturalizace závazků se bude jednat o **zdaleka nejpoužívanější restrukturalizační opatření**, když především blíží se splatnosti závazků či jejich výše může být pro případné odvrácení finanční tísně podnikatele stěžejní. Stejně jako v případě reorganizace lze očekávat, že podnikatelé budou přistupovat k tzv. *haircutu* pohledávek, tedy efektivně ke snížení jejich výše, a pro účely optimalizace řízení svého *cash flow* pak rovněž k prodloužení splatnosti závazků či, případně, k formování různých druhů splátkových kalendářů. Právě **prodloužení doby splatnosti dluhu či stanovení platebního kalendáře** je prvním z demonstrativně vymezených restrukturalizačních opatření uvedených v zákoně a **prominutí dluhu či jeho části** pak posledním.²⁸ Zákonodárci přitom demonstrativní výčet restrukturalizačních opatření v tomto případě seřadil podle stupně závažnosti dopadů do práv dotčených stran.²⁹ Jakkoli lze jistě mít za to, že prominutí části dluhu je vůči dotčené straně více zatěžující než prodloužení jeho splatnosti, lze ohledně tohoto řazení mít určité pochybnosti, když mezi prvním a posledním výčtem se nachází možnost změny v obsahu závazků, tedy efektivně možnost provést restrukturalizaci platného a účinného právního vztahu.

Možnost restrukturalizovat nepeněžitě závazky přímo ze směrnice nevyplývá a řada členských států tuto možnost do svého právního řádu výslovně neimplementovala, když se ve své podstatě jedná o poměrně výrazný zásah do principu *pacta sunt servanda*. Zákonodárci v tomto ohledu naopak výslovně uvádí možnost učinit změnu v obsahu závazku např. co do způsobu zajištění, výše úroku z prodlení a konečně pak velmi široce rovněž co do ujednání o jiných než platebních podmínkách.³⁰ Právě poslední z demonstrativně vymezených restrukturalizačních opatření pak v zásadě nechává množinu možných modifikací smluvně založených práv a povinností bez dalšího omezení. Jediným korektivem, který zákonodárci v dané souvislosti uvádí, je nemožnost provést změnu závazku ve zrušení informační povinnosti podnikatele vyplývající z jiných právních předpisů nebo uzavřených smluv.³¹ Výkladem *a contrario* by se tak mohlo zdát, že **změna závazku spočívající např. ve snížení či zrušení sjednané smluvní pokuty, umožnění ukončení sjednaného nájmu či leasingu za jiných než dohodnutých podmínek či jakákoli jiná povinnost založená mezi stranami platnou a účinnou smlouvou naopak možná je**.

Tento radikální závěr jistě bude mít v praxi korektiv v těch případech, kdy s navrženou změnou nebude dotčená strana souhlasit. V takovém případě bude účinnost restrukturalizačního plánu navázána na rozhodnutí restrukturalizačního soudu,³² který bude každé takové navrhované opatření poměřovat principy spravedlnosti, přiměřenosti a legálnosti.³³ Uvedené tak bude klást zvýšené nároky na restrukturalizační soudy, jelikož změnu v obsahu závaz-

ků nebude vždy dobře možné jednoznačně kvantifikovat a posouzení, zdali by se dotčená strana implementací restrukturalizačního opatření nedostala do méně výhodného postavení, než v jakém by byla, kdyby byl úpadek podnikatele řešen v insolvenčním řízení, nebude v některých případech možné provést jen na základě zpracovaného znaleckého posudku ve smyslu ust. § 96 ZPR. Vždy bude nezbytné *ad hoc* posuzovat smysl a účel navržené změny v obsahu závazku a srovnat s ohledem na princip proporcionality jeho dopad na nesouhlasící dotčenou stranu a s eventuálními přínosy pro podnikatele, souhlasící dotčené strany, a konečně i všechny ostatní *stakeholdery*, kterých se přímo či nepřímo navržená restrukturalizace dotýká.

Jako relativně samostatnou a v zákoně nijak výslovně neřešenou situací budou případy, kdy se podnikatel bude snažit prostřednictvím restrukturalizace změny v obsahu závazku **modifikovat smlouvy o vzájemném plnění**. Intence podnikatele v tomto směru přitom může být stejná jako v případě insolvenčního správce po prohlášení konkursu.³⁴ Tam, kde dává další pokračování takové smlouvy smysl, může mít podnikatel tendence k modifikaci smlouvy tak, aby nemohlo dojít k jejímu ukončení druhou smluvní stranou. Naopak tam, kde smlouva nebude dávat další ekonomický význam, může mít zájem na jejím „násilném“ ukončení, byť by mu takový postup byl jinak dle platného práva bez dalšího zapovězen.

Byť je možnost modifikovat smlouvy o vzájemném plnění jednou z důležitých podmínek pro efektivní proces reorganizace či restrukturalizace,³⁵ zákonodárci v tomto směru žádná výslovná pravidla pro takový postup neupravuje. S ohledem na podmínku nikoli horšího zacházení s dotčenou stranou v rámci procesu preventivní restrukturalizace oproti insolvenčnímu řízení lze dojít k závěru, že **pro případnou modifikaci takových smluv se prosadí obdobné principy, které jsou robustně uvedeny v insolvenčním právu**. Jinými slovy, lze si představit, že pokud by změna v obsahu závazku smlouvy o vzájemném plnění měla ultimativně vést k „násilnému“ ukončení takové smlouvy, měl by být podnikatel připraven uhradit druhé straně škodu tím způsobenou. Tak jako tak bude i v tomto případě nezbytné posuzovat každý případ *ad hoc* a přes výše uvedený princip proporcionality poměřovat dopady především na nesouhlasící dotčenou stranu a přínosy pro všechny ostatní.

Zákonodárci v rámci restrukturalizace závazků dále výslovně uvádí, že **všechna demonstrativně uvedená opatření se použijí i pro dluhy z dluhopisů či jiných dluhových cenných papírů**.³⁶ Jakkoli by se mohlo zdát uvedené jako nadbytečné, když i v případě reorganizace je možné restrukturalizovat závazky z vydaných

25 Srov. § 16 odst. 4 ZPR.

26 Viz čl. 12 směrnice, který je *a priori* zaměřen na omezení možnosti společníků (držitelů majetkových podílů) nepřiměřeně bránit či klást překážky provedení restrukturalizačního plánu.

27 Srov. důvodovou zprávu k § 16 odst. 4 ZPR.

28 Srov. § 18 odst. 1 písm. a) a g) ZPR.

29 Viz důvodová zpráva k ust. § 18 ZPR.

30 Srov. § 18 odst. 1 písm. c) až e) ZPR.

31 Viz § 18 odst. 3 ZPR.

32 Viz § 39 odst. 1 ZPR.

33 Viz především § 24, 98 a 99 ZPR.

34 Srov. § 253 ins. zák.

35 Srov. B. Becker, J. Josephson: *Non-Financial Liabilities and Effective Corporate Restructuring*, 2023, dostupné z: *Non-Financial Liabilities and Effective Corporate Restructuring* by Bo Becker, Jens Josephson :: SSRN.

36 Viz § 18 odst. 2 ZPR.

dluhopisů, lze mít za to, že toto výslovné zákonné ustanovení adresuje aktuální problém dluhopisového trhu,³⁷ v rámci kterého se řada emitentů dostává do finančních obtíží, které zpravidla vyústí až k prohlášení úpadku. Zákodárce tak dává najevo, že i pro tyto emitenty může být řešení finanční tísně prostřednictvím preventivní restrukturalizace vhodným nástrojem, jak event. předejít úpadku.

Závěr

Bez nadsázky lze uzavřít, že **prostřednictvím restrukturalizačních opatření lze docílit změn v právních vztazích, které by**

37 Viz např. J. Lalka, F. Volavka, J. Kvasnička: Insolvence a nekalé jednání emitentů podnikových podlimitních dluhopisů v České republice vydaných od 1. 1. 2023, 2021, dostupné z: rizikove-podnikove-dluhopisy-2021-publikace-od-surveillance.pdf.

jinými postupy nebyly možné. Ať už se jedná o převody majetku, změny ve vlastnických strukturách, či změny v obsahu platně sjednaných závazků, prostřednictvím preventivní restrukturalizace bude za splnění přísných podmínek možné založit nová práva a povinnosti i vůči dotčené straně, která s takovými změnami nesouhlasí. V tomto ohledu poskytuje restrukturalizace relativně mocný a v řadě případů i neintuitivní nástroj, prostřednictvím kterého lze překonat i jinak univerzálně platné zásady právního řádu.

Pouze praxe ukáže, kde přesně jsou limity těchto změn, nicméně v každém případě lze každému doporučit, aby se obrátil na zkušeného odborníka z oblasti insolvenčního práva, neb hranice přípustného prostoru v rámci restrukturalizačních opatření budou velmi pravděpodobně úzce souviset s limity již stanovenými judikaturou především v oblasti reorganizací. Tak jako tak i v případě preventivní restrukturalizace beze zbytku platí, že dobrý sluha může být rovněž i zlým pánem. ❖

Cesta k účinnosti restrukturalizačního plánu – jak probíhá jeho přijímání a potvrzování?

Proces preventivní restrukturalizace jako celek směřuje k přijetí nejdůležitějšího dokumentu restrukturalizace – restrukturalizačního plánu. Právě restrukturalizační plán prostřednictvím restrukturalizačních opatření zasahuje do práv a povinností dotčených stran a podnikatele. Jak je samotný proces přijímání strukturován a jaká jsou jeho možná úskalí? Kdy do procesu vstupuje soud a jakým způsobem může rozhodovat? Odpovědi na tyto i další otázky nastíníme v tomto článku.

JUDr. Petr Chytil

je advokátem pražské pobočky mezinárodní advokátní kanceláře Dentons.

Tomáš Novák

je paralegalem pražské pobočky mezinárodní advokátní kanceláře Dentons.

rozhodnutí restrukturalizačního soudu o restrukturalizačním plánu. Tato „revize“ ze strany soudu bude v praxi ve většině případů nutná k tomu, aby restrukturalizační plán nabyl účinnosti. **Cesta k účinnosti restrukturalizačního plánu tedy zpravidla povede přes dvě zastávky – přijetí dotčenými stranami a potvrzení ze strany soudu.**

Přijímání restrukturalizačního plánu

Poté, co podnikatel připraví finální verzi restrukturalizačního plánu, a dovrší tak vyjednávací fázi o jeho obsahu s dotčenými stranami, musí spustit formální proces přijímání restrukturalizačního plánu, na jehož konci dotčené strany plán požadovanou většinou přijmou, anebo nikoli. Podnikatel má na výběr několik způsobů, jak zajistit podporu restrukturalizačního plánu od dotčených stran. **Budto může předložit restrukturalizační plán dotčeným stranám k hlasování, nebo hlasování nahradit uzavřením dohody o přijetí restrukturalizačního plánu ve formě notářského zápisu.**

Způsoby hlasování a předložení plánu k hlasování

Hlasování může probíhat buďto na schůzi dotčených stran, mimo schůzi dotčených stran distančně, nebo kombinací

Úvodem je nutné vymezit pojmy „přijetí“ a „potvrzení“ restrukturalizačního plánu. Přijetím se rozumí proces hlasování či dosažení dohody mezi podnikatelem a dostatečnou většinou dotčených stran. Potvrzením se pak rozumí

těchto způsobů. Před samotným hlasováním musí podnikatel všem dotčeným stranám restrukturalizační plán předložit.

Restrukturalizační plán může podnikatel předložit pouze **ve vymezeném časovém rámci. Nejdříve může podnikatel plán předložit poté, co dojde ke konečnému vymezení okruhu dotčených stran.** Podnikatel tak musí počkat, než každé dotčené straně uplyne 15denní lhůta k navržení provedení předběžného přezkumu spornosti pohledávky. Tato lhůta plyne každé dotčené straně samostatně, a to zásadně od předložení sanačního projektu (§ 88 odst. 3 zákona č. 284/2023 Sb., o preventivní restrukturalizaci, dále „ZPR“). Pokud některá z dotčených stran podá návrh na přezkum spornosti některé z pohledávek dotčených stran, musí podnikatel předložení plánu odložit až do skončení procesu přezkumu. Přezkum může v závislosti na jeho složitosti trvat až zhruba dva měsíce (§ 88 a násl. ZPR). **Podnikatel však musí stihnout předložit plán do šesti měsíců od zahájení preventivní restrukturalizace,** jinak preventivní restrukturalizace skončí [§ 42 odst. 1 písm. b) ZPR].

Pokud podnikatel zvolí hlasování na schůzi dotčených stran, tak společně se zasláním plánu oznámí dotčeným stranám místo a čas konání alespoň 15 dní před konáním schůze. Schůze, kterou řídí podnikatel či pověřená osoba (často pak zřejmě právní zástupce podnikatele), se může konat buďto v sídle podnikatele, je-li v České republice, nebo v jiném vhodném místě v obvodu obce, v níž sídlí místně příslušný restrukturalizační soud. Jakékoli místo konání schůze však musí být pro dotčené strany dostatečně dostupné (důvodová zpráva k ZPR, str. 104). **Pokud podnikatel zvolí distanční hlasování, pak kromě zaslání restrukturalizačního plánu oznámí lhůtu pro provedení hlasování, která nesmí být kratší než 15 dní.** Podpis na hlasovacím lístku musí být ověřen, nebo, je-li elektronický, musí obsahovat elektronický podpis.

Ať už je zvolen jakýkoli způsob hlasování, musí k jeho osvědčení podnikatel zajistit notářský zápis (jehož náležitosti jsou stanoveny v § 80i notářského řádu), **nebo hlasování vykonat za přítomnosti restrukturalizačního správce,** je-li v řízení jmenován.

Po předložení plánu k hlasování již nesmí být restrukturalizační plán po obsahové stránce měněn, jinak by neplnil svou informační funkci. Pokud podnikatel přece jen zjistí, že plán potřebuje upravit (např. proto, že by pro jeho předložené znění nezískal podporu), musí jej odvolat a současně předložit jeho upravenou verzi.

Doručování může dostat do problémů podnikatele i dotčené strany

Proces předkládání plánu k hlasování je dovršen až okamžikem, kdy podnikatel zvládně řádně doručit požadované dokumenty všem dotčeným stranám. To v kombinaci s pevně stanoveným časovým rámcem otevírá prostor pro rizika spojená s nesprávným doručováním. **Podnikatel by tak měl dopředu volit co nejspolehlivější způsob doručování a příp. počítat s časovou rezervou** zvolenou podle způsobu doručování a počtu dotčených stran, kterým má být doručováno. Pochybení při doručování může vyústit v podání námítky dotčené strany spočívající v tvrzení, že přijetí restrukturalizačního plánu nebylo dosaženo v souladu se zákonem [§ 98 odst. 2 písm. b) ZPR].

Pokud podnikatel předpokládá potíže s doručováním, **může využít doručení prostřednictvím restrukturalizačního soudu** (§ 54 ZPR), **a to i zveřejněním vyhlášky v restrukturalizačním rejstříku.** Vzhledem k tomu, že rejstřík Ministerstvo spravedlnosti dosud nezprovozovalo, budou do doby jeho spuštění písemnosti zveřejňo-

vány na úřední desce restrukturalizačního soudu a ve sbírce listin obchodního rejstříku. Tímto způsobem doručování se však podnikatel částečně ochudí o jednu z podstatných výhod, kterou mu preventivní restrukturalizace nabízí – díky velké míře neveřejnosti procesu totiž nemusí být veřejnosti zpřístupněny informace o jeho ekonomickém stavu. Lze očekávat, že přinejmenším v prvních měsících od účinnosti ZPR tento způsob zveřejňování nemusí vést k tomu, že se dotčená strana o doručení dané písemnosti včas dozví.

Taková situace může mít negativní dopady jak na podnikatele, tak na dotčené strany. Pokud se totiž dotčená strana o předložení plánu nedozví, zřejmě o něm ani nebude hlasovat. Podnikateli tak může chybět potřebná podpora plánu. Nehlasující dotčené strany pak přijdou o možnost proti restrukturalizačnímu plánu brojit prostřednictvím námitek, neboť ZPR tuto možnost dává jen procesně aktivním dotčeným stranám, které hlasovaly proti přijetí restrukturalizačního plánu (srov. § 94 odst. 1 ZPR). Podnikatelé i dotčené strany by v každém případě měli při doručování za účelem ochrany svých zájmů upozornit.

Hlasování o přijetí restrukturalizačního plánu

Dotčené strany jsou za účelem hlasování rozřazeny do skupin zformovaných na základě restrukturalizačního plánu. Při tvorbě těchto skupin se podnikatel musí držet pravidel stanovených § 32 ZPR, která jsou silně inspirovaná pravidly tvorby skupin v reorganizaci (§ 337 ins. zák.).

Dotčené strany, které mají zásadně shodné právní postavení i hospodářské zájmy, by měly být zahrnuty do stejné skupiny a hlasovat společně. Pro některé dotčené strany je podnikatel povinen vytvořit samostatnou skupinu, aby hlasovaly odděleně od jiných skupin. To se týká mj. každé dotčené strany se zajištěnou pohledávkou a společníků podnikatele. Pokud má dotčená strana více pohledávek, které jsou rozřazeny do různých skupin, hlasuje prostřednictvím každé pohledávky v daných skupinách zvlášť (§ 33 odst. 2 ZPR).

Každá z dotčených stran je nositelem hlasovacího práva, přičemž počet hlasů každé z nich je odvozen z peněžité hodnoty jejich pohledávky za podnikatelem. V případě nepeněžitých pohledávek je nutné pohledávku vyčíslit v penězích. Stejně jako v insolvenčním řízení odpovídá 1 Kč výše dotčené pohledávky jednomu hlasu pro danou dotčenou stranu (§ 31 odst. 1 ZPR). Vyčíslení provádí podnikatel, který pro tento účel průběžně, tedy od zahájení preventivní restrukturalizace, vede seznam dotčených práv.

Kdy je restrukturalizační plán přijat dotčenými stranami?

Hlasování o přijetí restrukturalizačního plánu probíhá po skupinách, přičemž každá ze skupin musí restrukturalizační plán přijmout alespoň 75% většinou všech hlasů dotčených stran (nejenom přítomných) v dané skupině, počítaných podle výše uvedeného pravidla. Na rozdíl od hlasování o reorganizačním plánu tak k přijetí plánu restrukturalizačního není potřeba v rámci dané věřitelské skupiny získat současně i většinu počítanou podle hlav. Restrukturalizační plán je pak přijat, je-li přijat všemi skupinami dotčených stran.

Výsledkem výše popsaného procesu je přijetí nebo odmítnutí restrukturalizačního plánu. O tom, zda byl plán přijat, či nikoli, podnikatel všechny dotčené strany informuje bez zbytečného odkladu.

Dohoda o přijetí restrukturalizačního plánu

Hlasování o přijetí restrukturalizačního plánu lze nahradit uzavřením dohody ve formě notářského zápisu (náležitosti stanoví § 80i odst. 5 notářského řádu). Tuto dohodu musí podnikatel uzavřít s většinou dotčených stran vyžadovanou pro přijetí restrukturalizačního plánu. **Zpravidla tak bude potřebovat podporu dotčených stran disponujících 75 % hlasů, a to v každé skupině.** Předpokládáme, že dohoda o přijetí restrukturalizačního plánu se v praxi prosadí spíše u případů, kdy bude možné dohodu uzavřít bez zapojení většího počtu dotčených stran.

Dohoda o přijetí restrukturalizačního plánu podnikateli přináší několik výhod. Podnikatel se prostřednictvím dohody o přijetí restrukturalizačního plánu především vyhne nutnosti předkládat restrukturalizační plán k hlasování všem dotčeným stranám. To by mělo proces přijímání restrukturalizačního plánu urychlit, což může být u podnikatele v *distress* klíčové. Současně může být pro podnikatele strategicky výhodné, že s některými dotčenými stranami prakticky nemusí restrukturalizační plán vyjednávat ani jim jej předkládat. **Podnikatelé s dostatečnou většinou dotčených stran tak mohou fakticky „upéct“ restrukturalizační plán bez zbylých dotčených stran.** Pro dotčené strany, které nejsou stranou dohody o přijetí restrukturalizačního plánu, může být situace naopak méně výhodná. Tyto dotčené strany se nejprve sice dozví o zahájení preventivní restrukturalizace (§ 6 odst. 1 ZPR), aby jim následně dorazila notifikace o uzavření dohody o přijetí restrukturalizačního plánu. Nemusí tak mít šanci do procesu tvorby plánu aktivněji zasáhnout. Kompenzací pro tyto dotčené strany pak je skutečnost, že **jsou automaticky aktivně legitimované k podání námitek proti restrukturalizačnímu plánu** (§ 94 odst. 1 ZPR).

Potvrzení restrukturalizačního plánu ze strany soudu

Přijetí restrukturalizačního plánu ze strany věřitelů ještě nemusí znamenat jeho účinnost. **Účinnost restrukturalizačního plánu jeho přijetím dotčenými stranami může nastat pouze v případě, že bude přijat zcela konsensuálně, tedy hlasy všech dotčených stran** (srov. § 39 ZPR). **V ostatních případech (ale i v některých případech konsensuálně přijatých restrukturalizačních plánů – např. pokud jím dochází ke snížení počtu zaměstnanců nejméně o čtvrtinu) je nezbytným krokem k účinnosti restrukturalizačního plánu jeho potvrzení ze strany restrukturalizačního soudu.** V takovém případě musí podnikatel do 15 dnů od skončení hlasování o jeho přijetí nebo od okamžiku uzavření neúčinné dohody o přijetí restrukturalizačního plánu podat k restrukturalizačnímu soudu návrh na potvrzení neúčinného restrukturalizačního plánu (srov. § 42 odst. 1 ZPR). Pokud to podnikatel neučiní, preventivní restrukturalizace skončí.

Potvrzení přijatého restrukturalizačního plánu soudem

V případě, že restrukturalizační plán přijmou požadovanou většinou všechny vytvořené skupiny, bude o potvrzení soud rozhodovat primárně podle § 98 ZPR.

Restrukturalizační soud nejprve návrh na potvrzení restrukturalizačního plánu rozešle dotčeným stranám. Samotný návrh na po-

tvrzení musí obsahovat celou řadu příloh, které soudu poslouží jako informační základ pro posuzování návrhu. Podnikatel k návrhu připojí mj. restrukturalizační plán či notářský zápis o hlasování (k dalším přílohám viz § 93 ZPR).

Po předložení restrukturalizačního plánu k potvrzení soud *ex officio* začne u každé z dotčených stran přezkoumávat hlasovací práva a správnost zařazení do skupiny (§ 95 ZPR). Zároveň proběhne i přezkum procesu přijetí a obsahu restrukturalizačního plánu samotného. **Restrukturalizační soud přezkoumá mj.:**

- **zda samotný restrukturalizační plán není v rozporu s právními předpisy,**
- **zda k jeho přijetí došlo v souladu se zákonem,**
- **zda podnikatel nesleduje nepoctivý záměr,**
- **zda má restrukturalizační plán přiměřené vyhlídky k předejití úpadku podnikatele a**
- **zda se některá dotčená strana hlasující proti přijetí restrukturalizačního plánu neocitne v méně výhodném postavení, než ve kterém by byla v případném insolvenčním řízení podnikatele** (tzv. test nejlepšího zájmu).

K dalším zkoumaným aspektům viz § 98 ZPR. Pokud restrukturalizační soud dojde k závěru, že restrukturalizační plán některý z těchto aspektů nesplňuje, návrh na jeho potvrzení zamítne.

Zákonodárce klade na restrukturalizační soudy v rámci potvrzování restrukturalizačního plánu nemalé požadavky. Většinu aspektů bude restrukturalizační soud posuzovat primárně z právního či formálního hlediska (důvodová zpráva k ZPR, str. 134). Přinejmenším dva aspekty – test nejlepšího zájmu podnikatele [požadavek § 98 odst. 2 písm. e) ZPR] a test životaschopnosti podnikatele [požadavek § 98 odst. 2 písm. g) ZPR] však vyžadují významný ekonomický a odborný základ. **Test nejlepšího zájmu tak restrukturalizační soud bude řešit prostřednictvím znaleckého posudku** (§ 96 ZPR). Ve znaleckém posudku nicméně nebude jednoduché vypořádat se s možným scénářem uspokojení dotčené strany v insolvenčním řízení (řešeném formou konkursu či reorganizace). Ohledně testu životaschopnosti podnikatele pak zákonodárce nepředpokládá, že by restrukturalizační soud měl samostatně provádět sofistikovanější ekonomické úvahy, ale má plnit spíše úlohu nástroje *ultima ratio*, který odchytl situace, kdy restrukturalizační plán bude stát na zcela nerealistických základech (důvodová zpráva k ZPR, str. 134).

Vzhledem k relativně omezeným možnostem restrukturalizačního soudu pak bude zejména na dotčených stranách, aby byly v rámci preventivní restrukturalizace dostatečně aktivní a pomocí námitek (§ 94 ZPR) dostatečně sofistikovaně a erudovaně poukazovaly na možné ekonomické či právní nedostatky restrukturalizačního plánu, které by mohly bránit v jeho potvrzení ze strany restrukturalizačního soudu.

Potvrzení nepřijatého restrukturalizačního plánu soudem

Pokud restrukturalizační soud potvrdí restrukturalizační plán nepřijatý některými skupinami dotčených stran, je řešení ekonomické situace podnikatele těmito dotčeným stranám v podstatě vnucováno proti jejich vůli. Rozhodnutí soudu v takovém případě fakticky nahrazuje absenci souhlasu některé ze skupin. **Soud k takovému kroku může přistoupit pouze za přísných podmínek. Zejména pokud je plán vůči nesouhlasícím stranám tzv. spravedlivý.** Tento mechanismus (který je možný i v reorganizaci, srov. § 348 a násl. ins. zák.) má plnit určitou balanční funkci mezi podni-

katelem a dotčenými stranami tak, aby zamezil možnému nekonstruktivnímu přístupu nesouhlasících dotčených stran.

Nepřijatý restrukturalizační plán musí splňovat stejné požadavky jako přijatý (viz výše a § 98 odst. 2 ZPR) a navíc také předpoklady stanovené § 99 ZPR. Mezi tyto předpoklady patří, kromě podmínky spravedlnosti, také rovné zacházení s dotčenými stranami v rámci jednotlivých skupin a zabezpečení, že žádná dotčená strana nezíská nebo si ponechá vyšší plnění, než které odpovídá hodnotě jejich pohledávek. Současně musí být restrukturalizační plán spravedlivý ke všem skupinám, které hlasovaly proti přijetí restrukturalizačního plánu.

Test spravedlnosti

Zda je restrukturalizační plán spravedlivý, se zjišťuje pomocí tzv. testu spravedlnosti. Zákon o preventivní restrukturalizaci zná **tři druhy tohoto testu a každý z nich je určen k posouzení spravedlnosti dopadů plánu na rozdílnou skupinu dotčených stran** (§ 24 ZPR). Spravedlnost restrukturalizačního plánu se pak posuzuje jen ve vztahu ke skupinám, které plán nepřijaly, a to ke každé samostatně.

Ve vztahu ke každé skupině zajištěných dotčených stran je restrukturalizační plán spravedlivý, pokud mají její členové získat účinností plánu k zajištění svých pohledávek stejný nebo obdobný druh zajištění, ve stejném pořadí, a ke stejnému nebo obdobnému majetku, příp. k majetku nejméně stejné hodnoty. Současně musí obdržet plnění, jehož hodnota se bude rovnat nejméně hodnotě zajištění (§ 24 odst. 1 ZPR). Zajištění věřitelů jsou tedy ZPR silně chráněni. Problémy však může činit zejména ocenění hodnoty zajištěné pohledávky, související případný „přepad“ části zajištěné pohledávky v rozsahu přesahujícím hodnotu zajištění do skupiny nezajištěných dotčených stran nebo také specifikace „*obdobného druhu zajištění*“.

Ve vztahu ke každé skupině nezajištěných dotčených stran vedou ke spravedlnosti restrukturalizačního plánu dvě cesty (§ 24 odst. 2 ZPR). Tou **první je situace, kdy mají nezajištěné dotčené strany obdržet plnění odpovídající jmenovité hodnotě jejich pohledávek**, což v podstatě znamená nutnost 100% uspokojení nezajištěných dotčených stran. **Druhá cesta vede přes dvě podmínky – nezajištěné dotčené strany sice mohou dostat nižší uspokojení než 100 %, nicméně nikdo, kdo by jinak měl v insolvenčním řízení horší pořadí uspokojení než nezajištěný věřitel,¹ nesmí být uspokojen ani částečně** (tzv. *absolute priority rule*) **a současně si žádný stávající společník podnikatele nesmí ponechat či nabýt podíl v podnikateli.**

Při naplnění velmi přísných podmínek si však dosavadní společníci mohou podíl ponechat či mohou podíl nabýt. Mezi tyto podmínky patří mj. vyšší uspokojení nezajištěných dotčených stran než v případném insolvenčním řízení, povinná výměna statutárního orgánu podnikatele za nezávislé subjekty či tzv. kompenzační platby, prostřednictvím kterých musí podnikatel nejméně po dobu pěti let odevzdávat veškeré své zisky nezajištěným dotčeným stranám. Jakkoli rozumíme důvodům, které zákonodárce vedly k umožnění ponechání podílů navzdory nesouhlasu nezajištěných dotčených stran,² naplnění těchto podmínek bude v praxi extrémně obtížné. Pokud si tedy bude chtít společník ponechat či nabýt podíl, měl by především umět přesvědčit dotčené strany, aby takové řešení podpořily a restrukturalizační plán přijaly.

Vůči skupině společníků podnikatele je restrukturalizační plán spravedlivý, má-li každý ze společníků obdržet ke dni účinnosti

restrukturalizačního plánu nejméně takové plnění, které by mu náleželo v konkursu.

Stručně k opravnému prostředku a námitkám dotčených stran

Restrukturalizační plán, který musí být potvrzen ze strany restrukturalizačního soudu, nabývá účinnosti rozhodnutím soudu o jeho potvrzení (§ 39 ZPR). Proti rozhodnutí o návrhu na potvrzení restrukturalizačního plánu je přípustné odvolání. Odvolání nemá odkladný účinek, ale na návrh dotčené strany může být odložena účinnost některého z restrukturalizačních opatření (§ 100 odst. 3 ZPR).

Aktivně legitimováni k podání odvolání jsou pouze podnikatel a každá dotčená strana, která v předcházejícím řízení podala námitku. To nadále zvyšuje důležitost průběžné procesní aktivity dotčených stran, neboť k podání námítky zase musí aktivně hlasovat proti přijetí restrukturalizačního plánu. Námitky mohou mířit na nezaplnění některého z právních či ekonomických požadavků, které ZPR klade na restrukturalizační plán. Již v rámci příprav námitek pak musí dotčená strana mít na paměti, že v odvolání může uplatnit jen ty skutečnosti, které uvedla v námitce. Z pohledu podnikatele je možné se na některé případné námitky dotčených stran dopředu připravit, např. vytvořením rezervy (§ 98 odst. 4 ZPR) či včasným zadáním znaleckého posudku k ocenění závodu (§ 96 odst. 5 ZPR).

Závěr

Jakkoli se proces preventivní restrukturalizace může na první pohled zdát jako poměrně jednoduchý instrument dostupný širší paletě dlužníků, zdání může klamat. Při přijímání a potvrzování restrukturalizačního plánu může podnikatel i dotčené strany narazit na celou řadu nástrah, které nemusí být jednoduše překlenutelné a mohou vyústit jak v neúspěch celého procesu podnikatele, tak ve zhoršení postavení dotčené strany.

V tomto ohledu platí rčení, že „*dábel se skrývá v detailu*“. Podnikatelům i dotčeným stranám tak lze doporučit proces nepodcenit a nebát se do jeho přípravy zavčas zapojit právního zástupce a event. i ekonomického poradce. ❖

1 Např. podřízení věřitelů a společníci, srov. § 172 odst. 2 ins. zák.

2 Cílem zákonodárce je mj. zvýšit motivaci společníků iniciovat sanační postupy (srov. důvodovou zprávu k ZPR, str. 98).

ZÁKONÍK PRÁCE OD 1. 1. 2024

- změny zákoníku práce od 1. 1. 2024
- všechny změny textu zvýrazněny tučně
- aktualizovaný rejstřík

více na www.zp.sagit.cz

Dvoukolejnost „konce“ preventivní restrukturalizace a hrozba kolize při překřížení obou režimů

ZPR ve své systematice zahrnuje dva instituty, pojící se s „koncem“ preventivní restrukturalizace. Jedním z nich je skončení preventivní restrukturalizace, ke kterému dle § 42 ZPR dochází při splnění určitých podmínek automaticky, a druhým je skončení (účinnosti) restrukturalizačního plánu, ke kterému dle § 101 a násl. ZPR dochází až rozhodnutím restrukturalizačního soudu a na návrh dotčené strany nebo podnikatele. Využití obou režimů (automatického a dispozitivního) vedle sebe pak v určitých situacích může působit potíže, obzvláště co do postavení dotčených stran a jejich práv, jež jsou restrukturalizačním plánem dotčena. Při určité konstelaci pak tato kolize obou režimů může mít pro dotčené strany až nevratné dopady na jejich práva.

Mgr. Tomáš Brožek, LL.M.,
je advokátem v advokátní kanceláři
Clifford Chance.

Popis problematiky dvoukolejnosti „konce“ preventivní restrukturalizace

Zákon č. 284/2023 Sb., o preventivní restrukturalizaci, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZPR“), ode dne 23. září 2023 nově umožňuje řešit finanční krizi podnikatele prostřednictvím restrukturalizačního procesu. ZPR subjektům vymezeným (pozitivně i negativně) v § 3 ZPR (dále jen „podnikatel“) nabízí, za účelem odvrácení hrozby úpadku, dosáhnout dohody s vybranými věřiteli (dále jen „dotčené strany“), jejímž smyslem je budoucí úprava vzájemných práv a povinností podnikatele a těchto dotčených stran. Konceptně je restrukturalizační řízení vystavěno na myšlence procesu, který má být méně formální než řízení dle zák. č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ins. zák.“), a jehož průběh budou do značné míry určovat dva základní dokumenty připravené podnikatelem v jeho průběhu – sanační projekt a restrukturalizační plán.

Pokud bude preventivní restrukturalizace probíhat, jak má, dojde na základě sanačního projektu mezi podnikatelem a dotčenými

mi stranami k vyjednání restrukturalizačního plánu, který dle § 29 a násl. ZPR podnikatel následně předloží k hlasování dotčeným stranám. V návaznosti na toto hlasování pak dle § 39 ZPR restrukturalizační plán nabude účinnosti, buď již samotným schválením (§ 39 odst. 2 ZPR), potvrzením restrukturalizačního soudu (§ 39 odst. 1 ZPR), či k jinému, pozdějšímu momentu, v restrukturalizačním plánu uvedenému (§ 39 odst. 3 ZPR). To bude mít zásadní dopad na práva dotčených stran vůči podnikateli, jež budou předmětem preventivní restrukturalizace a vůči kterým se od účinnosti restrukturalizačního plánu plně projeví omezení či úpravy tam uvedené.

Samozřejmě, preventivní restrukturalizace nemusí skončit pouze takto idylicky a **kdykoli v jejím průběhu** (jak před účinností restrukturalizačního plánu, tak po ní) **mohou nastat situace, které povedou k určitému ohrožení dalšího průběhu preventivní restrukturalizace či přímo k jejímu skončení** dle § 42 ZPR. Pokud k tomuto dojde před nabytím účinnosti restrukturalizačního plánu, nebude tento jev pro dotčené strany příliš problematický, jelikož nebude třeba řešit dopad restrukturalizačního plánu na jejich práva. **Situace se však zkomplikuje v momentu, kdy k této situaci dojde až po nabytí účinnosti restrukturalizačního plánu.** Pak totiž bude třeba zajistit, aby restrukturalizační plán přestal omezovat práva dotčených stran a ty neunesly dopady neúspěšné restrukturalizace i po jejím předčasném konci. V opačném případě by totiž byla ochota dotčených stran vydat se na toto dobrodružství velmi nízká. **Proto ZPR zavádí postup dle § 40 a § 101 a násl., který dosažení této restituce práv dotčených stran řeší.**

Ve druhé z výše uvedených situací se však stává problematickým rozdílný režim, který ZPR oběma institutům [skončení preventivní restrukturalizace a zrušení (účinnosti)¹ restrukturalizačního plánu] přiznává. Zatímco ke skončení preventivní restrukturalizace dochází dle § 42 ZPR automaticky, při splnění podmínek tam uvedených, ke zrušení (účinnosti) restrukturalizačního plánu dochází dle § 101 a násl. ZPR až právní mocí rozhodnutí o zrušení (účinnosti) restrukturalizačního plánu, které restrukturalizační soud vydá na návrh podnikatele nebo dotčené strany. Ten však, až na některé výjimky, musí být podán ještě před skončením preventivní restrukturalizace.² Pozor-

1 Užitím závorky si pouze dovoluji upozornit na formulační nekonzistenci mezi § 42 odst. 1 písm. g) ZPR, který operuje s termínem zrušení účinnosti restrukturalizačního plánu, a § 40 a § 101 a násl. ZPR, které operují pouze se zrušením restrukturalizačního plánu. Je však patrné, že jde o jeden a tentýž institut.

2 Vyjma případu zjištění úpadku podnikatele, který dle § 40 ZPR působí účinky dle § 103 ZPR také automaticky, a případu dle § 102 písm. d) ZPR, kdy je možné se zrušení (účinnosti) restrukturalizačního plánu domáhat do tří let od okamžiku, kdy restrukturalizační plán nabyl účinnosti.

nému čtenáři v tomto momentu neunikne, že **výše popsaný střet automatického a dispozičního režimu může působit nemalé potíže**, obzvláště pokud první z nich předejde ten druhý.

Kdy u dvoukolejnosti „konce“ preventivní restrukturalizace hrozí kolize

Ust. § 42 ZPR vyjmenovává situace, při kterých dochází ke skončení preventivní restrukturalizace automaticky. Dle § 42 odst. 1 písm. g) mezi tyto situace spadá i pravomocné rozhodnutí restrukturalizačního soudu dle § 102 ZPR o zrušení (účinnosti) restrukturalizačního plánu.

Ust. § 102 ZPR pak vyjmenovává situace, při kterých restrukturalizační soud na návrh podnikatele nebo dotčené strany zruší (účinnost) restrukturalizačního plánu. Dlužno dodat, že skončení preventivní restrukturalizace dle § 42 ZPR mezi tyto situace nespadá.

Navíc, jak je uvedeno výše, ZPR časově omezuje možnost domáhat se zrušení (účinnosti) restrukturalizačního plánu právě momentem, kdy dojde k automatickému skončení preventivní restrukturalizace (až na výše popsané výjimky). Tento stav hrozí kolizí obou principů, která může vyústit v poměrně negativní dopad na postavení dotčených stran, spočívající v ohrožení možnosti docílit restituce práv dotčených stran, zasažených restrukturalizačním plánem.

Kolize nastává

Výše naznačená kolize skončení preventivní restrukturalizace a zrušení (účinnosti) restrukturalizačního plánu pak tkví ve třech rovinách:

- časové,
- důvodové a
- jakési „výjimečné“ (kdy první dvě spolu souvisí).

U časové a důvodové roviny problém spočívá v tom, že **zrušení (účinnosti) restrukturalizačního plánu lze dle § 101 ZPR, až na výjimky (viz výše), navrhnout pouze do momentu skončení preventivní restrukturalizace dle § 42 ZPR**. Pokud tedy některý z důvodů uvedených v § 42 ZPR nastane dříve než důvod uvedený v § 102 ZPR (příp. pokud dotčená strana podá návrh dle § 101 ZPR později, než nastane některý z důvodů dle § 42 ZPR), vznikne situace, kdy sice preventivní restrukturalizace skončí, ovšem aniž by došlo k předvídané restituci práv dotčených stran do předrestrukturalizačního stavu, a dotčené strany tak budou nadále omezeny ve svých právech. Nezbude jim pak nic jiného než doufat v budoucí prohlášení úpadku podnikatele, které jim zbude jako jediná možnost, jak po tomto momentu způsobit zánik (účinnosti) restrukturalizačního plánu postupem dle § 40 ZPR [s výjimkou případů dle § 102 písm. d) ZPR].

Je proto třeba se detailně podívat na důvody, jež § 42 ZPR uvádí, a to s ohledem na potenciál, zda tyto důvody mohou nastat i po účinnosti restrukturalizačního plánu. Tím nám z tohoto kolizního kurzu vypadávají důvody dle § 42 odst. 1 písm. a), b) c) a f) ZPR. S přihlédnutím k automatismu dle § 40 ZPR pak z kolizního kurzu dále vypadne důvod dle § 42 odst. 1 písm. e) ZPR. Z povahy věci z tohoto kurzu vypadnou také důvod dle § 42 odst. 1 písm. g) ZPR a část důvodu dle § 42 odst. 1 písm. d) ZPR (splnění restrukturalizačního plánu). **Problematickou se tak s ohledem na kolizní potenciál jeví část důvodu dle § 42 odst. 1 písm. d) ZPR – nesplnění restrukturalizačního plánu**. Tu je pak třeba zkoumat

s ohledem na paletu důvodů, které má dotčená strana k dispozici pro zrušení (účinnosti) restrukturalizačního plánu dle § 102 ZPR.

Budeme-li se na důvody dle § 102 ZPR dívat z pohledu dotčené strany jakožto subjektu, který se bude zrušení (účinnosti) restrukturalizačního plánu domáhat nejčastěji, je třeba je poměřovat i do datečnými kritérii dle § 101 odst. 1 ZPR – tedy existujícím neplněním restrukturalizačního plánu podnikatelem a z něj pramenícím poškozením dotčené strany. Toto kritérium nám totiž velmi pravděpodobně vyloučí důvod dle § 102 písm. b) ³ a d) ⁴ ZPR. Na zbývající důvody dle § 102 ZPR je pak třeba aplikovat časové hledisko dle § 101 odst. 2 ZPR, které nám zcela vyloučí použitelnost důvodu dle § 102 písm. c) ZPR. Pokud totiž nastane skutečnost, která osvědčuje nesplnění restrukturalizačního plánu, dojde tím i ke splnění důvodu dle § 42 odst. 1 písm. d) ZPR, což má za následek automatické skončení preventivní restrukturalizace a nástup časového omezení dle § 101 odst. 2 ZPR. Fakticky nám tak, po podrobení § 102 ZPR výše popsaným testům, jako jediný důvod aplikovatelný dotčenou stranou zůstává důvod dle § 102 písm. a) ZPR – neplnění některé z podstatných povinností uvedených v restrukturalizačním plánu.

Na základě výše uvedeného se nám tedy do potenciální kolize v rámci dvoukolejného principu dostává na jedné straně část důvodu pro zrušení preventivní restrukturalizace dle § 42 odst. 1 písm. d) ZPR – nesplnění restrukturalizačního plánu a na straně druhé důvod pro zrušení (účinnosti) restrukturalizačního plánu dle § 102 písm. a) ZPR – neplnění podstatných povinností stanovených v restrukturalizačním plánu podnikatelem. ZPR a důvodová zpráva (dále jen „DZ“) přitom ohledně toho, co je to „podstatná povinnost“ dle restrukturalizačního plánu, neobsahuje uspokojivý výklad a ponechává tento pojem na výkladu účastníků preventivní restrukturalizace.

Pokud si tedy dotčená strana při neplnění restrukturalizačního plánu podnikatelem nesprávně vyhodnotí, zda jde o neplnění „podstatné povinnosti“, příp. se o tomto neplnění od podnikatele vůbec nedozví, nebo se rozhodne (ať již z jakéhokoliv důvodu) nepostupovat v danou chvíli dle § 101 ZPR, vystaví se riziku, že toto neplnění postupně přeroste až do stadia nesplnění restrukturalizačního plánu jako celku, a tím i do skončení preventivní restrukturalizace, což pak dotčené straně zabráni postupovat dle § 101 ZPR z důvodu časové limitace tohoto postupu.

V rovině „výjimečné“ pak případná kolize obou institutů spočívá právě ve výjimečném statutu úpadku podnikatele, který ve svých určitých fázích způsobí automaticky jak skončení preventivní restrukturalizace, tak zrušení (účinnosti) restrukturalizačního plánu. Bohužel, ⁵ u prvního z těchto dopadů se tak děje až po právní moci rozhodnutí o úpadku podnikatele a u druhého z nich již jeho zjištěním.

Takové nastavení automatiky režimu však může způsobit **další kolizi, kdy již nepravomocným zjištěním úpadku pozbude (účinnosti) restrukturalizační plán, avšak odvolací soud následně prvostupňové rozhodnutí o zjištění úpadku zruší, a tím nedojde ke skončení preventivní restrukturalizace**. ZPR ani DZ pak nenabízejí odpověď na otázku, **jak se v takovém případě**

3 Ten totiž směřuje na budoucí neplnění restrukturalizačního plánu, a nikoli na již existující.

4 Ten totiž neplnění restrukturalizačního plánu neřeší vůbec.

5 Ač v tom samozřejmě lze spatřovat jistou logiku z pohledu snahy umožnit dotčeným stranám přihlašování již restituovaných pohledávek.

dívat na původní restrukturalizační plán, jehož účinnost byla nepravomocným zjištěním úpadku podnikatele zrušena – tedy zda jej považovat znovu za účinný (i přes fakt, že situace podnikatele se v mezidobí mohla poměrně podstatně změnit a restrukturalizační plán již nemusí ekonomicky fungovat), nebo zda považovat plán i nadále za neúčinný a příp. umožnit podnikateli předložit nový restrukturalizační plán, což ovšem může narážet na časový limit dle § 42 odst. 1 písm. b) ZPR – šest měsíců od zahájení preventivní restrukturalizace.

Přitom nejde o otázku nijak nepodstatnou, jelikož se bude potenciálně dotýkat práv a právní jistoty nejen podnikatele, ale i dotčených stran.

Možné postupy, jak se kolizi vyhnout

Přirozeně se pak nabízí otázka, jak výše popsaným kolizím zabránit, či jak se proti nim alespoň v maximální míře ochránit. Již na tomto místě je možné předeslat, že určité možnosti se v tomto ohledu nabízejí, ale budou vždy vyžadovat důslednou procesní aktivitu dotčených stran, vhodně vybalancovaný restrukturalizační plán a určitou míru střízlivého odhadu, který umožní za poměrně záchrannou brzdu zatáhnout včas, ovšem nikoli příliš brzy.

Ohledně první z výše popsaných kolizí (spojenou s časovou a důvodovou rovinou) se jako poměrně efektivní opatření nabízí **informační povinnost podnikatele**. Tu podnikateli stanovuje jak § 14 odst. 4 písm. g) ZPR, který jako jednu z podstatných náležitostí restrukturalizačního plánu stanovuje uvedení rozsahu a způsobu, jakým bude podnikatel dotčené strany informovat o provádění restrukturalizačního plánu, tak § 41 ZPR, který tuto povinnost podnikatele, dle mého názoru nadbytečně a duplicitně, opakuje.

Odstranění informační asymetrie mezi podnikatelem a dotčenou stranou, jež je zcela přirozeným jevem, je totiž prvním a zcela zásadním krokem pro předejití možné kolize. Na jedné straně totiž umožní dotčeným stranám monitorovat postup podnikatele při plnění restrukturalizačního plánu a příp. včas odhalit jeho neplnění. Na druhé straně pak lze i na základě zkušeností z insolvenčních řízení potvrdit, že pokud není informační asymetrie mezi dlužníkem a věřiteli odstraněna, a dokonce se spíše prohlubuje, má to velice negativní dopady na důvěru mezi těmito subjekty, což mnohdy vede k výrazně defenzivnějšímu a opatrnějšímu přístupu ze strany věřitelů, čemuž se nelze nijak divit. To je jev, kterému by se však měl podnikatel snažit předcházet. V opačném případě totiž hrozí, že při prvním podstatnějším porušení povinností podnikatele z restrukturalizačního plánu nebudou dotčené strany, zcela logicky, ochotny poskytnout podnikateli prostor pro nápravu a z opatrnosti raději ihned zahájí postup dle § 101 ZPR, což bude mít na další pokračování preventivní restrukturalizace destruktivní dopad.

Co se týče samotného nastavení systému sdílení informací, bude vždy záviset na konkrétním případě a také na míře počáteční důvěry, která bude mezi podnikatelem a dotčenými stranami panovat. Prakticky by ale strany měly zvažovat převážně okruh informací, který je pro ně nezbytný za účelem řádného vyhodnocování průběžného směřování podnikatele (a to jak po provozní, tak po finanční stránce), míru detailu těchto informací a samozřejmě také vhodný časový interval, ve kterém budou podnikatelem tyto informace poskytovány, tak aby jej na jedné straně jejich poskytování neomezovalo ve výkonu jeho primární činnosti, ale na druhou stranu poskytovalo dotčeným stranám dostatek komfortu. Za zmínku také jistě

stojí možnost, kdy dotčená strana nemusí v tomto systému fungovat pouze jako pasivní příjemce informací od podnikatele, ale může se na jejich ověřování aktivně podílet např. při pravidelných jednáních s managementem, jež budou v rámci restrukturalizačního plánu zanesena, či se o stavu podnikatelova závodu přesvědčit z vlastní perspektivy v průběhu inspekci přímo v závodě. Příp. je také možné otázku poskytování informací dotčeným stranám spojit s požadavkem na angažování krizového manažera, jehož erudice a nezávislost bude pro dotčené strany akceptovatelnou zárukou.

Dotčené strany by k této otázce měly přistupovat aktivně, a to již od samého počátku preventivní restrukturalizace. Jelikož ke stanovení obsahu této povinnosti dochází již v rámci restrukturalizačního plánu, může být v pozdějších fázích restrukturalizačního řízení již pozdě tento stav jakkoli korigovat.

Dalším opatřením pak bude **vhodné nastavení, jaké povinnosti podnikatele, v restrukturalizačním plánu uvedené, se budou kvalifikovat jako tzv. podstatné povinnosti ve smyslu § 102 písm. a) ZPR**. Jak je totiž naznačeno výše, ZPR ani DZ tento pojem uspokojivě nevykládají, a pokud jeho výklad ponechají dotčené strany a podnikatel až budoucí interpretaci mezi nimi, může se jim v budoucnu dostat nemilého překvapení v podobě sporu s nejasným výsledkem. Proto lze určitě doporučit, aby dotčené strany již v rámci restrukturalizačního plánu s podnikatelem jasně stanovily, které povinnosti v rámci restrukturalizačního plánu budou považovány za podstatné a jejichž neplnění umožní (nikoli automaticky a bez dalšího) zahájení postupu dle § 101 ZPR. Tento okruh povinností by měl být obezřetně konstruován tak, aby byl na jedné straně akceptovatelný pro podnikatele a nezahrnoval i naprosté malichernosti, ovšem na druhé straně musí jít o takové povinnosti, při jejichž nesplnění bude ještě stále existovat dostatečný časový prostor do nástupu skutečností, které budou osvědčovat nesplnění restrukturalizačního plánu [§ 14 odst. 4 písm. h) ZPR]. Jinak totiž hrozí, že k nesplnění podstatné povinnosti ve smyslu § 102 písm. a) ZPR a splnění skutečností, která bude osvědčovat nesplnění restrukturalizačního plánu ve smyslu § 14 odst. 4 písm. h) ZPR (což bude mít za následek automatické skončení preventivní restrukturalizace dle § 42 ZPR), dojde najednou či pouze s malým časovým odstupem, který dotčené straně neumožní zahájit řízení o zrušení (účinnosti) restrukturalizačního plánu, s ohledem na časové omezení dle § 101 odst. 2 ZPR, včas.

Dlužno v tomto směru dodat, že **za vhodné lze jistě považovat i to, aby mezi tyto podstatné povinnosti byla zahrnuta také informační povinnost podnikatele** dle § 14 odst. 4 písm. g) a § 41 ZPR, což umožní dotčeným stranám poměrně efektivně si její plnění na podnikateli vymoci a příp. přiměřeně reagovat na situaci, kdy plněna nebude.

Samozřejmě, výše uvedené neznamená, že v každé situaci bude přínosné (a to včetně dotčených stran), pokud dotčená strana zahájí řízení dle § 101 ZPR ihned v okamžiku, kdy dojde k prvnímu porušení podstatné povinnosti podnikatele. Vždy bude nezbytné posuzovat každé porušení případ od případu a přihlížet k dosažitému fungování podnikatele, průběhu preventivní restrukturalizace, míře a rozsahu porušení, dopadům tohoto porušení a obzvláště k míře důvěry, která mezi podnikatelem a dotčenou stranou panuje. Pokud totiž dotčená strana zatáhne za záchrannou brzdu v podobě řízení dle § 101 ZPR příliš brzy, podnikatel pravděpodobně bude (dříve či později) nucen, bude-li dotčená strana se svým postupem úspěšná, přejít k formálnímu řešení své finanční krize, což nemusí být výhodné ani pro dotčenou stranu,

obzvláště v rovině ekonomické. Bylo by zbytečným opakováním znovu zde rozebírat, že neméně rizikové by pro dotčenou stranu bylo také to, pokud za tuto záchrannou brzdu zatáhne příliš pozdě, kdy kolize bude již nevyhnutelná.

Obecně je dle mého názoru aktuální režim § 101 a násl. ZPR spíše nastaven tak, že bude dotčené strany tlačit do situace, aby za záchrannou brzdu zatáhly raději dříve než později, a bude tak vždy velmi záležet na zkušenostech dotčené strany, příp. jejich poradců, aby situaci vhodně vyhodnotili a stanovili správný moment, kdy je nezbytné k tomuto kroku přistoupit.

Ohledně druhé z výše popsanych kolizí (spojenou s „výjimečnou“ rovinou) lze v daném místě a čase jen velmi těžko doporučit vhodný postup k jejímu řešení, a to primárně s ohledem na fakt, že její možné řešení momentálně leží na restrukturalizačních soudech, které se s touto otázkou budou muset dříve či později popasovat v rámci výkladu ZPR.

Nezbývá než doufat, že se tak stane s přihlédnutím k základním ekonomickým realitám našeho tržního prostředí a principům právní jistoty, díky čemuž se aplikační praxe s dopady takového výkladu nebude muset v budoucnu složitě potýkat.

Závěr

Je zjevné, že možná kolize dvoukolejného režimu „konce“ preventivní restrukturalizace bude pro dotčené strany představovat reálné riziko s potenciálně nemalými dopady na jejich postavení. Nezbývá než doporučit, aby dotčené strany k této problematice přistupovaly obezřetně, proaktivně a s plným vědomým možných dopadů. Pokud totiž dotčené strany nechají restrukturalizační jízdu podnikatele volně plynout příliš dlouho, nemusí hrozící křížení obou kolejí odhalit včas a následná kolize pro ně může mít nepříjemné dopady. ❖

Preventivní restrukturalizace z pohledu věřitele

Preventivní restrukturalizace jako nový právní institut vyvolává u věřitelů celou řadu otázek, z nichž některé rozebírá tento článek. Používám-li v tomto článku termín restrukturalizace, míním tím preventivní restrukturalizaci dle zákona č. 284/2023 Sb., o preventivní restrukturalizaci (dále „ZPR“).

Mgr. Ing. Jan Vavřina
je advokátem a partnerem advokátní kanceláře DUNOVSKÁ & PARTNERS.

Má se věřitel obávat preventivní restrukturalizace obchodního partnera?

Preventivní restrukturalizaci mohou využít obchodní korporace, které mají závažné finanční potíže, ale dosud nejsou v platební neschopnosti. Úpadek jim již hrozí, ale ještě jsou schopny hradit své splatné závazky.

Čeští podnikatelé, kteří se dostanou do vážných finančních problémů, na ně velmi často reagují s velkým zpožděním. To jim zkracuje čas i manévrovací prostor pro realistické řešení odvrácení úpadku. Institut preventivní restrukturalizace by tento dosud přetrvávající stav mohl změnit a motivovat podnikatele, aby své problémy řešili podstatně dříve.

Zvažuje-li podnikatel či chystá-li již preventivní restrukturalizaci, pak si **uvědomuje závažnost finančních problémů i nutnost na svém podnikání něco změnit**. Věřitel, který se dozvěděl od svého obchodního partnera, že chystá preventivní restrukturalizaci, by proto tuto informaci neměl vnímat vysloveně negativně.

Jak se věřitel dozví o preventivní restrukturalizaci podnikatele?

Má-li být restrukturalizací přímo dotčena pohledávka konkrétního věřitele, tak se to dotčený věřitel, jehož ZPR nazývá *dotčenou stranou*, dozví **přímo od podnikatele, a to obdržáním výzvy k zahájení jednání o preventivní restrukturalizaci**. Podnikatel je povinen předložit výzvu všem dotčeným stranám. Věřitelé, jejichž pohledávky či práva nemají být restrukturalizací přímo dotčena, se o chystané restrukturalizaci ani o jejím provedení nemusí nikdy dozvědět, nebude-li vůči nim vyhlášeno individuální moratorium.

Věřitelé, kteří jsou pro podnikatele klíčovými partnery, se od něj dozví o chystané restrukturalizaci pravděpodobně mnohem dříve. Podnikatel si totiž musí vyjednat jejich podporu, bez níž nemůže být restrukturalizace úspěšná.

Dohody s věřiteli pro usnadnění preventivní restrukturalizace

Podnikatel potřebuje získat čas pro vyjednání podmínek, za jakých budou zejména financující banky ochotny podpořit jeho restrukturalizační opatření. Jednání bývají složitá, představy podnikatele a bank vzdálené. K získání potřebného času slouží tzv. **stabilizační dohoda (standstill agreement)**. Její podstatou je, že **podnikatel po dobu, po kterou budou probíhat mezi stranami jednání, nebude bez souhlasu bank uzavírat žádné nové významné smlouvy**, které by mohly mít negativní vliv na jeho podnikání, **a nebude činit žádné kroky, které by znamenaly zmenšení jeho majetku či zřízení nových zajišťovacích práv**. Banky se na oplátku zavazují, že po dobu

vyjednávání nezesplatní úvěr, nepozastaví či neukončí financování podnikatele, nebudou vymáhat splatné pohledávky apod.

Za účinnosti obchodního zákoníku bylo právní veřejností vášnivě rozebíráno, za jakých podmínek může být banka osobou ovládající podnikatele či osobou jednající s ním ve shodě. Interpretiční problémy nevyřešil ani z. o. k. Dle § 71 odst. 1 z. o. k. každý, kdo pomocí svého vlivu v obchodní korporaci, tzv. *vlivná osoba*, rozhodujícím významným způsobem ovlivní chování obchodní korporace, tzv. *ovlivněnou osobu*, k její újmě, tuto újmu nahradí, ledaže prokáže, že mohl při svém ovlivnění v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu ovlivněné osoby. Vlivná osoba ručí věřitelům ovlivněné osoby za splnění těch dluhů, které jim ovlivněná osoba nemůže v důsledku ovlivnění zcela nebo zčásti splnit. Dle § 74 odst. 1 z. o. k. je ovládající osobou ten, kdo může v obchodní korporaci přímo či nepřímo uplatňovat rozhodující vliv. Dle § 75 odst. 1 z. o. k. se má za to, že (nepřímo) *ovládající osobou* je osoba, která může prosadit jmenování nebo odvolání většiny osob, které jsou členy statutárního orgánu obchodní korporace nebo osobami v obdobném postavení nebo členy kontrolního orgánu obchodní korporace.

Není v zájmu bank, aby na ně dopadla právní regulace vlivných osob dle z. o. k. Byla by však škoda, pokud by banky zcela rezignovaly na požadavek změny v řídicích pozicích podnikatele. U korporací má management tendenci hledat příčiny finančních obtíží všude jinde než u sebe a svých vizí. Je-li do vedení společnosti jmenován krizový manažer, je lépe mentálně nastaven zjistit objektivní ekonomický stav podnikatele, skutečné příčiny jeho finančních obtíží a perspektivu podnikatele.

ZPR proto v § 7 zakotvil, že uzavřel-li věřitel s podnikatelem dohodu za účelem usnadnění přípravy a vyjednávání restrukturalizačního plánu (dále „RP“) o tom, že po dobu trvání restrukturalizace nepřistoupí k akceleraci splacení svého financování, **lze takovou dohodu či jednotlivé úlevy poskytnuté podnikateli podmínit provedením změn v obsazení členů volených orgánů podnikatele.** Taková dohoda se sama o sobě **nepovažuje za ovlivnění nebo ovládání podle z. o. k. ani sama o sobě nezakládá vztah osob vzájemně spřízněných.** Porušil-li podnikatel povinnost z dohody uzavřené dle § 7 ZPR, lze z toho usuzovat, že podnikatel nesleduje restrukturalizaci poctivý záměr [§ 5 odst. 2 písm. c) ZPR]. V takovém případě mohou věřitelé namítat, že podnikatel sleduje restrukturalizaci nepoctivý záměr, a není oprávněn v ní pokračovat.

Odvolání věřitele proti individuálnímu moratoriu

Vyhlásí-li restrukturalizační soud na návrh podnikatele **individuální moratorium (dále „IM“)**, doručí usnesení o IM věřiteli, vůči němuž se podnikatel dožaduje individuální ochrany a který má být IM omezen na svých právech.

Dotčený věřitel může podat odvolání proti usnesení o vyhlášení IM. Usnesení o vyhlášení IM je však vykonatelné, jakmile bylo doručeno tomu, komu ukládá povinnost (§ 87 ZPR ve spojení s § 76d větou druhou o. s. ř.).

Dotčený věřitel může proti IM též brojit podnětem zaslaným restrukturalizačnímu soudu ke zrušení IM z důvodu, že podnikatel v návrhu na IM uvedl nepravdivé údaje, a/nebo z důvodu, že podnikatel sleduje individuálním moratoriem nepoctivý záměr, zejména nespravedlivé poškození nebo nedovolené zvýhodnění věřitele. Uvedené obecné důvody pro zrušení IM je potřebné doplnit o konkrétní skutková tvrzení a důkazy.

Obrana věřitele proti všeobecnému moratoriu

Na rozdíl od IM, které směřuje vůči konkrétnímu věřiteli, **všeobecné moratorium (dále „VM“)** dopadá buď na všechny věřitele podnikatele, nebo dle návrhu podnikatele pouze na vybrané kategorie osob, vymezené povahou jejich pohledávek nebo jejich postavením vůči podnikateli. Restrukturalizační soud nedoručuje usnesení o vyhlášení VM každému dotčenému věřiteli zvlášť, ale rozhodnutí zveřejní v restrukturalizačním rejstříku. VM je účinné okamžikem jeho zveřejnění. Restrukturalizační rejstřík však dosud nebyl zřízen. Účinky usnesení o vyhlášení VM proto nastanou jeho vyvěšením na úřední desce restrukturalizačního soudu (viz § 114 odst. 3 věta poslední ZPR). Usnesení o vyhlášení VM má být kromě vyvěšení na úřední desce restrukturalizačního soudu ještě uloženo do sbírky listin obchodního rejstříku do složky podnikatele, a to do tří dnů od jeho vyvěšení na úřední desce soudu. Všeobecná aplikace náhradního doručení, které má být aplikováno ve výjimečných situacích, představuje velkou nepříjemnost pro osoby, které jsou na základě VM povinny zdržet se právních jednání (např. ukončení smlouvy, započtení, zesplatnění úvěru apod.), ale reálně se o tom mohou dozvědět jen při vynaložení značného úsilí. Zákonodárcem zvolené řešení je tak na hraně ústavnosti.

Věřitelé v případech VM nemohou, na rozdíl od IM, napadnout usnesení o vyhlášení VM odvoláním. Věřitelé nejsou účastníky restrukturalizačního řízení a ZPR jim nepřiznává právo podat odvolání proti usnesení o vyhlášení VM.

Má-li věřitel, který je dotčenou stranou, sám nebo společně s dalšími dotčenými stranami většinu hlasovacích práv, může podat návrh (resp. společný návrh většiny dotčených stran) na zrušení VM [§ 84 odst. 2 písm. c) ZPR]. ZPR nevyžaduje pro vyhlášení VM souhlas většiny dotčených stran (na rozdíl od insolvenčního zákona). Pro zrušení VM na návrh většiny dotčených stran ZPR nepožaduje návrh odůvodnit. Proto se domnívám, že navrhne-li většina dotčených stran zrušení VM, nemusí být návrh odůvodněn a restrukturalizační soud není povinen zkoumat důvody návrhu. **Vědomí rizika zrušení VM na návrh většiny dotčených stran by mohlo odradit podnikatele od nadužívání tohoto institutu a vést je k zodpovědnému přístupu při vyjednávání s významnými věřiteli před samotným zahájením preventivní restrukturalizace.**

Většina se počítá podle výše dotčených pohledávek uvedených v sanačním projektu (nikoli podle hlav). Nepřihlíží se přitom k hlasovacím právům spřízněných podnikatele a dalších osob spřízněných s podnikatelem.

Každý dotčený věřitel může brojit proti VM podáním podnětu k restrukturalizačnímu soudu ke zrušení VM z důvodu, že podnikatel v návrhu na VM uvedl nepravdivé údaje, a/nebo z důvodu, že podnikatel sleduje VM nepoctivý záměr, zejména nespravedlivé poškození nebo nedovolené zvýhodnění věřitele. Také u podnětu ke zrušení VM je potřebné obecné důvody pro zrušení VM doplnit o konkrétní skutková tvrzení a důkazy.

Financování podnikatele v průběhu všeobecného moratoria

Jakékoli *nové plnění* poskytnuté po dobu trvání účinků VM, které je přiměřené a nezbytné pro zachování provozu nebo obnovení provozuschopnosti závodu podnikatele nebo k zachování či zvýšení jeho hodnoty, je pro účely ZPR považováno za tzv. *prozatímní financování*.

Pohledávky věřitelů z prozatímního financování mají v pří-

padě úpadku podnikatele postavení pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou [viz § 169 odst. 2 písm. a) ins. zák.]. K pohledávce z prozatímního financování lze navíc zřídit v průběhu VM zajišťovací právo k majetku podnikatele (viz § 81 odst. 2 ZPR). Věřitel si však musí ohlídat, aby jím poskytnuté *nové plnění* bylo skutečně „nové“ dle definice ZPR. Nebyde-li *nové plnění* poskytnuté věřitelem v průběhu VM přiměřené či nezbytné pro zachování provozu či obnovení závodu podnikatele nebo přiměřené či nezbytné pro zachování nebo zvýšení hodnoty závodu podnikatele, pak kterýkoli jiný věřitel může v případě úpadku podnikatele namítat neplatnost vzniku zajištění a popírat pořadí pohledávky z financování jako pohledávky privilegované s nárokem na přednostní uspokojení.

V praxi se může ukázat, že prozatímní financování nepovede k odvrácení úpadku podnikatele ani ke zvýšení hodnoty jeho závodu. V případě neúspěšné restrukturalizace může dojít k situaci, že v rámci úpadkového řízení dojde k uspokojení pohledávky z prozatímního financování z majetku podnikatele, a na nezajištěné věřitele již nezůstane nic. **ZPR proto dává možnost dotčeným stranám v odůvodněných případech podat k restrukturalizačnímu soudu návrh na předběžné opatření, kterým se zakazuje podnikateli přijmout prozatímní financování od vymezeného okruhu osob.**

Návrh dotčené strany na omezení podnikatele

Věřitel, který je dotčenou stranou, může podat návrh k restrukturalizačnímu soudu, aby předběžným opatřením omezil podnikatele po dobu účinnosti VM v nakládání s jeho jměním (§ 83 odst. 1 ZPR) nad rámec omezení vyplývajících z VM (§ 79 ZPR). Návrhem na předběžné opatření se lze zejména domáhat, aby se podnikatel zdržel a) započtení svých pohledávek vůči věřitelům, b) nakládání s určitými věcmi nebo právy, c) přijetí prozatímního financování od vymezeného okruhu osob nebo d) vynakládání plateb souvisejících s restrukturalizací podle § 27 odst. 3 ZPR, příp. aby tato právní jednání prováděl pouze po předchozím souhlasu restrukturalizačního správce.

Návrh musí obsahovat vyličení skutečností, které osvědčují, že existují důležité důvody pro omezení podnikatele v nakládání s jeho jměním. Důležitým důvodem budou např. důvodné pochybnosti o poctivosti záměru podnikatele či záměr přijmout prozatímní financování, se kterým je spojeno zřízení zajišťovacího práva ke klíčovému aktivu podnikatele nebo jejich převod. Tvzené skutečnosti musí být osvědčeny důkazy. Jedná se o specifický druh předběžného opatření, se kterým není spojena povinnost podat proti podnikateli žalobu.

Věřitel, který je nedotčenou stranou, není aktivně legitimován k podání návrhu na omezení podnikatele po dobu trvání VM, a to ani v případě, že je dotčen na svých právech VM.

Návrh dotčené strany na omezení započtení vzájemných pohledávek věřitelů a podnikatele

Věřitel, který je dotčenou stranou, může podat návrh k restrukturalizačnímu soudu, aby předběžným opatřením pro **určité případy** a nejdéle po dobu trvání účinků VM **zakázal započtení vzájemných pohledávek podnikatele a jeho věřitelů**. Předběžné opatření by dle znění § 83 odst. 2 ZPR nemělo postihovat

všechny případy, kdy lze započítávat vzájemné pohledávky podnikatele a jeho věřitelů, ale jen určité odůvodněné případy, které by mohly ohrozit zdárný průběh restrukturalizace. Věřitel proto musí odůvodnění předběžného opatření věnovat náležitou pozornost a v návrhu uvést všechny důležité skutečnosti.

Návrh dotčené strany na předběžné přezkoumání pohledávky

Podnikatel předkládá sanační projekt (dále „SP“) všem dotčeným stranám. Podnikatel v SP uvede seznam práv dotčených stran, která budou přímo dotčena RP. U každé dotčené strany podnikatel uvede údaje osvědčující její totožnost, má-li je k dispozici, a údaj, zda se jedná o spřízněnou osobu. U každého přímo dotčeného práva podnikatel v SP uvede údaje o věřiteli a důvodu vzniku, výši, splatnosti, pořadí a vykonatelnosti tohoto práva; u zajištěných práv uvede i důvod, způsob a pořadí zajištění. U podřízených práv uvede míru podřízenosti, údaj o nadřazeném právu a jiné důležité okolnosti týkající se podřízenosti. Povinnou náležitostí SP nejsou dokumenty osvědčující správnost údajů uvedených v předkládaných seznamech dotčených práv. Bude záležet na podnikateli, zda umožní dotčeným stranám do takových dokumentů na vyžádání nahlédnout.

Dotčená strana je oprávněna navrhnout předběžné přezkoumání kterékoli pohledávky zařazené do seznamu dotčených práv, včetně své vlastní pohledávky (viz § 22 odst. 4 ZPR). Nedotčená strana toto právo nemá. Návrhem na provedení předběžného přezkumu spornosti pohledávky se **může dotčená strana po restrukturalizačním soudu domáhat označení pohledávky**, která byla zařazena do seznamu dotčených práv, **za spornou pro účely vyloučení pohledávky z preventivní restrukturalizace** (§ 88 ZPR). Má na to však jen krátkou lhůtu. Návrh na předběžné přezkoumání pohledávky může dotčená strana podat nejpozději do 15 dnů ode dne, kdy podnikatel navrhovatel předložil SP. V případě rozšíření okruhu dotčených stran počne znovu běžet lhůta k podání návrhu na provedení předběžného přezkumu pohledávky.

Restrukturalizační soud pověří restrukturalizačního správce, aby provedl předběžný přezkum spornosti namítané pohledávky a předložil mu své stanovisko. Restrukturalizační správce je oprávněn požadovat po podnikateli předložení relevantních dokumentů, vč. účetnictví a smluv osvědčujících údaje o sporné pohledávce. Restrukturalizační soud poté, co se seznámí se stanoviskem restrukturalizačního správce, rozhodne o vyloučení či nevyloučení pohledávky z preventivní restrukturalizace. Odvolání proti tomuto rozhodnutí není přípustné (§ 91 odst. 5 ZPR).

Dotčená strana při vyjednávání o obsahu restrukturalizačního plánu

Dotčená strana může ze SP a návrhu RP vyčíst celou řadu informací. Ze SP lze např. zjistit, jaké skupiny věřitelů byly zařazeny mezi dotčené strany a jaké skupiny věřitelů zařazeny mezi dotčené strany nebyly a proč. Dále lze zjistit základní charakteristiku opatření, která mají dopadnout na dotčená práva. Povinnou náležitostí SP je odhad hodnoty závodu určené výnosovým způsobem podle zákona o oceňování majetku (zákon č. 151/1997 Sb.) a odhad hodnoty každého předmětu zajištění, u něhož je zajištěným věřitelem dotčená strana, určené dle zákona o oceňování majetku. V RP pak musí být např. uvedena výše plnění, kterou mají obdržet dotčené strany, a odhad hodnoty plnění, které by dotčené strany

zřejmě obdržely, kdyby byl úpadek podnikatele řešen v insolvenčním řízení. Ocenění nemusí být provedeno znalcem, může být provedeno interně podnikatelem.

Shora uvedený výčet informací, které lze zjistit ze SP a RP, není úplný. **Dotčená strana by se měla seznámit se SP i návrhem RP**, a i s přihlédnutím k výši své pohledávky a k povaze restrukturalizačního opatření, které se má přímo týkat její pohledávky, se rozhodnout, jak moc je pro ni důležité být aktivní v rámci vyjednávání a hlasování o RP. Pro některého věřitele může být vhodná strategie racionální apatie, je-li mu v podstatě jedno, zda RP bude schválen, či nikoli. Pro jiného může být důležité aktivně vstoupit do jednání o podobě RP a snažit se vyjednat pro sebe lepší podmínky. Další může usilovat o neschválení RP.

Věřitelé by měli mj. věnovat pozornost kvalitě ocenění aktiv podnikatele a také financování restrukturalizace, které může být v RP označeno jako tzv. *nové financování* podle § 27 odst. 2 ZPR. V RP musí být uveden způsob, výše a podmínky přijetí financování a jeho vrácení, a odůvodnění toho, proč je toto financování k provedení RP zapotřebí.

Nové financování

Jakékoli *nové plnění*, které má být poskytnuto za účinnosti RP potvrzeného restrukturalizačním soudem, které je přiměřené a nezbytné pro zachování provozu nebo obnovení provozuschopnosti závodu podnikatele nebo k zachování či zvýšení jeho hodnoty a bude výslovně označeno za nové financování v RP, bude považováno za *nové financování* ve smyslu ZPR.

Poskytl-li by věřitel podnikateli nové plnění po účinnosti RP, aniž by jeho financování bylo v RP výslovně označeno jako nové financování, nebude mít v případě neúspěšné preventivní restrukturalizace a jejího překlopení do insolvenčního řízení přednostní právo na uspokojení své pohledávky před ostatními běžnými věřiteli. To platí dle mého názoru i pro nově poskytované plnění, které bylo dříve poskytováno v průběhu moratoria jako *prozatímní financování*, které však po účinnosti RP již nemůže být za *prozatímní financování* považováno. **Bylo-li zajištěn pohledávek z nového plnění zřízeno v průběhu moratoria, nebude se vztahovat na pohledávky z plnění poskytnutého po účinnosti RP, nebude-li to výslovně uvedeno v RP.** V ostatním platí obdobně, co bylo uvedeno k *novému plnění* shora v části věnované prozatímnímu financování.

Skutečnosti osvědčující splnění či nesplnění restrukturalizačního plánu a ukončení preventivní restrukturalizace

RP musí konkrétně určit, za jakých podmínek dojde k jeho splnění a za jakých podmínek naopak dojde k jeho nesplnění. Splnění i nesplnění RP je jedním z důvodů skončení preventivní restrukturalizace (§ 42 odst. 1 písm. d) ZPR]. Ač to ZPR explicitně nevyžaduje, je zejména pro dotčené strany nezbytné, aby v **RP bylo výslovně uvedeno, co se stane s pohledávkami dotčených věřitelů v případě, že dojde ke skončení preventivní restrukturalizace z důvodu nesplnění RP**, tzn. aby v něm bylo uvedeno, zda a v jakém rozsahu se obnovuje právní stav, který mezi stranami existoval před účinností RP. RP musí obsahovat též popis toho, co bude následovat, nebudou-li plněny podmínky RP, které neznamenají nesplnění RP. Těmto částem RP by měly dotčené strany věnovat zvýšenou pozornost.

Informační povinnost podnikatele

Podnikatel je povinen poskytovat dotčeným stranám informace o plnění restrukturalizačních opatření a finančního plánu a o vynaložených nákladech na restrukturalizaci v rozsahu a způsobem uvedeným v RP (§ 14 odst. 4 písm. g) a § 41 ZPR]. **Dotčeným stranám lze doporučit, aby požadovaly, aby v RP byl podrobně vymezen rozsah, způsob ověřitelnosti a formát poskytovaných informací a dále způsob a interval poskytování informací dotčeným stranám.** Je vhodné též požadovat, aby bylo v RP výslovně uvedeno s odkazem na § 14 odst. 4 písm. i) ZPR, v jaké náhradní lhůtě je podnikatel povinen informační povinnost splnit, nesplní-li ji řádně či včas.

Náhradní lhůta by měla být přiměřeně dlouhá, aby v ní byl podnikatel schopen informační povinnost splnit – např. 20 dnů. Doporučuji požadovat, aby nesplnění informační povinnosti ani v dodatečné náhradní lhůtě bylo v RP uvedeno mezi skutečnostmi, které budou osvědčovat nesplnění RP dle § 14 odst. 4 písm. h) ZPR. Je to silný nástroj, který umožní dotčeným stranám získávat průběžně informace o plnění RP. Bankovní věřitelé pak mohou požadovat zvýšení rozsahu informační povinnosti již ve *standstill* dohodách.

Správnost zařazení dotčených věřitelů do hlasovacích skupin

Podnikatel je povinen rozdělit dotčené strany do skupin pro hlasování o RP. Rozdělení má být provedeno tak, aby v každé skupině byly dotčené strany se **zásadně shodným právním postavením a se zásadně shodnými hospodářskými zájmy.** Rozdělení do skupin provede podnikatel v RP, ve kterém **vždy uvede, podle jakých kritérií rozdělil dotčené strany do skupin.** Jde o obdobné znění jako v insolvenčním zákoně v případě rozdělení věřitelů do skupin v reorganizačním plánu. Jako vodítko pro rozdělení dotčených stran do skupin v restrukturalizačním plánu lze proto využít judikát **29 NSCR 109/2020** ve věci *WL Vinohradská v. Heberger CZ. Pravidlem je zařazení dotčených stran s nezajištěnými pohledávkami do jediné skupiny*, přičemž výjimky z tohoto pravidla musí být odůvodněny tím, že skupina dotčených stran s nezajištěnými pohledávkami je natolik nesourodá, že jejich právní postavení a hospodářské zájmy nelze označit za zásadně shodné. V odůvodněných případech může jít např. o věřitele poskytující podnikateli úvěrové financování, strategické dodavatele energií a surovin nutných pro další provoz závodu podnikatele apod. Podstatné pro postavení dotčených stran v tomto ohledu může být také to, prostřednictvím jakých opatření je provedení restrukturalizace v RP navrhováno (§ 16 až 21 ZPR). Naopak různý právní důvod (titul) vzniku pohledávek dotčených stran s nezajištěnými pohledávkami zpravidla nebude sám o sobě dostačujícím podkladem pro rozdělení dotčených stran do různých skupin. Dotčené strany se mají uspokojovat dle RP zásadně poměrně.

Podnikatel je povinen zajistit odhad hodnoty každého předmětu zajištění, u něhož je zajištěným věřitelem dotčená strana. Odhad může podnikatel provést sám dle zákona o oceňování majetku. Nedosáhne-li odhadem zjištěná hodnota zajištění výše zajištěné pohledávky, považuje se pohledávka co do takto zjištěného rozdílu za pohledávku nezajištěnou. **Správná výše ocenění zajištěného majetku je zásadní, protože může mít vliv na výši hlasovacích práv ve skupině nezajištěných dotčených stran.** Nejen zajištěné dotčené strany, ale i nezajištěné dotčené strany by měly věnovat ocenění zajištěného majetku podnikatele náležitou pozornost.

Právo hlasovat o návrhu na přijetí restructuralizačního plánu

Dotčená strana má právo hlasovat pro přijetí či nepřijetí RP. Pro přijetí RP je potřebné, aby byl RP schválen **tříčtvrtinovou většinou všech dotčených stran** zařazených do dané hlasovací skupiny, počítáno podle výše dotčených pohledávek. **Pro dotčenou stranu, která nesouhlasí s přijetím RP, je však důležité, aby se aktivně účastnila hlasování o přijetí RP**, hlasuje-li se o jeho přijetí. RP, proti jehož přijetí hlasovala alespoň jedna dotčená strana, musí totiž potvrdit restructuralizační soud (srov. § 39 odst. 1 ZPR). Dříve než rozhodne, posoudí námítky nesouhlasících dotčených stran.

Pouze dotčená strana, která hlasovala proti přijetí RP, má právo podat námítky proti RP u restructuralizačního soudu, nikoli ta, která se hlasování zdržela.

Dotčená strana, která se hlasování zdržela, může podat nezávazný podnět, ve kterém uvede, v čem spatřuje překážky pro potvrzení RP.

Nehlasuje-li se o přijetí RP, ale RP je přijímán dohodou uzavřenou mezi podnikatelem a dotčenými stranami formou notářského zápisu (dle § 37 ZPR), má dotčená strana, která není účastníkem dohody o přijetí RP, právo podat námítky proti RP.

Námítky proti restructuralizačnímu plánu

Dotčená strana, která hlasovala proti přijetí RP nebo nebyla stranou dohody o přijetí RP, může podat námítky proti RP u restructuralizačního soudu do 15 dnů ode dne, kdy jí byl soudem doručen návrh podnikatele na potvrzení RP (§ 94 odst. 1 ZPR). Marné uplynutí lhůty nelze prominout. Opožděné námítky soud odmítne. Opožděné námítky pak mají povahu nezávazného podnětu, ke kterému soud nemusí přihlížet a není povinen se s argumenty v něm uvedenými vyřadit v odůvodnění svého rozhodnutí o návrhu na potvrzení RP.

Význam má podávat jen takové námítky, které zakládají důvod, pro který restructuralizační soud nepotvrdí RP. Taxativní výčet těchto důvodů je uveden v § 98 odst. 2 ZPR. Lze očekávat, že nejčastějšími uváděnými námítkami budou námítka nepoctivého záměru podnikatele; námítka, že se dotčená strana přijetím RP ocitne v méně výhodném postavení, než by měla, kdyby byl hrozící úpadek podnikatele řešen v insolvenčním řízení; námítka, že RP nemá přiměřené vyhlídky na to, že předejde úpadku podnikatele a zachová nebo obnoví provozuschopnost závodu podnikatele; či námítka, že nové financování není nezbytné pro provedení restructuralizačních opatření a zároveň nespravedlivě poškozuje zájmy věřitelů podnikatele.

Vůči RP, který nebyl schválen všemi skupinami dotčených stran, mohou nesouhlasící dotčené strany rozšířit své námítky proti potvrzení RP navíc o důvody uvedené v § 99 odst. 3 ZPR, tj. o námítky, že RP a) nezajišťuje rovné zacházení s každou pohledávkou v rámci každé skupiny dotčených stran, která hlasovala proti jeho přijetí, b) předpokládá, že skupina dotčených stran získá nebo si ponechá plnění, které je vyšší než celková jmenovitá hodnota jejich pohledávek ke dni jeho účinnosti, nebo c) není spravedlivý ve vztahu k některé skupině dotčených stran, která hlasovala proti jeho přijetí.

Odvolání proti rozhodnutí o potvrzení restructuralizačního plánu

Odvolání proti rozhodnutí o potvrzení RP (§ 100 odst. 1 ZPR) může podat jen dotčená strana, která podala námítku proti potvrzení RP. Odvolání proti tomuto rozhodnutí nemá odkladný účinek.

Odvolací soud může odložit účinnost konkrétních v návrhu uvedených restructuralizačních opatření do doby nabytí právní moci rozhodnutí o potvrzení RP. Návrhu vyhoví vždy, hrozila-li by odvolateli provedením restructuralizačních opatření nebo zrušením rozhodnutí o potvrzení RP závažná a obtížně napravitelná újma.

Práva dotčené strany při neplnění povinností podnikatele po účinnosti restructuralizačního plánu

Věřitelé pohledávek z RP se mohou domáhat splnění svých pohledávek všemi běžnými právními prostředky včetně žaloby, exekuce a návrhu na prohlášení úpadku podnikatele.

Návrh na zrušení restructuralizačního plánu

Dotčené strany, které byly neplněním RP poškozeny, mohou navrhnout zrušení RP. Hrozí-li dotčené straně vznik škody, ale dosud jí škoda nevznikla, nemá aktivní legitimaci k podání návrhu na zrušení RP, a to ani když je zjevné, že podnikatel nebude schopen splnit podstatnou část RP. To považují za nedostatek zákonné úpravy.

ZPR neuděljuje restructuralizačnímu soudu výslovné zmocnění zrušit RP i bez návrhu. Z toho usuzují, že RP lze zrušit jen na návrh podnikatele či poškozené dotčené strany (§ 101 ZPR). Restructuralizační soud zruší RP (§ 102 ZPR), neplní-li podnikatel některou ze svých podstatných povinností stanovených RP; ukáže-li se, že podstatnou část RP nebude možné splnit; nebo byl-li podnikatel nebo člen jeho voleného orgánu pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin, kterým dosáhl přijetí nebo potvrzení RP nebo podstatně zkrátil či nedovoleně zvýhodnil kteroukoli dotčenou stranu.

ZPR v § 102 písm. c) uvádí, že restructuralizační soud zruší RP, nastala-li skutečnost předvídaná RP, která osvědčuje jeho nesplnění a ukončení preventivní restructuralizace. Návrh na zrušení RP lze však podat nejpozději do skončení preventivní restructuralizace (srov. § 101 odst. 2 ZPR). Preventivní restructuralizace končí dle § 42 ZPR nejen právní mocí rozhodnutí restructuralizačního soudu o zrušení účinnosti RP, ale mj. též nesplněním RP. Z toho usuzují, že nastala-li již skutečnost osvědčující nesplnění RP, k návrhu na zrušení RP již přihlížet nelze a restructuralizační soud by návrh na zrušení RP měl odmítnout.

Zrušením RP podnikatel ztratí veškeré výhody, které mu byly prostřednictvím RP poskytnuty. Práva dotčených stran se navrací do stavu před účinností RP v rozsahu, v jakém nebyla dosud uspokojena (§ 103 odst. 1 ZPR). **Nedojde-li ke zrušení RP, § 103 ZPR se neuplatní. Proto je pro dotčené strany zásadní, aby v RP bylo výslovně uvedeno, co se stane s pohledávkami dotčených stran v případě, že dojde ke skončení preventivní restructuralizace z důvodu nesplnění RP.**

Závěrem bych chtěl dodat, že v dnešní turbulentní době se mohou podnikatelé snadno dostat do vážných finančních potíží. Preventivní restructuralizace jim může pomoci finanční potíže překlenout. Věřitelé musí být obezřetní, ale měli by hledět do budoucnosti. Jsou nazýváni věřiteli proto, že věřili těm, kterým svěřili své prostředky, a věřili i v jejich podnikání. Pomáhejme v rozumné míře svým obchodním partnerům, kteří chtějí aktivně a vůči svým věřitelům otevřeně řešit své finanční problémy, a pomůžeme tím i sobě. ❖

System včasného varování

Ministerstvo spravedlnosti v červenci 2023 spustilo interaktivní webovou aplikaci *Finanční zdraví*. Ta nabízí podnikatelům nástroj k ověření své finanční situace a varování před nastávající podnikovou krizí nebo hrozícím úpadkem. Tento unikátní nástroj se zařadil mezi existující evropské systémy včasného varování, poskytující národním podnikatelům klíčové informace o jejich finanční kondici. Legislativně se opírá o § 117 odst. 1 nového zákona č. 284/2023 Sb., o preventivní restrukturalizaci, který rovněž vznikl na půdě Ministerstva spravedlnosti.

Ing. Bc. Radomír Daňhel, MBA, LL.M.,
je náměstkem ministra spravedlnosti.

O podstatě a účelu nástrojů včasného varování

Ekonomický cyklus podnikání a provozování obchodního závodu sestává z různých fází. Závěrečné fáze existence podnikatelů se z pohledu mikroekonomie vyznačují postupně se prohlubující podnikovou krizí. Její intenzitu lze vcelku exaktně odvodit z charakteristicky se zhoršujících kvalitativních i kvantitativních ukazatelů hospodářského výsledku, zhoršující se finanční stability a postupné ztráty schopnosti generovat výnos postačující k vypořádání všech závazků.

Pro podnikovou krizi je charakteristické, že až na specifické scénáře nenastává nárazově a z izolovaných příčin, nýbrž vyplývá z dlouhodobých problémů. Úpadek coby stav ekonomického selhání bývá nezdárka výsledkem podcenění časového aspektu ze strany podnikatele, který selhal ve své povinnosti včas učinit účinná opatření, v jejichž důsledku by došlo k včasnému odvrácení hrozícího úpadku. Obecně totiž platí, že čím dříve podnikatel přijme nutná opatření, tím vyšší je pravděpodobnost, že se úpadku zcela vyhne. V případě neúspěchu alespoň existuje reálná šance, že výsledek likvidace nebo insolvenčního řízení bude pro věřitele díky zachování maximální hodnoty majetku ekonomicky výhodnější.

Insolvenční praxe v ČR se nicméně dlouhodobě potýká s negativním trendem opožděného řešení úpadkových situací. Do insolvenčního řízení totiž podnikatelé běžně vstupují až v posledním stadiu podnikové krize, což výrazně snižuje perspektivu finančního ozdravení.¹ Zejména J. Schönfeld a kol. ve svém výzkumu dokázali, že u 94 % zkoumaných podnikatelů využívajících insolvenčního institutu moratoria k odvrácení úpadku byl jejich úpadek stejně nakonec zjištěn. Z jejich výzkumu dokonce vyplynulo, že se většina podnikatelů nacházela ve stavu úpadku již tři roky před vyhlášením moratoria.² Za jednu z možných příčin přítom autoři označili neschopnost či neochotu managementu (před-

vším u vlastnický řízených společnostech) kriticky zhodnotit situaci svého obchodního závodu.

Ministerstvo spravedlnosti hodnotí tento stav jako dlouhodobě nežádoucí. V daném ohledu se tedy rozhodlo vyvinout nástroje, které by umožnily podnikatelské veřejnosti včas identifikovat negativní trend jejich podnikání a vybídly k bezprostřednímu přijetí ozdravných opatření, a to právě např. formou restrukturalizačního plánu sestaveného prostřednictvím využití nového institutu preventivní restrukturalizace.

Požadavky unijní legislativy

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 ze dne 20. června 2019 o rámcích preventivní restrukturalizace, o oddlužení a zákazech činnosti a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice (EU) 2017/1132 (směrnice o restrukturalizaci a insolvenční), dále „směrnice“, v čl. 3 **ukládá členským státům povinnost zajistit pro dlužníky nejméně jeden jasný a transparentní nástroj včasného varování, který by mohl odhalit okolnosti vedoucí k hrozícímu úpadku a který dlužníka upozorní na nutnost neprodleně jednat.**

Unijní legislativa vychází z předpokladu, že čím dříve podnikatel identifikuje své finanční obtíže a přijme vhodná opatření, tím vyšší je pravděpodobnost, že se vyhne hrozícímu úpadku.³ Zároveň klade značný důraz na snadnou dostupnost a uživatelskou přístupnost. To se projevuje požadavkem, aby tyto nástroje byly veřejně dostupné online, např. na zvláštním internetovém portálu. Unijní legislativa si totiž byla vědoma omezených zdrojů malých a středních podniků, které běžně spočívají v nedostatku vlastních odborných kapacit a neschopnosti nést náklady na externí poradce.

Existující mechanismy nástrojů včasného varování v EU

Napříč EU se prosadily různé přístupy k implementaci nástrojů včasného varování. Některé členské státy se přiklonily k modelům poskytování bezplatného expertního poradenství (např. Nizozemsko, Dánsko, Belgie). Jiné zvolily model komplexního strojového zpracovávání a vyhodnocování dat o finančních údajích uložených ve veřejnoprávních evidencích (např. Estonsko a Francie), resp. vytvořily různé systémy daňového skórování (např. Lotyšsko, Slovinsko).

Některé státy alespoň spustily automatizovaný mechanismus upozorňování podnikatelů na neprovedení povinných daňových plateb a odvodů, které by mohly indikovat zhoršující se kreditní

1 M. Kuděj, J. Schönfeld, L. Smrčka: Finanční charakteristiky podniků před vyhlášením moratoria, *Politická ekonomie* č. 5/2019, str. 502 a 507.

2 J. Schönfeld a kol.: Insolvenční praxe: problémy a výzvy pro léta dvacátá, 1. vyd., C. H. Beck, Praha 2020, str. 52-53.

3 Srov. úvodní ustanovení čl. 22 směrnice.

skóre (Malta).⁴ Některé státy sice v různé míře implementovaly výše uvedené mechanismy, ale nadále spoléhaly především na soukromoprávní komerční poskytovatele konzultačních a auditních služeb, resp. uložily specifickým orgánům obchodních korporací či auditorům zvláštní povinnost varovat společníky před zhoršující se finanční situací (Německo, Itálie).⁵

Model české implementace

Ministerstvo spravedlnosti se rozhodlo vytvořit univerzální mechanismus včasného varování podnikatelů. Pro technické provedení zvolilo webovou aplikaci, která umožňuje snadný a diskrétní přístup neomezenému množství podnikatelů všech druhů a velikostí.⁶ Kvůli negativním zahraničním zkušenostem a rezervovanému nahlížení na zpracovávání citlivých finančních a daňových výkazů se ministerstvo nakonec nepřiklonilo k řešení, které by podnikatelům nevyžádaně zaslalo automatizované zprávy o jejich zhoršujícím se finančním stavu. Ministerstvo se naopak rozhodlo pozitivně motivovat podnikatele a podpořit jejich iniciativu. Proto zvolilo model zajišťující diskrétnost využívání aplikace koncovými uživateli, jejichž data nebudou ukládána ani sdílána.⁷

Pro účely dosažení maximální úrovně odborné správnosti se ministerstvo zúčastnilo v pozici externího aplikačního garanta výzkumného projektu realizovaného výzkumným týmem pod vedením Jaroslava Schönfelda z Fakulty podnikohospodářské Vysoké školy ekonomické v Praze, v jehož rámci vytvořil systém včasných varovných signálů⁸ Michal Kuděj ve spolupráci se svými kolegy.⁹ Vysokou odbornou úroveň dokládá fakt, že tento výzkumný projekt byl podpořen Technologickou agenturou ČR.

Detaily fungování aplikace Finanční zdraví

Vyvinutý algoritmus pracuje s 38 konkrétními finančními ukazateli ekonomické výkonnosti podnikatele u tří bezprostředně navazujících účetních období. Tyto údaje lze z převážné většiny vyčíst z účetních závěrek; výjimku tvoří tři důvěrné informace – o stavu závazků po splatnosti, o nevyčerpaných kontokorentních a obdobných úvěrech představujících finanční rezervu umožňující rozpuštění pro účely uhrazení splatných závazků a závěrem objem vázaných finančních prostředků, které sice představují aktiva podnikatele, ale kterými nelze disponovat za účelem uhrazení splatných závazků. Pro účely maximální uživatelské přívětivosti aplikace dokonce umožňuje importovat účetní závěrky v datově čitelném formátu XML.

Sofistikovaný algoritmus následně z vložených dat vyhodnotí tři základní indikátory finančního zdraví. Prvním výstupem je **míra mezery krytí**, tedy rozdíl závazků splatných a po splatnosti a disponibilní hotovosti. Mezera krytí přitom slouží rovněž jako jeden z testů platební schopnosti pro účely zjišťování úpadku a je odvozena postupem odpovídajícím vyhlášce č. 190/2017 Sb., o platební neschopnosti podnikatele.

Druhý indikátor určuje **pravděpodobnost existence finanční tísně na základě polarit vybraných finančních ukazatelů**. Zde bere algoritmus do úvahy stav vlastního kapitálu, provozní EBITDA, minimální nutné hotovosti nebo podíl dlouhodobého kapitálu na financování dlouhodobého investičního majetku.

Třetí indikátor stanovuje **pravděpodobnost existence finanční tísně vyhodnocené na základě 11 definovaných kategorií vybraných ukazatelů**. Vedle celkové míry zadluženosti, doby obratu závazků a pohledávek se zde počítá též s dalšími klíčovými atributy

typu marže provozní EBITDA, marží přidané hodnoty nebo rentabilitou aktiv, které přímo ukazují na reálnou provozuschopnost obchodního závodu podnikatele a jeho schopnost generovat dostatečnou přidanou hodnotu pro udržení zdravé finanční kondice.

Interaktivní aplikace dbá na maximální přehlednost, a proto jsou výsledky zvýrazněny barevnou škálou připomínající semafor, diverzifikovanou u vybraných atributů do stupnice o 11 odstínech. Obecně ovšem platí pravidlo, že sytá zelená barva znamená zdravou kondici, odstíny oranžové barvy indikují potenciální hrozbu a sytá červená barva důrazně varuje před vážným rizikem.

Závěr (... a co dál...)

Inovativní aplikace Finanční zdraví spravovaná Ministerstvem spravedlnosti představuje český způsob implementace nástrojů včasného varování předpokládaných směrnic, který patří k tomu nejlepšímu, co je aktuálně v Unii v této oblasti k dispozici. Nabízí podnikatelům diskrétní a sofistikovaný způsob, jak ověřit svou finanční stabilitu a alespoň přibližně identifikovat zdroj svých potenciálních finančních potíží. Použití aplikace předpokládá vložení údajů o finančních ukazatelích, které lze běžně vyčíst z účetních závěrek. Sofistikovaný algoritmus následně z vložených dat vyhodnotí pravděpodobnost existence a míru intenzity finančních potíží. Výsledné hodnoty jsou navíc pro přehlednost zvýrazněny barevnou škálou od zelené po červenou.

Inovativní aplikace Finanční zdraví současně patří do mozaiky dotvářející digitalizaci justice, která vychází ze Strategického rámce eJustice 2023+¹⁰ a Informační koncepce Ministerstva spravedlnosti 2023-2028.¹¹ Přičemž jedním ze základních cílů digitalizace justice je zavedení agendové platformy eJustice pro provozování eSpisu. Ten je již mnoho let snem většiny justičních profesionálů, neboť přináší nesporné výhody, které změní fungování právního prostředí a každodenní práci všech právníků, a nejen jich. První fáze eSpisu v rámci projektu „Vývoj a implementace eSIR a společných částí“ bude dokončena a spuštěna v prvním pololetí roku 2024, **do konce roku 2024 se předpokládá spuštění dalšího modulu, a to Restrukturalizačního rejstříku**. Následovat bude modul pro státní zastupitelství, tzv. ELVIZ, a připravované moduly pro elektronický platební rozkaz, správné řízení soudní a trestní řízení, ale o těch blíže snad v některém z dalších vydání Bulletinu advokacie. ❖

4 Evropská komise: 1st Workshop on the implementation of the Restructuring Directive, Brusel, 20. 2. 2020.

5 Ch. Huismans, M. Pasculli, R. Frank: Systémy včasného varování podniků ve smyslu směrnice (EU) 2019/1023 o rámcích preventivní restrukturalizace, in op. cit. sub 2, str. 178-184.

6 Portál restrukturalizace.justice.cz.

7 J. Schönfeld, M. Kuděj: Preventivní restrukturalizace: Nová etapa koncepce sanačních procesů a její implementace do českého právního řádu, 1. vyd., Triton, Praha 2021, str. 66-68.

8 J. Schönfeld, M. Kuděj: Signály včasného varování. Varovné signály podnikové krize [online], 2020, dostupné z: <https://im.vse.cz/restrukturalizace-a-insolvence/wp-content/uploads/page/1521/TL02000467-V6-vysledek-projektu-EWS.pdf>.

9 J. Schönfeld, M. Kuděj: Implementace preventivní restrukturalizace – výsledky výzkumu, prezentace, konference Insolvence 2020, Vysoká škola ekonomická v Praze, září 2020, dostupné z: [www: https://im.vse.cz/restrukturalizace-a-insolvence/konference-2020/wp-content/uploads/2020/11/05-Kudej-Schonfeld-konference-CRI-2020.pdf](http://www.im.vse.cz/restrukturalizace-a-insolvence/konference-2020/wp-content/uploads/2020/11/05-Kudej-Schonfeld-konference-CRI-2020.pdf).

10 Strategický rámec eJustice 2023+ | Databáze strategií – portál pro strategické řízení (databaze-strategie.cz).

11 Informační koncepce Ministerstva spravedlnosti 2023-2028 | Databáze strategií – portál pro strategické řízení (databaze-strategie.cz).

Z ADVOKACIE

Z kárné praxe

Povinnosti ke Komoře. Neoznámení zahájení trestního stíhání

§ 16 odst. 2 věta před středníkem zákona o advokacii
§ 29 odst. 2 ve spojení s § 9 odst. 2 písm. a) zákona o advokacii

Advokát se dopustil kárného provinění tím, že poté, co proti němu bylo Policií České republiky,

– usnesením ze dne 7. 3. 2022, které mu bylo doručeno dne 8. 3. 2022, zahájeno trestní stíhání pro zvlášť závažné zločiny vydírání podle ust. § 175 odst. 1, odst. 2 písm. a) a f), odst. 3 písm. c) tr. zákoníku, zločiny podvodu podle ust. § 209 odst. 1, odst. 4 písm. a) a d) tr. zákoníku a zločin legalizace výnosů z trestné činnosti podle ust. § 216 odst. 2, odst. 4 písm. a), b), c) a d) tr. zákoníku,

– usnesením ze dne 20. 6. 2022, které mu bylo doručeno dne 20. 6. 2022, zahájeno trestní stíhání pro zločin vydírání podle ust. § 175 odst. 1, odst. 2 písm. a) a c) tr. zákoníku, přečin šíření poplašné zprávy podle ust. § 357 odst. 1, 2, 3 a přečin poškození cizí věci podle ust. § 228 odst. 1 tr. zákoníku,

– usnesením ze dne 16. 2. 2023, které mu bylo doručeno dne 17. 2. 2023, zahájeno trestní stíhání pro dílčí útok pokračujícího zločinu podvodu podle ust. § 209 odst. 1, odst. 4 písm. a) a d) tr. zákoníku, stíhaného usnesením o zahájení trestního stíhání ze dne 7. 3. 2022,

neoznámil bez odkladu České advokátní komoře, že proti němu bylo zahájeno trestní stíhání usneseními policejního orgánu ze dne 20. 6. 2022 a ze dne 16. 2. 2023.

Rozhodnutí kárného senátu Kárné komise ČAK ze dne 19. 9. 2023, sp. zn. K 39/2023 669, jímž byla schválena dohoda o vině a kárném opatření, uzavřená týž den mezi kárně obviněným a zastupcem kárného žalobce.

Kárné opatření: pokuta 150 000 Kč.

Čestné jednání advokáta. Nepravdivé tvrzení a důkazní návrh předkládaný soudem

§ 16 odst. 2 zákona o advokacii
§ 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1 a čl. 17 odst. 2 Etického kodexu

Advokát se dopustil kárného provinění tím, že dne 25. 5. 2021 při jednání ve věci vedené OS v P. jako právní zástupce žalobce Mgr. V. K. uvedl nepravdivé tvrzení, že „vozidlo si žalobce nechal opravit, a to v únoru 2021“ a „že prostředky byly uhrazeny hoto-
vostně“, a předložil padělaný daňový doklad, ačkoli věděl, že uvádí nepravdivá tvrzení a předkládá padělaný důkazní prostředek.

Rozhodnutí kárného senátu Kárné komise ČAK ze dne 16. 2. 2023, sp. zn. K 2/2022

Kárné opatření: pokuta ve výši 100 000 Kč.

Pravidla výkonu vazby, povinnost dodržovat právní a stavovské předpisy. Povinnost identifikovat klienta

§ 3 zákona o advokacii ve spojení s ust. § 13 odst. 2 zák. č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, a ust. § 40 odst. 1 vyhlášky č. 109/1994 Sb., řád výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů
§ 16 odst. 1 zákona o advokacii
§ 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1 Etického kodexu

Kárně obviněný Mgr. M. S., advokát v P., se dopustil kárného provinění tím, že

1. jako obhájce vazebně stíhaného obviněného M. S. (dále jen „obviněný“) při návštěvě obviněného ve Vazební věznici Praha Pankrác dne 8. 4. 2022 od něho převzal, z Vazební věznice Praha

Pankrác vynesl a na pokyn obviněného dne 12. 4. 2022 odeslal dopis adresovaný poškozené paní A. P., aniž by jej předložil ke kontrole orgánu, který vede trestní řízení, ačkoli si byl vědom toho, že se obviněný nachází ve výkonu vazby z důvodu podle § 67 písm. a), b), c) tr. řádu, tedy mj. pro obavu z možného působení na dosud nevyslechnuté svědky nebo spoluobviněné nebo jiného maření objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání,

2. aniž by při převzetí právního zastoupení přiměřeným způsobem provedl identifikaci paní H. P., učinil dne 4. 1. 2023 na základě plné moci ze dne 3. 1. 2023 nahlížení do spisu vedeného u OS pro P. a opatřil kopie spisového materiálu.

Rozhodnutí kárného senátu Kárné komise ČAK ze dne 24. 11. 2023, sp. zn. K 80/2023, jímž byla schválena dohoda o vině a kárném opatření, uzavřená téhož dne mezi kárně obviněným a zastupcem kárného žalobce.

Kárné opatření: pokuta ve výši 90 000 Kč splatná v měsíčních splátkách po 30 000 Kč.

♣ Mgr. PETRA VRÁBLIKOVÁ, vedoucí Oddělení pro věci kárné ČAK

INFORMACE A ZAJÍMAVOSTI

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty pořádané ČAK

Vážené advokátky, vážení advokáti,
vážené koncipientky, vážení koncipienti,

semináře plánujeme prezenčně i v online nebo v kombinované podobě – podrobnosti najdete u jednotlivých seminářů na webových stránkách ČAK www.cak.cz – viz levé menu nazvané Pro advokáty/Vzdělávání advokátů/Vzdělávací akce ČAK.

Semináře pořádané ČAK v Praze

• ve čtvrtek 22. února 2024 / ONLINE

Praktický webinář k registraci ochranné známky
Mgr. Tereza Formanová, advokátka se zaměřením na právo duševního vlastnictví

• ve čtvrtek 29. února 2024 / ONLINE

Katastr nemovitostí aktuálně, prakticky a v souvislostech
JUDr. Daniela Šustrová, LL.M., bývalá ředitelka kanceláře ředitele Katastrálního úřadu pro hl. m. Prahu

• od pondělí 4. března 2024 do pondělí 17. června 2024 / ONLINE

Právnícká angličtina pro pokročilé – 13 lekcí
Mgr. et Mgr. Vladimíra Kvasničková, právnička a vysokoškolská pedagožka (PF UK)

• v úterý 5. března 2024 / ONLINE

Daň z příjmů se zaměřením na daň z příjmů právnických osob (judikatura, výklady)
Ing. Jiří Nesrovnal, daňový poradce, člen Prezidia KDP ČR, vedoucí odborné sekce daně z příjmů právnických osob při KDP ČR

• ve čtvrtek 7. března 2024 / Myslíkova 258/8, Praha 2

Sousedská práva a mimořádné vydržení
Mgr. Michal Králík, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu

• ve čtvrtek 4. dubna 2024 / Myslíkova 258/8, Praha 2

Novela zákoníku práce – první praktické dopady novely
JUDr. Petra Sochorová, Ph.D., advokátka s dlouhodobou specializací na pracovní právo, diverzitu, compliance a interní investigace

• ve čtvrtek 11. dubna 2024 / Myslíkova 258/8, Praha 2

Novinky v civilním řízení soudním
JUDr. Jaromír Jirsa, soudce Ústavního soudu

• ve čtvrtek 25. dubna 2024 / Myslíkova 258/8, Praha 2

Právo na odškodnění nezákonného trestního stíhání
Mgr. Pavel Kohút, advokát, externí doktorand na Katedře občanského práva PF UK

• v pondělí 29. dubna 2024 / ONLINE

Nájem bytu a nebytových prostor – aktuální judikatura NS
JUDr. Pavlína Brzobohatá, soudkyně Nejvyššího soudu

• ve čtvrtek 16. května 2024 / ONLINE

Aktuální otázky z právní úpravy judikatury k s. r. o. a a. s.
JUDr. Petr Čech, Ph.D., LL.M., odborný asistent na Katedře obchodního práva PF UK

• ve čtvrtek 23. května 2024 / Myslíkova 258/8, Praha 2

Přesvědčování
Ing. Vladimír Nálevka, specialista na problematiku vyjednávání (negociace)
Bc. Monika Nakládalová, specialistka na rozvoj mezilidských dovedností, hlavně na oblast negociace

• v pondělí 27. května 2024 / Myslíkova 258/8, Praha 2

Rétorika pro právníky: praktický workshop
Mgr. Monika Hanych, Ph.D., LL.M., právnička, vedoucí české delegace ve výboru Rady Evropy pro umělou inteligenci a lidská práva

• ve středu 29. května 2024 / Myslíkova 258/8, Praha 2

Insolvence a restrukturalizace 2024
JUDr. Michal Žižlavský, advokát a insolvenční správce, člen představenstva ČAK, předseda odborné Sekce pro insolvenční právo

• v úterý 4. června 2024 / ONLINE

Aktuální problémy exekučního řízení po rozsáhlých novelizacích exekučního práva
JUDr. Martina Kasíková, soudkyně Krajského soudu v Praze

- ve čtvrtek 13. června 2024 / Myslíkova 258/8, Praha 2
Povinnosti advokátů podle AML předpisů
Mgr. Illia Antonov, advokát se specializací na všeobecné korporátní právo, fúze a akvizice, bankovníctví a finance, řešení sporů a migrační právo

- ve čtvrtek 20. června 2024 / ONLINE
Věci péče soudu o nezletilé pohledem soudce Ústavního soudu
JUDr. Jaromír Jirsa, soudce Ústavního soudu

Semináře pořádané pobočkou ČAK v Brně

- ve středu 21. února 2024 / ONLINE
Pojištění profesní odpovědnosti – příklady z praxe
Mgr. Tereza Poláková, jednatelka společnosti WI-ASS ČR
Zdeněk Chovanec, pojišťovací makléř senior WI-ASS ČR
Daniel Zacharczyk, senior specialista likvidace škod WI-ASS ČR

- v úterý 5. března 2024 / Sál u veřejného ochránce práv
Nemovitosti – zajištění přístupu a nároky k cizím nemovitostem
Mgr. Michal Králík, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu

- v úterý 12. března 2024 / ONLINE
Edukace rodičů v opatrovnickém řízení
Mgr. Ing. Martina Círbusová, Ph.D., vedoucí Mediačního a edukačního centra a Manželských a rodinných poraden v Brně
Mgr. Robin Brzobohatý, mediátor v Mediačních centrech v Brně a Olomouci

- ve čtvrtek 21. března 2024 / Sál u veřejného ochránce práv
Správní řízení (správní řád)
JUDr. Alena Kliková, advokátka, odborná asistentka na Katedře správní vědy a správního práva na PF MU v Brně, členka LRV

- v úterý 26. března 2024 / Sál u veřejného ochránce práv
Postavení a práva poškozeného a oběti v trestním řízení
Mgr. Martin Lýsek, soudce Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci
JUDr. Jan Skřipský, Ph.D., advokát

- ve čtvrtek 4. dubna 2024 / ONLINE
Náhrada škody v podnikání
JUDr. Petr Čech, Ph.D., LL.M., odborný asistent na Katedře obchodního práva PF UK

- ve čtvrtek 18. dubna 2024 / Sál u veřejného ochránce práv
Klíč k soudní síni
JUDr. Jaromír Jirsa, soudce Ústavního soudu
Mgr. Kryštof Janek, advokát, místopředseda Sekce pro rodinné právo ČAK

- ve čtvrtek 25. dubna 2024 / Sál u veřejného ochránce práv
Povinnosti advokátů podle AML předpisů
Mgr. Petra Vrábliková, vedoucí Oddělení pro věci kárné ČAK

- v úterý 14. května 2024 / Sál u veřejného ochránce práv
Insolvence a restrukturalizace 2024
JUDr. Michal Žižlavský, advokát a insolvenční správce, člen představenstva ČAK, předseda odborné Sekce pro insolvenční právo

- ve čtvrtek 30. května 2024 / ONLINE
Evidence skutečných majitelů (po velké novele účinné od 1. října 2022 a dalších změnách)
JUDr. Petr Čech, Ph.D., LL.M., odborný asistent na Katedře obchodního práva PF UK

- ve čtvrtek 13. června 2024 / ONLINE
Rodičovský plán v opatrovnickém řízení
Mgr. Ing. Martina Círbusová, Ph.D., vedoucí Mediačního a edukačního centra a Manželských a rodinných poraden v Brně
Mgr. Robin Brzobohatý, mediátor v Mediačních centrech v Brně a Olomouci

ČAK zve na tradiční, již 17. ročník tenisového turnaje ve čtyřhrách o „Prezidentský pohár“,

který se koná 22. a 23. 3. 2024 v Ostravě.

Přihlášky zasílejte nejpozději do 15. 3. na e-mail: radim.miketa@miketa.cz

Podrobnosti najdete v Advokátním deníku:

Za doktorem Václavem Vlčkem

Kdo byl Václav Vlček? Tatínek, partner, „španělský“ advokát, obhájce, předseda Českého helsinského výboru, a taky můj spolužák a přítel. První věta Václava definuje. Tím vším, a ještě mnohým dalším, Václav byl. Od pondělí 22. ledna, kdy přišla ta jen těžko uvěřitelná zpráva, denně slyším otázky kolegů, přátel, klientů: co se stalo? Nikdo nechápe a nikdo nepřijímá, že navždy odešel právě Vašek, ve věku pouhých třiapadesáti let.

Je to paralela našich společných životů, která mně předurčila k sepsání této vzpomínky na Václava.

Poprvé jsme se viděli v roce 1985, kdy jsme oba nastoupili na stejnou střední školu. Každý jsme chodili do jiné třídy, ale Václava již tehdy nebylo možné nezaznamenat. Aktivně a neúnavně organizoval sportovní akce pro celý ročník, fotbálekem počínaje a basketem konče. Václav, vzhledem k rodinnému zázemí v disentu, měl již před sametovou revolucí jednoznačně a správně nastavený hodnotový kompas.

V roce 1989 jsme maturovali a naše cesty se na pouhý rok rozdělily, aby se spojily vzápětí v roce 1990. Oba jsme začali studovat pražskou právnickou fakultu. A myslím, že snad není nikdo z našeho ročníku, kdo by Václava neznal, nepotkal se s ním a nepamatoval si ho.

Paralela našich životů pokračovala dál a oba jsme zamířili do advokacie. Účastnili jsme se společně legendárních výjezdních seminářů advokátních koncipientů, poznávali, co je advokacie, a přitom tropili neplechty.

A aby těch paralel nebylo málo, dokonce i písemnou část advokátní zkoušky jsme skládali v jeden den. Advokáty jsme se nestali společně jen proto, že Václav, na rozdíl ode mě, složil i ústní zkoušku napoprvé. Byl tedy starším kolegou.

Václav založil s José Julio Morenem kancelář a specializoval se na španělsky hovořící klientelu. Nepochybně v této specializaci dominoval českému trhu právních služeb. Zastupoval a hájil zájmy klientů bez ohledu na společenskou odezvu jejich kauz. Příkladem budiž dnešní česká eurokomisařka Věra Jourová a její spor o náhradu újmy způsobené nezákonným trestním stíháním.

Václav neměl rád bezpráví, vystupoval vůči dominantní roli státu, který odmítá nést odpovědnost za chyby a za trápení občanů, které z těchto chyb plynou.

Při založení Unie obhájců před deseti lety bylo jasné, že Václav Vlček bude u toho. S nadšením přijal pozici člena prezidia, který měl na starosti komunikaci s veřejností a médií. Po celou dobu byl aktivním členem, který se intenzivně účastnil jednání prezidia, salónů, zpracovával stanoviska, jednal s úřady a institucemi a také úspěšně Unii obhájců zastupoval v právních sporech.

Stejným způsobem Václav sloužil právu a advokacii v orgánech České advokátní komory. Léta předsedal Výboru pro vnější vztahy, byl členem Kárné a později Odvolací kárné komise. Vášnivě bojoval a prosazoval svůj pohled na právní i etická témata a dilemata, která kárné orgány Komory řeší.

Nelze nezpomenout ani na jeho poslední významné angažmá. V roce 2021 byl Václav zvolen předsedou Českého helsinského výboru. Opět, svým vášnivým stylem, resuscitoval tuto důležitou organizaci. Ve spolupráci s Vězeňskou službou rozběhl v novém tempu projekt monitoringu a ochrany práv vězňů a jejich blízkých. Jako vždy, jasně a zpřímá, apeloval na advokátní veřejnost, ať podpoří aktivitu ČHV.

Takový byl Václav.

Václav Vlček miloval rodinu, Španělsko, golf, rychlá auta a černý humor. Nebylo mu nikdy lhostejné, co se okolo něj děje, byl vždy vidět a slyšet. Je absurdní, že najednou už vidět a slyšet není.

Čest jeho památce!

Mgr. Lukáš Trojan

Kresba pro Bulletin advokacie LUBOMÍR LICHÝ

Víte, že ...

- prezidentem Advokátní komory v Brně byl v roce 1855 Rudolf Ott? *Schematismus für das Kronland Mähren* Johanna Nepomuka Hirsche, vydaný brněnským nakladatelstvím Nitsch und Grosse, uvádí i jmenovitě členy výboru, jimiž byli brněnští advokáti Eugen Schlemlein, Josef Stella, Franz Dudezy, Anton Kruml, August Wenzliczka a Eduard Ullrich. Prezidentem Advokátní komory v Opavě byl Franz Hein, členy výboru Josef Kraus, Anton Heinz, Joseph Weyrich a Karl Diettrich, náhradníky Anton Piatke a Anton Demel. Na Moravě působilo tehdy 52 advokátů, ve Slezsku 12 advokátů.

- dne 15. ledna 2024 byly na Fakultě právnické ZČU obhájeny dvě diplomové práce věnované historii advokacie a advokátnímu právu? Adriána Markeševicová se věnovala tématu *Kárná odpovědnost advokáta a advokátního koncipienta*. Konzultantem byl Stanislav Balík, oponentkou Vendulka Valentová, členy komise byli Petra Krtková a Jan Podola. Diplomantka „analyzovala zvolený právní institut komplexně s přihlédnutím k relevantní literatuře a judikatuře“,

podává se z posudku konzultanta. U téže komise uspěla i Karolina Svobodová, která zpracovala téma *Postavení českých žen v právnických profesích v Čechách 1918-1989 se zaměřením na plzeňský region*, jejíž konzultantkou byla Vendulka Valentová.

- španělský politik a opakovaně předseda vlády Eduardo Dato Iradier byl původní profesí advokát? Eduardo Dato Iradier (1856-1921) se mj. zasloužil o to, že si Španělsko v období první světové války zachovalo neutralitu. Počátkem dvacátých let 20. století si kvůli svým politickým postojům ve funkci ministra vnitra znepráčetil dělnické anarchistické hnutí, což se mu stalo osudným. Dne 8. března 1921 na něj byl spáchán atentát, tři katalánští útočníci na něj ze sajdkáry na madridském Plaza de la Independencia vyslali 20 výstřelů. Po Antoniu Cánovasovi a José Canajevasovi byl Eduardo Dato Iradier třetím španělským premiérem, na něhož byl atentát spáchán.

✦ JUDr. PhDr. STANISLAV BALÍK, Ph.D.

Zvolte si médium pro 21. století: TISK, nebo ONLINE?

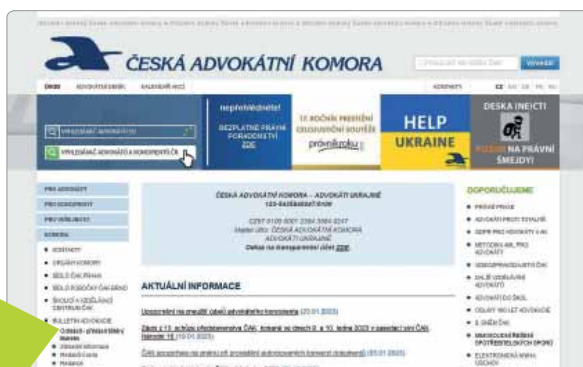
Patříte k pravidelným čtenářům Bulletinu advokacie, tradičního odborného časopisu ověřeného mnoha prestižními cenami, jehož je Česká advokátní komora mnohaletým vydavatelem a který 10x ročně dostávají advokátky/advokáti a advokátní koncipientky/koncipienti do svých schránek, resp. advokátních kanceláří?

Pak jste možná zaznamenali, že již několik let nabízí Komora jeho moderní online „listovací“ verzi. Pokud patříte k těm, jimž vyhovuje tato forma práce s informacemi, kterou Bulletin advokacie nabízí, anebo chcete z ekologických důvodů snížit počet tištěných vydání, které vaše kancelář odebírá, a rádi byste jej odhlásili, využijte k tomu náš nový jednoduchý

ONLINE ODHLAŠOVACÍ FORMULÁŘ

Formulář najdete:

- na úvodní stránce webu ČAK vlevo v hlavním menu pod rubrikou Komora/Bulletin advokacie:
- na webu Advokátního deníku, na hlavní stránce vpravo, pod bannerem Bulletin advokacie online:

POZOR! Pokud byste chtěli odhlásit zaslání Bulletinu advokacie pro více osob, např. pro více kolegů v jedné advokátní kanceláři, je zapotřebí vyplnit formulář pro každého advokáta/tku či koncipienta/tku samostatně, předejdete tak případným pochybením či nesrovnalostem.

Každý, kdo zaslání tištěného Bulletinu advokacie odhlásí, se k jeho zaslání v tištěné podobě může pochopitelně kdykoli vrátit! Využít k tomu můžete náš stejně jednoduchý online přihlašovací formulář. Ten najdete na stejném místě webu ČAK a webu Advokátního deníku jako formulář odhlašovací (viz obrázky výše).

V případě jakýchkoli dotazů nebo speciálních požadavků kontaktujte tajemnici redakce Bulletinu advokacie Evu Dvořakovou na telefonu: 273 193 165 či na e-mailu: dvorakova@cak.cz.

Vážení a milí čtenáři! Doufáme, že zůstanete Bulletinu advokacie věrni, ať ho již budete číst v elektronické, či v papírové podobě. My v redakci se budeme i nadále snažit, aby vám časopis i v budoucnu nabízel kvalitní, vysoce odborné a přitom zajímavé a aktuální příspěvky.

GIGAPRINT®

SKVĚLÉ TONERY PRO PRÁVNÍKY A ADVOKÁTY

Nakupujte online

www.gigaprint.cz

GIGAPRINT
Tonery pro všechny tiskárny